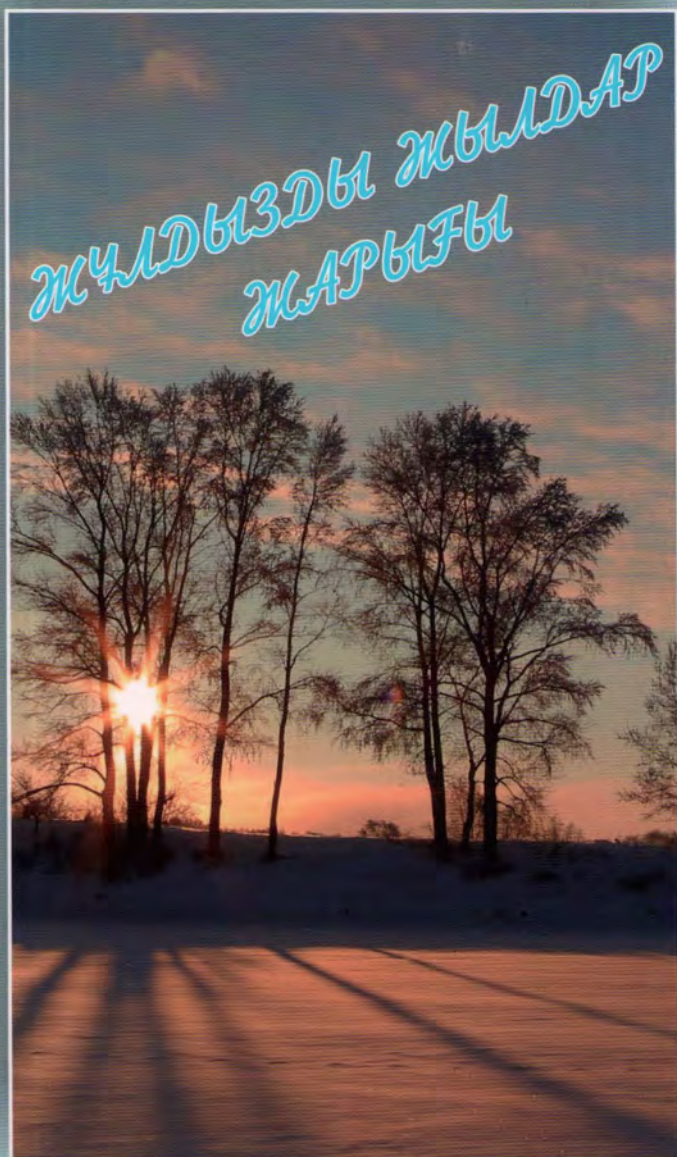

Қошқарбай ЖҰМАТАЕВ

Қошқарбай Жұматаев

ЖҰЛДЫЗДЫ ЖЫЛДАР ЖАРЫҒЫ

«Асыл кітап» баспасы
Алматы, 2024

ӘОЖ 821.512.122
КБЖ 84(5Қаз)
Ж99

Жұматаев Қ. Жұлдызды жылдар жарығы – Алматы:
«Асыл кітап» баспасы, 2024.

ISBN 978-601-7619-24-4

Қошқарбай Тойжанұлы Жұматаев – есімі Қызыл-
жар өңіріне белгілі ақын, журналист. Сезім лирикасын
төгілтіп жазатын ол 1991 жылы «Жұлдызды жылдар
жарығы» деп атау беріп, Алматыда алғашқы жыр жина-
ғын бастырмақшы болған екен. Бірақ кітап жарық көр-
меген. Өзі өмірден өтсе де, арманы араға 33 жыл салып
орындалып отыр. Ақынның туындылары жалпы оқыр-
ман қауымға арналған.

ӘОЖ 821.512.122
КБЖ 84(5Қаз)

572142

ISBN 978-601-7619-24-4

© Жұматаев Т., 2024
© «Асыл кітап» баспасы, 2024

Бірінші бөлім

Өлеңдер

ЖЫР БАСЫ

Іргеден үрлеп жел де өпті,
Ақ қурай басы селт етті.
Жас жүрек неге селк етті?
Шабыт буған неше күн
Сыбызғы жырын селдетті!

Толқында туған асылым,
Тобықтай қимас асығым.
Сен еске түстің неше күн
Тылсым бір күйді кешемін,
Қате емес пе есебім?

...Толқында туған асылым,
Теңізде тула жас ұлым,
Ойлады ма екен ғашығым...
Жалғасы ма екен әлде бұл
Тамаша жыр басының,
Сырыңды бүкпе асылым...

ҚАЗАҚСТАН

Қазақстан – Гүлстан шабыт жырым,
Домбыраның тиегін ағыт бүгін.
Мерекең келіп жетті сағындырған,
Саған шаттық сыйлайын лағыл жырдан.

Бұл шақта дала жақтан ән де өрілді,
Жыр бейнеңнен ерекше сән көрінді.
Шарықтап тауларыңа шыққан сәтте,
Көзіме бидайлы өңір өңгерілді.

Қазақстан – ғарышым, ән-жырымдай,
Ғажап көркің ерекше таң нұрындай.
Мен саған қалайша жыр арнамайын,
Төгіліп, толықсиын енді ағындай.

Апыр-ау неткен ғажап шақ еді әсем,
Бұдан артық бай өлке қаламас ем.
Басқаларды білмеймін дәл мен үшін,
Бақыт жоқ жазиралы далама тең.

ТУҒАН ЖЕР

Өзіңе көп күндерден келмегем бір,
Төсіңнен көп күндерден термегем гүл.
Қол бұлғап шақырады мені алыстан,
Ақ боз өңір, толықсып көлбеген нұр.

Нәп-нәзік сезім болды, алауласам,
Сағымыңа құмарттым қарауға сан.
Айналып бара жатам ақыныңа,
Топырағыңа толықсып бір аунасам.

АУЫЛ

Кеттім ұзап сенің алау төсіңнен,
Гүлің едім аялаумен өсірген.
Құрау сап аға жүретін еді төсінде,
Бұлақтың үні қалып та қойған есімде.

Жұттым мен ауа мейірді кейде қандырып,
Алаулап барып содан соң қайта жанды үміт.
Есейіп ерте кеткендей ме едім бұл шақта,
Балалық ауылын ұзатсам саған қалдырып.

САҒЫНЫШ ӘНІ

Жанарымда мөлтілдеп тамаша ағын,
Оралады есіме бала шағым.
Жауын жауса қуанып жүгірдік-ау,
Жер құрғаса, көтеріп ала шаңын.

Көшелерде жатыпты іздер қалып,
Жаз өтіп, соңында тек күздер қалып.
Ден қойып, ақылдарын тыңдаушы едік,
Ағалар ұрса қалса ызғарланып...

Тамаша еді-ау, сол шақтар наз әнімен,
Шыңыменен, өзгеше тозаңымен...
Жусанымен бұрқырап гүлдедік те,
Оянып жүрдік ерте жаз әнімен.

Қазірде соның бәрі сағыныштай,
Әдемі ойды толқытқан сан ағыстай.
Жүрегім, неге алға жетелейсін,
Балалық ауылына алып ұшпай?!

БІЗДІҢ ЖАҚТА ҚАЗІР ҚЫС

Біздің жақта қазір қыс ақ қар басқан,
Жазылады далада ақпан-дастан.
Ақ балтырлы қайыңдар жанар жаулап,
Ай жүзімен әдемі шақтарға асқан.

Біздің жақта қазір қыс, боран ба екен,
Боран, шіркін, төкпелі мол ән бе екен?
Теректердің тал басын жел шайқайды,
Жел шайқаса көктеммен саған жетем.

Өлкемізде көптен-көп боран болмай,
Опа баспай қалыпты-ау, қадам жолды-ай.
Теректердің тал басын жел шайқамай,
Көптен менің көңілім алаң болды-ай.

Ән туындап далада мақпал шағым,
Жыр туындап далада жатқан шағым.
Күнгейінен даланың қыр қылаулы,
Төгіп жатыр ақ қарын – ақ моншағын.

Осы ғой сұлу ән де, өлеңім де,
Үмітпен қараймын мен келер күнге.
Бұлағыңнан бас алар балғын жырлар,
Қайнайды бұрк-сарқ болып тереңімде.

ТУҒАН ДАЛА ҚҰШАҒЫ

Келіп ем саған сонау бір алыс көктемде,
Келіп ем саған бетімнен самал өпкенде.
Орандым тағы – жүрегім толқып тұр менің,
Нұрлы таңдарым сәулесін қайта төккенде.

Арайлап таңдар атады мұнда білдірмей,
Армандай аппақ кезінде ұйқы ілдірмей.
Адамдар жаны соншама неткен таза еді,
Байқамай қалар өткенін уақыт білдірмей.

Оралам елді гүл басқан алау таңдарда,
Қуаныш тілеп жүрегі таза жандарға.
Желіңмен тербе жанымды менің көгілдір,
Ұлынды мынау қан соғып жүрген арманға.

СИЫР

Бұзауына мейірмен көз қадаған,
Көк сиыр сыры бардай қозғамаған.
Қайтатын өрісінен түн жамылып,
Жусанды борт-борт шайнап боз даладан.

Ойлайсың не ойларды көз ілгенде,
Жақсылық атаулыны сезінгенде.
Алдыңнан бір адым да өтпеуші еді,
Адамдар биік жүрген төзімнен де.

Ақ сүттен қандырдым ба қайнарымды,
Білмедім қалай терең бойларымды.
...Қаладан аттандым мен ауылыма,
Сағынып сенің ащы айраныңды.

КӨГІЛДІР КӨЛДЕР

Көгілдір көлдер құрақты,
Соңымда қалып барады.
Көздері бота сияқты,
Мөлтілдеп тұнған жанары.

Толықсып, тұнып жатқанда,
Көлілдеп көбік шашқандай.
Шұғылалы сонау ақ таңда,
Ентігін деміп басқандай.

Бақытын жерге тұндырып,
Толықсып бір тынбастан.
Алғанда жұпар гүлді үзіп,
Қарайды сиқырлы аспан...

Осыны ойладым мен,
Өзгеше толқыдым да.
Тұныққа бойладым мен,
Көк бурыл толқынында.

СҮЙЕМІН БӘРІН

Сүйеді бәрін, хас жаным бәрін сүйеді,
Мен ақын болдым Мақатаевтай киелі.
Бақытты шағым, оралшы маған таң болып,
Шақырады мені Есілдің әсем жиегі.

Есілдің әсем, Есілдің ғажап жиегі...
Мен ақын болдым Мұқандай сырлы тиегі.
Біледі жұртым, біледі бәрін, біледі,
Осы бір сезім мен аңсап күткен күй еді.

Мақсаттар алтын, мақсаттар өңі ғажайып,
Шын ақын деген бара ма қайтып, азайып.
Жұлдызды жырлар, жұлдызды жырлар жазайық,
Сөйтіп біз таңнан, сөйтіп біз таңнан озайық!

ҚЫСҚЫ ОРМАН

Қысқы орман. Аралайын, аралайын,
Алтын мекен, балалық саяжайым.
Құмартсам, құмартатын жер ғой әсем,
Біреуі тал, ал біреуі қарағайым.

Қысқы орман. Аралайын, аралайын,
Ақ күмістей бұл жақта толады айым.
Қыстың аты шынымен қыс емес пе,
Мен саған келер жылы оралайын.
Мен – ақынмын, шынымен ақынмын мен,
Көктемде өскен ақын едім – бала қайың...

ӘКЕ, САҒАН АЙТАМ

Қарсы ал сен мені сағынып келе жатқанда,
Мызғымай жүріп, жеткенін біліп ақ таңға.
Жетем деп саған қайындарға сүйендім,
Арқамнан жұлдыз түндерде самсап аққанда.

Қарсы ал сен мені сағынып келе жатқанда,
Ақ тандар күліп, шұғылаға тегіс батқанда.
Сағындым сені, жабырқап жаным, қас түгіл,
Достарым менен мін іздеп жүрген шақтарда.

Сағындым сені, жетейін бұған таң сыншы,
Жетейін саған сағынған айым алтыншы.
Жетейін саған шымшық көз мөлтек тамшылар,
Омырауыңда сенің шашылып бүгін қалсыншы.

ҚЫСҚЫ ОРМАН

Қысқы орман. Аралайын, аралайын,
Алтын мекен, балалық саяжайым.
Құмартсам, құмартатын жер ғой әсем,
Біреуі тал, ал біреуі қарағайым.

Қысқы орман. Аралайын, аралайын,
Ақ күмістей бұл жақта толады айым.
Қыстың аты шынымен қыс емес пе,
Мен саған келер жылы оралайын.
Мен – ақынмын, шынымен ақынмын мен,
Көктемде өскен ақын едім – бала қайың...

ӘКЕ, САҒАН АЙТАМ

Қарсы ал сен мені сағынып келе жатқанда,
Мызғымай жүріп, жеткенін біліп ақ таңға.
Жетем деп саған қайыңдарға сүйендім,
Арқамнан жұлдыз түндерде самсап аққанда.

Қарсы ал сен мені сағынып келе жатқанда,
Ақ таңдар күліп, шұғылаға тегіс батқанда.
Сағындым сені, жабырқап жаным, қас түгіл,
Достарым менен мін іздеп жүрген шақтарда.

Сағындым сені, жетейін бұған таң сыншы,
Жетейін саған сағынған айым алтыншы.
Жетейін саған шымшық көз мөлтек тамшылар,
Омырауыңда сенің шашылып бүгін қалсыншы.

ӘКЕМНІҢ СОҢҒЫ СӨЗДЕРІ

Қинайды, мені, жүрегім,
Басымды сүйе, балам-ай.
Барсаңдар, ботам, білемін,
Қошқарбай, Нұрым, Балабай.

Қасымнан бірің табылмай,
Өмірден өтіп барамын.
Есімнен тағы жаңылмай,
Сендерді күтіп қарадым.

Болсаңдар болды боталар,
Қысады неге жүрегім?
Ойымнан маздап от алар,
Бар еді соңғы тілегім.

Үшеуің едің бәйтерек,
Үшеуің едің қоңыр қаз.
Болмасаң, сендер қайтер ек,
Мендегі енді өмір аз...

Жүрегім тағы талығып,
Сендерді ойлап отырдым.
Сағаттар соңғы қамығып,
Үстінде мәңгі көпірдің.

Өйткені, ботам, сендерді,
Мәңгілік енді көрмеймін.
Өлім де тездеп келмейді,
Ерегесем – өлмеймін.

Артымда қалған үш терек,
Сендерге бердім батамды.
Маған да аздап күш керек,

Жүрегім соңғы от алды.

Көгілдір, дүние, қош енді,
Көңілім тағы бесін-ді.
Өлімнен алдым өшімді,
Өмірден алмас өшімді.

Кешіңдер, мені, қатты айтсам,
Кешіңдер менің кінәмді.
Ауылға барып кеп қайтсам,
Жуар ем барлық күнәмді.

Қасымда қазір дос қалмай,
Көпірден талай өтіп ем.
Қайтейін, жаным, Қошқарбай,
Сауығып талай кетіп ем.

Қош, енді, дүние, енді қош,
Қоңыр қаз сен де бол аман.
Өліммен болам мәңгі дос,
Өмірге қайтып жоламан.

Жалғанға шіркін кім ие?
Жүзеді жалғыз аспанда ай?
Қош боп тұр енді дүние,
Көзімнен соңғы жас тамды-ай...

АНАМА

(Өлеңмен жазған хаттардан)

Анашым, жасымағын, жасымағын,
Көп адам таққанымен басыма мін.
Қырықтан ассам-дағы әлі күні,
Иығыңа балаңдай асыламын.

Анашым, жасымағын, жасымағын,
Сен менің әрқашанда асыл әнім.
Арамызды бөлмеді шақырымдар,
Сағынсаң Қызылжарда қасыңдамын.

Анашым, жасымағын, жасымағын,
Бойымды билегендей асыл ағын.
Есіл болып сені ойлап тасынамын,
Алқа болып су қайтқан басыламын.

Анашым, жасымағын, жасымағын,
Қартайып кеткеніңе ашынамын.
Сағынғанда інгендей өзінді ойлап,
Боталаймын, боздаймын, жосыламын.

Анашым, жасымағын, жасымағын,
Осы ғой құлыншағың, ақымағың.
Сен менің қашандағы ақыл, арым,
Сені көрмей мен неге басыламын?

Анашым қартаймағын, жасымағын,
Мен сенің мәңгілікке қасыңдамын.
Ұмытар деп ойлама асылым-ау,
Кетпейтін ақ сүтіңнің асыл дәмін.

АНА КӨҢІЛІ

Бұлыңғырлау көрінсе аспан маған,
Көмескілеу сезілсе асқар далам.
Оның бәрі анамның көңілі ғой,
Мені ойлап көзінен жас парлаған.

Амансың ба, аяулым, жаным анам,
Мен саған қашандағы табына алам.
Мен сенің тоғыз балаң ішіндегі,
Жалғыз қозың далада маңыраған.

Мен сенің аңыраған қозың едім,
Сондықтан ұялаған көзіме мұң.
Сен мені ойлайсың ғой ауылымда,
Мен сені қалада ойлап егілемін.

Жетер сенің мені ойлап мұң шеккенің,
Қолыңда бар ғой менің інішектерім.
Сағынсам саған жетем қай күнде де,
Өлеңнің жамылып ап сұр шекпенін.

АНА

Мені аялап өткізген ақ түндерің,
Айтшы өзің, аппақ ай, ақ түн бе еді?
Аяулы ана көңілдің қарлығашы,
Қанат байлап заңғарға лақтыр мені.

Лақтыр мені, лауласын сағым қырдан,
Мен жатайын толықсып лағыл жырдан.
Мен барлық құдіретті табындырғам,
Болайын күндеріммен сағындырған.

Жүрекке айды, күнді құлатып ап,
Сөйледім ақ көңілден – жыр атынан...
Жер – анам өзіндегі саулық үшін,
Сөйлеймін түн атынан, күн атынан.

Уақыт-ай өтіп жатқан күн мен түндей,
Зырлаудан басқа ештеңе білмейтіндей...
Мен тегі бұл өмірден өтермін-ау,
Аппақ ай, ақ түніңе кір келтірмей...

АНАШЫМ, МЕНІҢ АНАШЫМ

Көзімнің нұры мөлдіреп,
Үздігіп кетіп барамын...
Қарадың маған соңғы рет,
Анашым, жаным, жанарым.

Ішінде нала-мұң толып,
Жатырсың жайсыз төсекте.
Көрпені қымтап бүркеніп,
Айналып жансыз кесекке...

...Пушкиннің де анасы
Кешірім сұрап өткен-ді.
Өзіне жетер жарасы,
Балаңды, анам, сөкпе енді!

Өмірге ұлың келгенде,
Қуанып сенен ес кеткен.
Бүгінде жаның шерменде,
Жүзіңнен айбын сес кеткен.

Жатырсың айлап сарылып,
Ойлайсың нені білмеймін...
Барамын мен де қамығып,
Жанымды жейді гүлдей мұң...

Мүмкін, сен бұлтты тасалап,
Әлі де маған жетерсің.
Ұлың жүр – ақбоз асау ат,
Қара жер қалай көтерсін!

Білемін, іштей жылайсың –
Сөгіліп, іштей егіліп...
Сен мені туған құдайсың,

Құдайда басқа жоқ үміт!

Көзіңнің жасы домалап,
Арманда кетер бейбақсың.
Артыңда қалар аманат,
Өзіңсіз қалай ой бақсын?

Аздаған бақыт сыйлаған,
Күндерім саған ескерткіш.
Ауылға, жұртқа сыйлы анам,
Сенен де бүгін кеткен күш.

Ренжімей кетші өмірден,
Сенімді кетсем ақтамай.
Бұл күнде маған көңіл дем,
Басыма қонған бақ солай!

Бақытсыз мендік тағдырға,
Өзім де налып өкінем.
Ақындық деген ақ нұрға,
Ертерек еніп кеткен ем...

Қар шалған басын ұлыңның,
Жүректе шері жетерлік.
Бәрібір сенің жырыңмын,
Мәңгілік тәубе етерлік.

Мәңгілік барар жеріңе,
Барасың, тыныш табасың.
Жебей бер, бірақ, мені де,
Анашым, менің анашым!

О, АНА, СЕНЕН ҮЛКЕН ЖОҚ МАХАББАТ
(Толғау)

Жалғыз жүріп, жалғыз айттым әнімді,
Жалғыз жүріп қарсы алдым мен таңымды.
Кешір, анам, әлсіздігін ұлыңның,
Түсін менің мұңға батқан жанымды.

Түсін менің батқан мұңға жанымды,
Өректіген көңілім де ағын-ды.
Бақытты екен гүл терген бір кездерім,
Менің жаным бақытты әбден сағынды.

Кешір, анам, мұңайғаным – қателік,
Жүретін кез, әттең-әттең, от еріп.
Жалғыздығын жабырқаған көңілдің
Келем, міне, алты жылдай көтеріп.

Мұңға батам, одан, ана, не шара,
Жалғанбайды айырылған екі ара.
Сәулем менен сүйікті ұлың алдында
Бар сияқты, бар сияқты шекара.

Қысылмайтын, өтем деп мен өтінбен,
(Өзің барда солған гүлдер жетілген).
Бұл өмірде жалғыз шырақ сен барсың
Сол шыраққа қарай-қарай бекінген.

Өзің барда мен жалғыздық сезінбен,
Өзің барда сөзің де кең, төзім кең.
Жалғыз тұрып, жалғыз жатып, сені ойлап
О, анашым, талай түндер көз ілгем.

Соңғы кездер жиі енесің түсіме,
Риза болмай жүрсің бе әлде ісіме?!
Мен бақытты сыйлар едім, сен білсең,
Жүрегімді түсінген бір кісіге.

Қапаланба, қайғы жұтпа, анашым,
Таратамын солай көңіл наласын.
Алға тарттым өзің барда, мен солай
Көңілімнің жазылмаған жарасын.

Қиын тағдыр, қиын өмір, білемін,
Сеземін ғой, түсіңе де кіремін.
Күнге, Айға теңер едім, тегінде
Мен деп соққан анамның бір жүрегін.

Жалғыз жүрек ана болмас, тек ондай
Айтқан сөзім, о, анашым, саған жай.
Мен өзінді, мен өзінді сағындым,
Сағыныштан басқаша ем таба алмай...

...Білем, білем, мезгіл өтіп барады,
От жүрегің алау болып жанады.
Бұл өмірдің шын қайғысын көтерген,
Жарқын болсын аналардың жанары.

О, махаббат, аналық гүл-махаббат,
Тарар одан бұл өмірден шапағат.
Анашымды, анамды шын сағындым,
Бір бақытқа жүрген кезде қаталап.

Көтер мені, тауым менің биік тым,
Шырқап ұшсын, шырқап ұшсын үміт тым.
Сен ғой менің махаббатым о, анам,
Сен ғой менің, сен ғой менің сүйіктім.

Сен бар кезде жалғыздықты ұмыттым,
Сен үшін мен қашан-дағы үмітпін.
Сағынғанда сүйсе анасын шөліркеп,
Одан артық махаббат жоқ, сүйіктім.

САЛҚЫН БАҚ

Бала шақ анам менің жарқын-дағы
Үміті баласының талпынғаны.
...Біз өстік, оқып жүріп, ерте ержеттік
Болған емес күндері тартынғаны.

Бұл күнде жетпіс деген жастан асты
Есімін жүрек деген тасқа басты.
Ойға шомып отырар талай күндер
Тарылғандай бола ма аспан асты.

Күйеуі өтті өмірден дәл сегіз жыл,
Теңдес ол анам үшін он сегіз жыл.
Анама қашан-дағы көп болмайды,
Даладан теріп берген он тоғыз гүл!

Қартайса да біз үшін алтын жаны,
Болған емес күндері әрі-сәрі.
Нали ма, шалын өткен сағына ма
Білмеймін анашымның салқын бағы...

ЖАЛҒЫЗ ҒАНА СЕНЕМІН БАУЫРЫМА!

Жалғыз ғана сенемін бауырыма,
Білмеймін, қыр баласы, тау ұлы ма?
Боз жусанды бір иіскеп дем алайын
Тезірек жөнелейін сауығуға...
Аяулы ауылыма...

АҒАМ-АУ, АҒЫНДАЙМЫН

Жетер, Қошан, жыр жазып боздағаның,
Төгілтші одан-дағы сөзден ағын.
Кей-кейде өз жанымды жегідей жеп
Жүрегімді орнымнан қозғағанмын.

Содан ба, жүрегім де жәй соғады,
Қысылса шер тартқан деп жар салады!
Сол шақта демеу болған жалғыздыққа
Ленин көшесі де қарсы алады!

Ол өзімнің ескі ұям – жолдастарым,
Замандас іні, аға, құрдастарым.
Соларға сәлем берем, сәлем алып
Жүректің пернелерін сан басқанмын.

Ұнайды сағынысып көріскенім,
Сырымды айтып назданып, бөліскенім.
Өзіме-өзім есеп бергенімде
Мен-дағы баласы емес періштенің.

Қалт кеткен, шалыс басқан кездер болған,
Кеу-кеулеген арада сөздер болған.
Артынан көңіл шері тарқағанда
Жыр болып жүрегіме бұлбұл қонған.

Демессің, аяулы аға, жолдан қалды,
Соңында өлең-жырдың орман қалды.
Өмірдің соқпағы көп көктемдерде
Аялайық ақтамақ армандарды!!!

ҚАРЫНДАСЫМ

Ағам да сен, жырларым, інім де сен,
Болдың маған қарындас күлімдесен.
Жатырсың жүрегімнің түбінде сен,
Жанарым сан ұшқындап күлімдесең,
Ажал боп оралмашы түбінде сен.
Айым да сен, жарығым, күнім де сен.
Мен сенен қуат алдым дірілдесем.
Сендік бір қалтарыста суық қар бар,
Пайғамбарым, не етерсің түбінде сен?
Ал қазір күлімде сен, күлімде сен!!!

ҚОШ БОЛАРСЫҢ, АЯУЛЫМ...

(Қарындасым Жамалға)

Бәрі жалған, әсіре өмір жалған,
Шеті оның шырмалып, көрінді алдан.
Бет жыртыс, күйкі тірлік, сұлу қыздан,
Бұл күнде, қарындасым, көңіл қалған...

...Мен өтермін, жас бұлап сен қаларсың,
Қайғымен күн кешерсің, шыңдаларсың.
Артымда тұяқ қалды – Темір деген
Сен оны ренжітпей, көз боларсың.

Оны көріп, ағанды еске аларсың,
Қабіріме гүл менен тас қаларсың.
Зиратыма тамшы да жас тамызба,
Қош боларсың, аяулым, қош боларсың...

...Күндерім қалғандайын сағатталып,
Оқырсың жырларымды сан ақтарып.
Қайта-қайта о дүние асықтырып,
Шығарды есті жырменен тағатты алып.

Аяулым, бұл сұм өмір жалған екен,
Мен ертең мәңгілікке елге кетем.
Сағынсаң ақ нөсерді сол кездері
Мен сенің аспаныңнан селдеп өтем.

Жатам ертең ұйықтап зиратымда,
Керек болмас ол шақта бір затың да.
Өзім керек болармын сансыз айлар –
Керек болар ең соңғы бұл хатым да.

...Мен кеткен соң сөндіріме шырағымды,
Ерттеп мініп жырымды, пырағымды.

Білмеймін неге осылай өлең жазам?
Жаным менің сезе ме бір ағынды?!

Аяулым, мен де ертең табыт болам,
Ауылымның қырына барып қонам.
Түсін менің қаралы жүрегімді,
Байыз таппай аспанда қалықтаған...
Қарсы ал, мені әлемім – қараңғылық
Мен саған өлмес жырлар жазып барам!..

...Жүрегім соңғы күндер шарықтаған,
Қош, ғазиз жыр қаламмен қалықтаған.
Мәңгі жатар жеріме жүрегім мен
Өлеңімді зерлеп мен алып барам,
Естілгендей алыстан тамұқтағы ән...

ҚОС ІНІМЕ

Бір-бірінді қалайша алалайын,
Біреуің – тал, біреуің – қарағайым.
Аманбысың, бауырым Нұрмұқаным?
Амансың ба, бауырым Балабайым?!

Екеуінді қалайша алалайын,
Екеуің қатар өскен бала қайың.
Сендерге тек жақсылық қалаймын мен,
Біреуінді атаймын органшым деп,
Біреуінді кенже деп бағалаймын.

Екеуің қатар өскен қарағайым,
Өздерінді қалайша алалайын...
Аман бол, қадірлі інім – Нұрмұқаным
Аман бол, қадірлі інім – Балабайым!

ҰЛЫМ САҒАН АЙТАМ

(Тимурға)

Әдемі менің өзіме тартқан өскенім,
Жабырқамай, жатырқамай, өс бүгін.
Ертеңгі тағдыр белгісіз болып кетсе егер,
Шындықты бүгін естігін.

Тимурым, менің, тағдырым менің белгісіз,
Жаныма менің тегінде, бәлкім, келді күз.
Сенбе сен, ботам, мені сырқат дегенге,
Мен де оған, жаным, сенем бе?!

Жабырқап қазір, күндерден жусап жай табам,
Толықсып кейде жатамын дағы қайта ағам.
Менің нұрлы тағдырым осылай болды деген-ді,
Бүгінде саған батылдау, балам айта алам.

Жазылам ертең, сырқат дегенің сөз бе екен,
Тегінде оның жараланған сөзге тең.
Осылай, Тимур, бақыт дегенің қазіргі
Сендегі мөлдір көзде екен.

ЖАНЫМНЫҢ ДҮРСІЛІ

Өртенген өксік сапарда,
Ұлым-ау қолдас болмадың.
Сен жүрсең деп ем қатарда
Үзілмес менің ардағым.

Өзің ең отты арманым,
Жассың ғой, есік қақпайсың.
От болып жанса орманым,
Атымды есте сақтарсың.

Жақсылық көрмей өмірден,
Ғазиз бас өтіп барады.
Жаралған жоқпын темірден, –
Әкеңнің мұңлы жанары.

Кірпігім шықты сүзіліп,
Мұнартып өтті күндер сан.
Жүрегім талды-ау үзіліп,
Менікі тірі жүрген сән.

Мұңданып жүрек дірілдеп,
Әнімді ерте айтармын.
Естілмей жүр ғой үнім көп,
Түнерген бұлттай ай торғын.

Қамықпа, ботам, егіліп,
Ертерек сөнсем бейуақта.
Қайсыбір жүрсем көз іліп,
Ойлармын сені ол жақта.

Сағынышым менің нала мұң,
Жұқарған жүрек лүпілі.
Құдайдың, калқам-қарағым,
Қатқылдау шығар өкімі.

Сапарға бітпес кетсе әкең,
Жарығын төксін нұрлы аспан.
Жаныңа нұрлар ексе екен,
Жырларым менің сырласқан.

Мұңайма жалғыз қалдым деп
Інілеріңе бар елдегі.
Шығады ертең тал гүлдеп,
Соғады жүрек мендегі.

Қорқытпан ертең кетем деп,
Жанымның бота-бұршігі.
Көңілді қалды-ау мекендеп,
Жанымның әлсіз дүрсілі.

БҰЛ ӨМІРДЕ ДОС-ЖОЛДАСЫМ КӨП ДЕМЕ...
(Бауырым Нұрмұқанға)

Білесің бәрін де білесің
Өзіңе арналар сын есім.
Сағаттың соғарын білесің,
Ол шақта ойланып жүресің.
Есіңе түседі жас қызың,
Мәңгілік көз жұмған гүл есім...
Бақытты шақтардың күні ертең
Соғарын бауырым, білесің.
Қайғырма, ештеңе ойлама,
Шуақты күндерге кіресің.
Алтынға малғызар күн тусын
Қайғырып, күрсінген ұлы есім...

ҚАЙ-ҚАЙДАҒЫ ТҮСЕДІ ЕСКЕ

Қай-қайдағы... Түседі еске қайдағы,
Кедейі де, көпшігі де, байлары.
Менің жаным – мөлдірліктің мекені,
Менің жаным – шабыттың мол қайнары.

...Осылай ой жетім деді-ау бәріне,
Үңіліппін талай жылдар әріге.
Бір кездегі қоғам құлап, бүгінде
Жас жұтады, тиді салқын кәріге.

...Дүрлікті Отан, ел болам деп көгерген,
Көгермесе бұл өмірге не берген?!
Алға күнді саусақпенен саралап,
Байтал тастап ат міндім мен дөненнен.

...Осылайша жұрт та, мен де шапқылап,
Кедей сорлап, байлар киді ақ тымақ...
Түспесе екен қолымдағы қаламым
Болмас енді шапқылауға қаттырақ...

МЕН ӨЗІНДІ, ҚАЛҚАМ-АУ, СӘУЛЕМ ДЕЙМІН

Мен өзінді, қалқам-ау, сәулем деймін,
Жете алмасам арманға әурем деймін.
Ұйқым менің ашылып неше жылғы,
Сезімім де сезіліп қалды-ау деймін.

...Арман, арман, беу дүние, тұнған арман,
Суға барған, су алып Сырға барған.
Қосылайық! Болмаса мен өзінді,
Кетейін көп ішінен ұрлап әрман.

ҚАЙҒЫ-МҰҢДЫ ҚАЙТЕМІЗ

Қайғы-мұңды қайтеміз, керегі жоқ,
Ақылды еске алайық дерегі көп.
Айдын-көлді билеген бір топ аққу
Қамыс пен судан басқа қорегі жоқ.

Осылай өтейікші біз өмірден,
Шындықтың аспаны ашық түрегелген.
Бұрынғыдай, бәрі де баяғыдай,
Тулап дүние, ән шығар әр өңірден.

ӨТКЕН КҮНДІ САУСАҚПЕНЕН САРАЛАП

Өткен күнді саусақпенен саралап,
Мен астыма мінген екем жарау ат.
Туған жердің қызғалдақты төсін мен,
Келе жаттым сәулемменен аралап.

Көп адамдар қарады оған танданып,
Адымдадым өзгелермен алға нық.
Өлең жазып, қағым сәтті жібермей
Жұртпен бірге қалам алдым толғанып.

Соның бәрі үміт ойдың ұшқыны,
Есімде ғой: әр сағаты, түс-түні.
Жүрегімді алға қарай жетелер
Дариға-жыр, жыр-дариға ыстығы!

АҒА ШАҚСЫН ӨЗ МҰҢЫН

...Білмейсің, ештеңе білмейсің,
Келгенде қараңғы түндейсің,
Іштей сен егіліп үндейсің.
Сен мені ешкімге теңеме,
Мойныма түседі гүлдей сын.
Сені іздеп алыстан келгенде,
Мені не жетісіп жүр дейсің?

...Білесің, бәрін де білесің,
Өзіңе арналар сан есім,
Сағаттың соғарын білесің,
Ол шақта ойланып жүресің.
Есіңе түседі сол шақта,
Мәңгілік көз жұмған гүл есім.

...Өмірде бар сенің үлесің,
Жияр деп есін де бір есім.
Бақытты шақтарды күні ертең,
Соғарын інім сен білесің.
Қайғырма, ештеңе ойлама,
Шуакты күндерге кіресің.
Алтынға малдырар күн тусын,
Қайғырып күрсінген ұлы есім!

ДОСЫМА НАЗ

Дөңбекшіп кеудемде тек жатпайды ағын,
Сүйретіп-ақ көбігін – ақ тайлағын.
Ақ нөсер жүрегімді тыншытпаса,
Шауып кеп босағаңа ат байладым.

Сен сол кез өзің сезіп ұшыр мені,
Кетейін ақ бұлттардың ішінде еріп.
Қарайын дала берген сұлулыққа,
Қырандай ақ торғын бұлт ішіндегі.

Шақырып арман-ойдың сілемдері,
Ойнакшып, толқиды үнсіз күрең белі.
Жүректе сағыныш-саз сыздағанда
Қыран ғып қанат байлап жібер мені.

ГАЗЕТИМЕ

Алғашқы менің хабарым,
Бетіңнен сенің көрінді.
Сезумен уақыт талабын
Жырларым талай өрілді.

Аз ба, әлде, тіпті көп пе, әлде,
Қызмет еттім өзіңде.
Қасыңнан талай өткенде,
Ойнады бақыт көзімде.

Көп жылдар өтті, санасам,
Сыйлаймын сені сан жылдар.
Жылдарға өткен қарасам –
Қаншама сенде тағдыр бар.

ШАЛҚЫП БІР ӨТКЕН ОН ЖЕТІҢ

Шалқып бір өткен он жетің,
Ойнақ сап сенің жасыңда.
Жортқамыз талай іздермен
Таң да атып бізге сыз берген...
Сондай бір шақта жас гүлдер,
Алқынып барып үзген дем.
Сол күндер менің есімде
Ал, сендер болсаң, жігіттер,
Нарт іңір тартып, кеш түспей,
Жастыққа басың бос түспей
Қызарған айдың кешінде
Жұлдыздай ағып түндермен
Жарысып ойнап, гүлдермен,
Өмірдің отты көшінде,
Ән салып қалғын құмартып
Өмірдің ұзақ кешінде!

ОЙЛАРДЫҢ ЖЕТЕГІНДЕ

Ойлардың жетегінде,
Үзіліп тамшы қалды.
Осылай өтеміз бе,
Қиналмай салшы әнді.

Жанымды тербе менің,
Онсыз да мұң басқан бір.
Сен ғажап терме ме едің,
Әлде сен сыр басқан қыр.

Тербеші, тебіренші,
Жүректе шерді қозға.
Мұңайтшы, емірентші,
Әйтпесе, жырды қозға.

Сезімнің пернесінде,
Сен мені бір сілкінтші.
Домбыра пернесіндей,
Бір бұлқынтшы...

ОЙ

Осы ма екен тыншытпас бүгінгі арман,
Дегендей аталардан ырым қалған.
Біздің тарих екен ғой көне тарих,
Беттері ойда жоқта жырымдалған.

Жылап аққан даланың бұлақтары,
«Кісен ашып» келеді күй аттары.
Тарихтың беттерін-ай басып өткен,
Нығырлап ақ боз тұлпар тұяқтары.

Шақтары бар даласын сабылдырған,
Ән қуыпты бабамыз сағым қуған.
Алатаудай қалыпты ескерткіш боп,
Даласына ұрпағын сағындырған.

Бабам маған ән менен күй ақтардың,
Мен одан керегінше сый ап қалдым.
Ой қуғанда естимін шабысын мен,
Ақ боз ат пен тұлпардың тұяқтарын.

ӨЛЕҢ СЕРІК ЖҮРЕККЕ

Өзегімді өртеген өлең менің,
Мен біраз сырларыңа тереңдедім.
Өмір атты күресте қуанышпен,
Мен алдым алтын сөздің керек жерін,
Өзегімді өртеген өлең менің.

Шайқалды долы теңіз жырларыммен,
Әлемнің әнге қостым қырларын мен.
Мысқылдап ой өргіздім, қақар қағып,
Дүниеде талантты ақын боламын мен
Шайқалды долы теңіз жырларымен.

Жырларыммен мен біраз асқақтадым,
Жырларыммен өмірлік мақсаттамын.
Төгілсе нұрлы шумақ қуанышпен,
Көңілдің кей тұстарын аңсатпадым,
Жырларыммен мен біраз асқақтадым.

Өлең серік жүрекке, өлең серік,
Алсам биік арманды мен еңсеріп.
Бойымды толқып атқан көп сәттерде,
Мөп-мөлдір болашаққа келем сеніп,
Өлең серік жүрекке, өлең серік.

ЖҮРЕК

Шерменде болған жүрегім,
Неліктен налып, жүдедің?
Мен үшін сен күн едің,
Білемін бәрі, білемін.

Соғасың кеуде тілгілеп,
Әрқашанда бір жүрек.
Адамда да бір жүрек,
Ақында да бір жүрек,
Мұнаяйық бір жүдеп...

ЖҮРЕКТІҢ НӘЗІК ТІЛІНДЕЙ

Жүректің нәзік тіліндей,
Қоштасып қалдың дірілдеп.
Жадымда жалған бір үндей,
Әлсіздеу кейде күлімдеп.

Жаным-ау сол бір кештегі,
Елес пе, әлде ұшқын ба?!
Түсінбей қалсам кеш мені,
Белгісіз жаққа ұштым ба?

Әйтеуір, мені өртеді,
Сезімді билеп сан арман.
Белгісіз маған ертеңі,
Көп үміт күттім мен алдан.

Түсінсек, жаным, жақсы ғой,
Арамызды ашты кім?
Ақын да кейде бақсы ғой,
Жоғалтып алар достығын.

НӘЗІК ЖҮРЕК ДІРІЛДЕП...

Мен сені ұнатқанмын, шын берілгем,
(Қолқа салған сәттер бар кім көрінген).
Ақ қабағы, ай мүсін, сымбатың мен,
Бұрым шашың ұнайтын күнде өрілген...

Талай түндер құшақтар айқасатын,
Жұлдыз кезген шақтар бар айға асатын.
Мен сені талай түндер сағынғанда
Есігімді жаппадым, қайта ашатын...

Айым демен, және де, күнім демен,
Ғашық болғам көзіңе күлімдеген.
Аспан жүзін ай кезіп, мұң басқанда
Сені іздеп, нәзік жүрек дірілдеген...

ӨЗІҢЕ ІҢКӘР ЖҮРЕКПЕН

I

Көп жылдар мұң құшумен күйім келмей,
Бірін берсе, құдайым бірін бермей.
Жыр төгумен өтіпті көп айларым,
Не болды сонша өмірден күйінгендей.

Сөніп, жанып, өртеніп бірге ұшқынмен,
Қырда ұштым мен, сырғалы сырда ұштым мен.
Сездім бе әлде ертерек, айтшы, өлеңім,
Айналып соғарын да бір күштің мен.

...Өткен күнді мен ұзақ саралаймын,
Әсем шағы құсына салар айдың.
Өртеген жүрек тұсын ала қайғым,
Сандалып кеттім бе әлде мен ертерек
Тоғжанын іздеп жылдар ұлы Абайдың.

Не істемес дейсің кейде асқақ дарын,
Бүгінде мен тамаша мақсаттамын.
Жыр жазумен көңілді ақсатпадым.
Кетсем бе екен мен әлде ойда жоқта
Дүниеден баз кешіп тастап бәрін.

Жоқ, жұртым, таңдаман мен оңайларын,
Сан қиялда, сан тірлік, сан ойдамын.
Сағынышым оянып өмір деген,
Тастаймын қалай бәрін, қалай бәрін?!

II

Қимылдадым, жүгірдім бақыт іздеп,
Жалғасып бір-біріне уақыт тізбек.
Бағы ашылған бақташы болмадым-ау
Әкеме неге айттым мен оқытқыз деп.

Бойым дел-сал... ой буып сандаламын,
Алдайды, жеткізбейді арман ағын.
Қалайша жібітуді білмедім мен
Жанымның дерт боп қатқан таңбаларын...

III

Өзіңе іңкәр жүрекпен,
Келеді кейде қыр асқым.
Жаным да нәзік дір өткен,
Мен саған, сәулем, сыр аштым.

Ойлаймын сені қамығып,
Жетем деп алыс арманға.
Жүрмін ғой үнсіз сағынып,
Бір сенен ыстық жан бар ма?

IV

Жанымды жегідей жеп,
Гүлдей мұң солғаны ма,
Жаттым мен еліме кеп,
Жүректің арманы ма?
Беріліп сан ойларға,
Жүрегім құлшынады.
Гүл өсіп тоғайларға,
Естіліп шымшық әні...

Өзінді көп іздедім,
Көңілдің әні ме едің,
Сен әлде теңіз бе едің,
Алыстан танып едім.
«Қарындас, қош-есен бол»,
Дегенді айта алмаймын.
Мен таңдар осы екен жол
Жырыммен ой толғаймын.

Таңдарым атар әлі,
Үмітті кім үзеді?
Жүрегім от алады
Көргенім қызық еді.

Таңдарым – армандарым,
Таңдарым – от өмір ғой.
Қарындас – қорғандарым,
Гүлденер көк өрім бой!..

ЖҮРЕК, ШІРКІН...

Жүрек, шіркін, бір сәтке табар тағат,
Комданып, сол бір сәтте қағар қанат.
Келіп ем мен еркелеп, наз көңілмен,
Кетіп бара жатырмын мұң арқалап.

Сағыныш болды менің қанатымдай,
Жүректе жатты өксік таратылмай.
Ауырлау соққан шығар соның бәрі,
Әйтеуір, аға бердім дара тұнбай.

Түсіндің сәл мұңайған жебеп мені,
Сырыңды айтып толқыған өзектегі.
Қиын жолда жарқырап жұлдыз жаусын,
Өмірдің болады екен өз өткелі.

Дүниенің бәрі, әйтеуір, сабылысқан,
Бейкүнә жүрегімді жарып ұшқан.
...Барады жылы жаққа қаздар қайтып,
Көк жүзінде тізіліп сағыныштан.

КӨҢІЛДІҢ ЖАЛҚЫН КЕШІНДЕ

Ауада бұлттар жүзеді,
Көңілдің жалқын* кешінде.
Ақ бұлттар аппақ қыз еді,
Жүзген сол аспан төсінде.
Сондай бір шақта қызарып,
Күн жаңа батты, ел жатты,
Естіген болып сен жаттың.
Шалқып бір өтсін он жетің,
Біздерге еріп кеш түспей,
Көңілдің жалқын кешінде
Шешінбе, жігіт, шешінбе!
Ерме сен, жаным, біздерге,
Біздерге ерсең – күз көрген,
Бакытыңды қайта іздер ме ең?
Ойнақ сап сенің жасыңда,
Жортқамыз талай іздермен.
Жүргенде сокпақ іздермен,
Таң да атып бізге сыз берген...
Сондай бір шақта жас гүлдер
Алқынып барып үзген дем,
Сол күндер менің есімде,
Ал сендер болсаң, жігіттер,
Нарт іңір тартып, кеш түспей,
Жастыққа басың бос түспей,
Қызарған айдың кешінде,
Жұлдыздай ағып түндермен,
Жарысып ойнап гүлдермен
Көңілдің жалқын кешінде,
Ән салып қалғын құмартып,
Өмірдің ұзақ кешінде
Осылай менің ақылым,
Мен-дағы сендей тасыдым.

*

Жалқын – алқызыл алау.

Махаббат жырын төгеді,
Өлеңін жазып ақының.
Түсінсең болды осыған,
Қайтемін оған қосып ән.
Ертеңгі нұрлы күніме
Мен-дағы сендей асығам...

КӨҢІЛДІҢ КЕЙБІР КЕЗДЕРІ

Көңілім көктем еді, ақынның жырларындай,
Көңілім көктем еді, даламның қырларындай.
Еркелеп ерке көңіл тебіренген шақтарым бар,
Еркемнің айта алмаған әдемі сырларындай.

Сыбызғы сырына елтіп мұңайған шақтарым бар,
Сол кезде тұрмас жаным теңіз боп ақтарылмай.
Гүл басса сол көңілді толқитын шығар бәлкім,
Дидарлы даламдағы абат бір бақтағыдай.

Жас жүрек толқыр еді, бой бермей налы-мұңға,
Тандардан дала кезген сәулелі жарығындай.
Тебіреніп жатыр еді, өзгеше бір күй кешіп,
Сен мені таныдың ба?

Мен мұны көп күттім бе, боянып жалқын нұрға,
Күлкінен күмісті әсем белгісіз толқыдым да.
Ілесіп кете бардым биікті нысанаға ап,
Өмірдің толқынында.

Осындай шақтарда абат тынымсыз сені іздедім,
Беймаза жалын кезде көңілден ән үзбедім.
Жас қаны тұрған ойнап шұғылалы сол шақтардан,
Сеземін теңіз демін...

ЖҰЛДЫЗДАР ТҮНДЕ САМСАҒАН

Жұлдыздар түнде самсаған,
Шырқалмай жатқан қаншама ән.
Жымың қаққан сан жұлдыз,
Өлеңдей бейне аңсаған.

Сазарып сазан балықтай,
Сүттеніп барып қалыпты-ай.
Бейне бір қыздар тәрізді,
Жүретін әр кез жалықпай.

Солардан күттім ән-жырды,
Солардан күттім жаңбырды.
Тағатсыз жауған сан жұлдыз,
Ұйқымды менің кандырды.

Көгеріп аспан ашылды,
Сартабақ моншақ шашылды.
Табиғаттың сиқыры,
Шаршатты-ау менің басымды.

КҮНДЕР-АЙ ЫСТЫҚ...

Өткізіп бірге мақпалды қара түндерді,
Үйрендім сенен жымыып қана күлгенді.
Денемді менің кернеген нәзік сағыныш,
Ойнақ сап еркін, ойнақтап тағы жүрген-ді.

Өтті ғой солай көп күндер тағы, жан сәулем,
Көз жазсам сенен жүрдім мен ылғи аңсаумен.
Жып-жылы қолдар қысысып ұзақ қимастан,
Тарқасып жүрдік көрінген кезде таң-сәуле.

Кім білген оның болары соңғы шақ мына,
Әйтеуір, сені сүйдім мен үнсіз аптыға.
Алыстап кетті, мәңгіге ізін жапты оның,
Аспаннан төнген бір жұлдыз жылдам ақты да.

Соңынан оның қыс-қырау келді ақпан сап,
Есіме менің оралды сонау өткен шақ.
Күз келіп тағы бұлықсып менін кеудемде,
Күмбірлеп дүние, бір жұлдыз сені жатты аңсап...

СЕЗІМДЕР ҰШТАСҚАНДА

Көп күндер қанықтырдың сырға мені,
Мөлтілдеп толды кеудем нұрға менің.
Кең уақыттың кемесі сүйреп келіп,
Сен арқылы шығарды жырға мені.

Аз өмір ғой, менімен тез қарыспай,
Тұрсаң болды бағымды қозғап ұшпай.
Сен мұңайсаң – мұңайып иілемін,
Лүп еткен желге иілген боз қамыстай...

АЛҒАШҚЫ ҚАРДА ТУҒАН ОЙ

Ақ қарды кешіп, ақ көңіл оймен келем мен,
Өзіңді ойлап, сезімге бойлап, тереңнен.
Сен еске түстің, мен өмір жайлы толғандым,
Қаңқылдап ұшты қараша қаздар төбемнен.

Сен еске түстің, жаныма менің байлап мұң,
Елігі болып кетер деп ертең қай жақтың.
Көктемдей көңіл елендеп сол бір шақтарда,
Өзіңді ғана ойлаппын.

Ақ қардай жаның – арайлап тандар атқандай,
Ақ қардай жаның – бағың бар екен ақ маңдай.
Ойладым сені, кимастан ұзақ түн қатып,
Ақ бұлақтарға жүректің әнін тыңдатып.

Сондай бір аппақ түн еді мынау гүл басқан,
Ақ қарға ұлас жұлдыздар жауды шынды асқан.
Жаралы жүрек әніне елтіп, дүние,
Қамығып тұрды менімен бірге түнгі аспан.

Жүректі жалғыз қамайды қазір сағыныш,
Ақ қарды кешіп келемін қазір көктемдей.
Көңілім мені сәулеме тездеп алып ұш,
Өртемей тұрып сағыныш.

ЕЙ, АҚ ҚАРЛЫМ, АҚ ҚАРЛЫМ

Жанарым жас, көзім мұң,
Мен бір аппақ сезіммін.
Сезем десем – өзіңмін,
Қайрат берсең – көзіңмін.
Қалайша мен езілдім?
Қамал бұзар кезіңмін.
Қатар ұшсаң – көзіңмін.
Жүрек жылы, көзім мұң,
Мен бір дел-сал кезіңмін.

Сен от болсаң, ақ қармын,
Қайғылансаң – жоқтармын,
Жан сырымды ақтарғын.
Жел жүгірді далада,
Қайда барып тоқтармын?
Көктем келмес дейсің бе,
Керегі не ақ қардың?
Қажеті не көп қардың?
Жүрегімнің түбіне,
Сәулем, сені сақтармын.
Жүрші ішінде бақтардың,
Сонда ғана тоқтармын.
Сырға-сырға жетермін,
Үстіменен ақ қардың.
Түсірермін сәулесін,
Сен сағынған шақтардың,
Ей, ақ қарлым, ақ қарлым.

БІР ГӘП ЖАТЫР КӨКМАЙСА БҰЛ ӨЛКЕДЕ

Айлы түннің астында аунақшылық,
Сен Есілдің шабағы, қармақшы нық.
Бір ойдан табылдың ғой көктем шыға,
Жастық өтпей қалайық ойнап-күліп.

Деген оймен қалқам-ау сәулем деймін,
Жете алмасам арманға әурем деймін.
Ұйқым менің ашылып неше жылғы,
Сезімім де сезіліп қалды-ау деймін.

Арман, арман, беу дүние тұнған арман,
Жырға барған, белгілі сырға барған.
Қосылайық, болмаса мен өзінді,
Көп ішінен кетейін ұрлап әрман.

Деген ой келген еді басымызға,
Кәрімізге, болмаса жасымызға.
Бір гәп жатыр көкмайса бұл өлкеде,
Махаббат жатыр тегі осы қызда.

ҚАРАӨТКЕЛ БОЙЫН ТЕРБЕТКЕН

Сакина, сырғаң – бәрі бар
Күн болып туған ай мүсін.
Бола ма күндер жолығар,
Алыста қалдың, бармысың?

Аққұба бейнең жадымда,
Қараөткел бойын тербеткен.
Берілме, ботам, ағынға,
Қызғанбан сенен желді өпкен.

Елестер елік жүзімен,
Сендей-ақ болар сәулетай.
Әдемі райхан гүлім ең,
Жалғашы бәрін құдірет-ай...

ТАМАША ҮН

Қайғы-мұңды қайтеміз керегі жоқ,
Ақылды еске алайық дерегі көп.
Айдын көлді билеген бір топ аққу,
Қамыс пен судан басқа қорегі жоқ.

Сұлулықты сүйейік, жұлдыз жаусын,
Сұлулықты сүйейік, көңіл аусын.
Сұлулықты сүйейік, о, достарым,
Күз бен жаз, көктем менен мезгіл маусым.

Осылай өтейікші біз өмірден,
Шындықтың аспаны ашық түрегелген.
Бұрынғыдай, бәрі де баяғыдай,
Тамаша үн шығады бұл өңірден.

ҚАЙТСЕМ ЕКЕН?..

Еркетайым, еліктей, елеңдеген –
Мен бүгін сезімдемін тереңдеген.
Өзінді сүйгенімді жасыра алмай
Келдім саған өріліп өлеңменен...

Сөзің бар-ды кешікпей келем деген,
Балқаймағын жаныңның берем деген.
Көктем шыға құлпырған қызғалдақтай,
Қайтсем екен, көңілімді елеңдеген?!

СЕНІ ОЙЛАҒАНДА

Жаным менің. Жанарда ойнақтаған,
Мен сені көп сәттерде ойлап қалам.
Сен менің тарқамайтын базарымдай,
Құлыншақ ғұмырдайын ойнақтаған.

Сен менің мәңгілікке қасымдасың,
Менімен дауылдасың, жасындасың.
Көтеріп сен мәңгілік жүре берші,
Онсыз да биік, заңғар ақын басын.

Сен менің тұнып жатқан бұлағымдай,
Сен менің мәңгі жанар шырағымдай.
Жанардың сәулесімен жебе мені,
Төгілсін содан барып күй ағындай.

Жаным менің. Мәңгілік жанар күнім,
Жаным менің. Мәңгілік жанар гүлім.
Өзің барда жүректе шырақ жанып,
Тіледім адамдардың амандығын.

СЕН АЛЫСТАП КЕТПЕШІ

Сен алыстап кетпеші бүгін менен,
Жаным менің! Жанары күлімдеген.
Мені дел-сал күйге сен түсірдің бе,
Жанарымда мөлдір жас дірілдеген.

Сен аяулым! Басқа жан емес керек,
Ол үшін дәл өзіңдей елес керек.
Сол елес алыста емес, қуанамын,
Ол сенсің, басқа адам емес, бөлек!

Сондықтан толқып жүрек ұмтылды алға,
Қарамай көше кезген сылқымдарға.
Арындаймын мен кейде сондықтан да,
Артқа тастап бір түнді, бір күнді алға.

Бірақ сен жақында емес, алыстасың,
Мүмкін мәңгі өзіңмен табыспасым.
Қосылса жүрегіміз қосылсайшы,
Өйткені, өмір, мәңгілік ағыстасың...

Үміт оты жатқандай қабағыңда,
Мен бүгін соны тілеп қаладым да.
Өртенсем, өртенермін жүрегінде,
Өртенсем, өртенермін жанарыңда...

СЕНІ СҮЙГЕН ЖҮРЕГІМ

Естисің бе, арнайын әнді саған,
Сыйлайын ең бір мөлдір танды саған.
Көңілімнің көгілдір көгершіні,
Дүниедегі ең таза жанға ұқсаған.

Сүйем сені мәңгілік сүйіп өтем,
От боп жанып алаулап күйіп өтем.
Дәл біздей сүймегендей ешбір адам,
Сүйгеннің қашан да бір сыйы бөтен.

Сені сүйген жүрегім – мәңгілігім,
Сәулесінен тараған таң нұрының.
Естисің бе, құлыным, сені сүйген,
Жүрегімнің ең нәзік жаңғырығын.

СЕН ЖАБЫРҚАМАШЫ...

Нәзік жаның жабырқап күй кешесің,
Өмірдің заңыменен үйлесесің.
Жаралайды жаныңды мыстан тырнақ,
Сол шақтары ақылмен тілдесесің.

Өмір үшін күресіп, жеп жаныңды,
Толғайсың сен отты, ұшқыр ойларыңды.
Қайрайсың сен найзасын намысыңның,
Ойлайсың арға терең бойларыңды.

Көз алдымда күлімдеп мөлдір көктем,
Атқарасың қызметін сен міндетпен.
Тыныш күнде тасадан сені атады,
Сол шақтары жүрегім сен дір етпе.

Солайша армандап қал, аспандап қал,
Биіктеп шырқау шыңға баспалдақтар.
Аспан төсін тілгілеп ұшушы еді,
Бір кездері аяулы қасқалдақтар.

СЕН МЕНІ ҰМЫТТЫҢ БА, ҚАРЛЫҒАШЫМ?

Бал күндер сағынышы ауды маған,
Екеуміз бір мүсін ек тау құраған.
Өзіңнің әдемі бір қылығыңды,
Көзіңмен ала кеттің жаудыраған.

Көңілдің тұғыры бол, қонақтайтын,
Ол күндер кетті өтіп кері ақпайтын.
Сен енді дәптерімнің беттерісің,
Сағынған шақтарымда парақтайтын.

Сен тастап кеткен шоқтар, оттар қандай,
Жас жалынды жүректен ақтарғандай.
Келем алға жетелеп жүрегімді,
Жүрегімді, тегінде, отты армандай.

КӨЗІҢМЕН СЕҢІҢ...

Көзіңмен сенің – дүниені көрем бұрқанған,
Көңіліңмен сенің – шаттықтың әні шырқалған.
Жанардан мынау – жаралған аппақ сезімнен,
Мөлтілдеп тұрып, көзіңнен сенің нұр тамған.

Көзіңмен сенің қырларға гүл боп өткен көп,
Сен оны, сәулем, махаббат пенен көктем де.
Көзіңмен сенің гүл өнген жұпар далаға,
Көзіңмен сенің құлпырған жерлер көкпеңбек.

Көңіліңді сенің қалдырып, жаным, қайтем мен,
Өзің боп тағы тамылжып өлең айтам мен.
Көзіңмен сенің мүлгіген аппақ дүние,
Көзіңмен сенің қызғалдақ гүлдер қайта өнген.

ҚАРАҚАТ КӨЗІҢ МӨЛДІРЕП

Қарақат көзің мөлдіреп,
Кеттің ғой сонау шалғайға.
Ұмытпа оны сен жүрек,
Өзіңсіз көктем ән қайда?

Көзімнің алды тұман боп,
Адастым жолда, адастым.
Құдайға тәубе бұған көп,
Өзімді өзім жаңа аштым...

Қырларым мені шақырды,
Сағымы толқын даламның.
Жүрегім талып аһ ұрды –
Тырналап бетін жарамның...

Одан да риза боларсың,
Жырым бар нәзік тербеткен.
Жанарсың, сосын соларсың,
Армангүл мені шөлдеткен...

Бәрібір үміт бір сенде,
Жүремін сенен жыр тілеп.
Шерлі боп, мұңды жүрсем де –
Сүюге сені мүмкін ет!

Сағынып, жаным, сен білсең,
Жаралы нәзік жүрекпен.
Алыста аңсап мен жүрсем,
Сейілер ме екен бір өкпең?

Оралмас бірақ сол жылдар,
Басымнан бағым тайғанда.
Ғашық қып қояр орның бар,
Өзің бір келші байламға...

Сеземін, бәрін түсіндім –
Қуатты сезім аймалап.
Сен сүйсең, мен де құсыңмын,
Талпынып маған жай қанат!

О, бақыт сені аңсадым,
Көзімнің алды мұнартып.
Сүйріктей аппақ саусағың,
Жайылып жанға мұң артып.

Түсімде күміс сәукеле,
Басыңнан бір сәт түспейді.
Махаббат атты өлкеде,
Уды да кімдер ішпейді?!

Алдамшы мынау ғаламда,
Жаным жүр қазір нұр тілеп...
Соңғы рет қалсын санамда,
Сүюге сені мүмкін ет!..

МЕН ЕШҚАШАН ӨЗІҢЕ ТИІСПЕДІМ

Мен ешқашан өзіңе тиіспедім,
Мен өзіңмен ешқашан сүйіспедім.
Алғаш көріп, мәңгілік сүйдім сені,
Келген-ді маңдайыңнан иіскегім.
Солайша өтті жылдар сырт айналып,
Содан бері білгенім – у ішкенім,
Білмеді мұны ел-жұрт, үй-іштерің.

Бір келмедің, есікті қақпадың да,
Мазам болмай, ауырып жатқанымда.
Жан ұяңмен тірлікті кеше бердің
Елемей өмірдің бір соқпағын да.
Сен маған екінші бір құдай болдың,
Оранған махаббатқа, от-жалынға.
Осылай жыр жазумен іздеп сені,
О, құдай, сен де маған кектендің бе?
Сүйгенімді айта алмай қалғанымда
Сен мені бірінші рет жек көрдің бе?

Білмедім, о жағын мен айта алмадым,
Махаббатсыз күн кештім, ой толғадым,
Жалған сезім өмірдің атыменен
Қаланың көп иіскедім сайтандарын.
Өзіңе деген сезім тұнық әлі,
Қара жердің жүрегі жалынады,
Қалайша айтам бәрін, айтам бәрін.

Түсіме талай еніп, ұнап тұрдың,
Төгеді өзің жақтан бұлақ бір мұң.
Сондай шақта сүйікті бейненді аңсап,
Терезеңнен тамшылап жылап тұрдым.
Сұрттің бе оны сен сулы шүберекпен,
Со бір шақта, еркем-ау, мен дір еткем,

Тамағыңның астынан ай қарады,
Өртейтін өзегімді құдірет пе ең.
Сонша неге, жаным-ау, жыр жазамын,
Осылай өзінді ойлап еңіреп мен.

Осы екен ғой өмірдің сыйлағаны,
Осы екен ғой мәңгілік күй гаваны.
Түсіме парта кірді бірге отырған,
Сол күні сеніменен таң атырған.
Өн бойында жыр жаздым ұзақ түннің
Мәңгілік жоғалтқанды бір-ақ білдім,
Он бір жыл жалғыз тұрған иесіз үйде
Мөлт-мөлт етіп жанардан жас сорғалап,
Өлеңімді жамылып жылап тұрдым.

АЯЛАУМЕН ӨТТІ

Аялаумен өтті сені тандарым,
Мұң құшумен толды қанат арманым.
Жағалауды жалғыз кездім кейбір күз,
Үміті боп жұрт сүйетін Алланың.

Ұмытпаймын береді Алла жақсылық,
Менікі ғой, тентектік тек бақсылық.
Қырық жылғы қырғынға да шыдадым,
Өмір өзі жібергенде лақтырып.

Таза жүрек, таза сезім арбасып,
Өмір бойы келемін тек ақ күліп.
Бәріне де шыдаймын ғой шын сенсең,
Одан басқа берме құлай жақпа үміт.

АРМАНДАСАМ ӘНІМ БОЛДЫҢ

Саған ғашық болған күнім есімде,
Білмеймін тек кеш пе әлде бесін бе?
Қалқам, сені мәңгілікке сүйемін,
Ренжітсем, сәулем, мені кешірме.

Жүрегімнен мені Айша естірме,
Өмір сүйем мәңгі ғұмыр көшінде.
Ақ жүзіңнен аймалатсаң болғаны,
Күйеуің бар, төсегімде шешінбе.

Махаббаттан құралақан жүргенде
Мен өзінді шексіз сүйдім бір демде.
Жараланған жүрегімді бірге емде,
Күліп тұршы үйіме кеп кіргенде.

Риясыз шексіз таза сезіммен,
Мен ешқашан, қалқам, сенен безінбен.
Сен де мені өзіндей сүй, сәулешім,
Сүйгенімді боларсың тек сезінген.

Мен өзінсіз жалғыз жатам, көз ілмен,
Өзің – өмір, өзің – көңіл, өзің – дем.
Алыстама, жырақтамай бірге жүр,
Аяулым деп мен өзінді сезінгем.

Айтшы, жаным, қалқатайым, қымбаттым,
Не болады сусыз, дәмсіз құрғақ күн.
Өзің емде жараланған жүректі,
Жапырақтай сыбдыр қағып тіл қаттым.

Ең аяулым, ең сүйіктім, жұмбақтым,
Мен өзіңе сая болар бір бақпын.
Өлең жаздым, жаудыраған жанармен,
Жас жанымды жалын болып жырлаттын.

Қосыла алман, жолдасың бар, білемін,
Қиналамын, жас төгемін, жүремін.
Жанарымда жасын болсаң болғаны,
Әлсіз соқса дір-дір етіп жүрегім.

Мұң шағамын, аяусыз бұл тағдырға,
Тамшы қосам кеш оянған жаңбырға.
Өзің бастап, мен де қостап жүрейін,
Қол созумен жеткізбейтін ақ нұрға.

Амандастың, менде тағат қалмады,
Нәзік сезім жас жанымды арбады.
Мен өзінді шексіз сүйем үмітпен,
Күндеріме қол созумен алдағы.

Аялаймын, ақ дидарым, асыл ән,
Кездестірмей жастық кезден басынан.
Үнсіз-түнсіз жараланған жүрекпен,
Жас төгумен өттім сенің қасыңнан.

Сонда жүрек болар, бәлкім, басылған,
Сонда моншақ төгілер кеп жасымнан.
Тым болмаса тұлымшағың желбіреп,
Иіскейін нұрға толы шашыңнан.
Махаббатқа мың өртеніп, мың күйіп,
Мен айналдым сенің ғазиз басыңнан.

КӨҢІЛІМ КӨКТЕМ ӨЗІНДІ, ЖАНЫМ, КӨРГЕНДЕ

Көңілім көктем өзінді, жаным, көргенде,
Армансыз едім өзінді құшып өлгенде.
Құқым жоқ сені, құқым жоқ сені жерлеуге
Көңілім менің шерменде.

Бөлмеме жатқан жарқырап дидар келгенде,
Ұнаттым сені бір мәрте ғана көргенде.
Бақытсызбын қосыла алмасам өзіңе
Ақындық жалын шарпыған мынау өр кеуде.

Не айтам ертең көз жазсам сені көре алмай,
Мандайдан иіскеп, шашыңның талын өре алмай.
Қарағым менің, қуанышым менің, жанарым,
Бақытсыз болам өмірден кетсем сені алмай.

Осыған көңіл алабұртыпты аландай,
Сүйемін сені мәңгілік жанған алаудай.
Өзірге мені алдайсың албырт сезіммен,
Жүрейін бе әлде мәңгілік сүйіп өле алмай.

АСЫЛ АРМАН

Асыл арман, бақытқа да бөленді,
Бар маңайым шаттыққа да кенелді.
Жыламаймын, алдағы күн мен енді,
Бұрқыратып жазам талай өлеңді.
Кім айтты жаным, кім айтты достым, не дерсің –
Шын бақыт маған қоштаспай кетті дегенді?!

ҚАЙҒЫНЫ, УАЙЫМДЫ МЫҢ ЖҰТЫП

Қайғыны, уайымды мың жұтып,
Күндерді күндер жылжытып.
Бір бақыт маған келер деп
Ақын үмітін жүр күтіп.

...Уайымды оған қой деші,
Кімдерді жұқартпас ой көші?
Бақыттың сезімін толқытып,
Жырлашы, жүрек, сөйлесі...

АҚ ҚАНАТ АСЫЛ АРМАН-АЙ

Ақ қанат асыл арман-ай,
Өртеді бәрін жалған-ай...
Алыстап тауды тасалап,
Көз жастың шындап тамғаны-ай!..
Қайран-ай, қайран, қайран-ай...

Алыс арман жетелеп күндіз-түні,
Оралды Ләйлі-Мәжнүн мың бір түні.
Естілді дәл осы кез маған, жаным,
Алыстан қалқатайдың асыл үні...

АРТТА ҚАП МҰҢ БАСҚАН КҮНДЕРІМ

Артта қап мұң басқан күндерім,
Ағыттым бақыттың ілгегін.
Ұзақ па осы сәт, келте ме –
Білмедім, жаным, білмедім.

«Ұмытшы, – дедің, сен, – барлығын,
Дүниенің қауыздай тарлығын».
Сен ғана бақытым екенсің,
Ұмытам, жаным-ау, барлығын...

ТЕРБЕСЕ ЕГЕР...

Жанымды тербегенде күй тынбастан,
Жанардан мына менің ұйқым қашқан.
Заңғарда оттан ыстық шоқ жұлдыздар,
Жымындап қарайды үнсіз сиқырлы аспан...

Сен келсең күлім қағып, ұйқым қашқан,
Соғады өршіл жүрек бір тынбастан.
Мына жібек дүние мүлгіп үнсіз,
Көңілдің жабырқаған бұлтын басқан.

Сен күлсең, мына менің есім кеткен,
Күтпеймін мен бақытты тосын лептен.
Дала боп назданшы сен, сағым болма,
Самал боп еркелеші бетімді өпкен.

ЖАНЫМА ЖАРА САЛМАСЫН

Өзімнен өзім ұрланып,
Мұң басып жүрген шақтарда.
Осы сәт көңіл нұрланып,
Атыңды жаздым ақ қарға.

Ақ қарға жаздым атыңды,
Оқысын деп жел, жаңбыр.
Жас жүрегім батыл-ды,
Жырлады тегіс орман, кыр.

Сездің бе мұны сезбедің,
Бәрінен ыстық демің.
Жаныма жара салмасын,
Қайдағы бір кезбе мұң!

КЕЗДЕСПЕЙ КЕТСЕК – СОЛ ҚАЙҒЫ

Кездестік Нұра бойында,
Әдемі қалпың сұңғақ-ты.
Ойымда бәрі, ойымда,
Жүрегім мұнмен тіл қатты.

Төзуге тіпті болмады,
Сен мені, бәлкім, ұмыттың,
Кездескен жердің орманы,
Қондырды маған тұнық мұң.

Асығыс жолдың бойында,
Жолыққан саған үміт ем.
Ойымда бәрі, ойымда,
Сезімтал мен де жігіт ем.

Арада өтті дәл бір жыл,
Аптасы ғана жетпейді.
Жүрмін ғой, сәулем, құрдан-құр,
Жүректен бейнең кетпейді.

Аялап келем уақытты,
Үзілмес жүрек әлі де.
Сағындым сезсең бақытты,
Түскен жоқ жара тәніме.

Қоштастым деуге болмайды,
Қоштасқым және келмейді.
Кездеспей кетсек – сол қайғы,
Махаббат, өмір өлмейді.

КЕЗДЕСПЕЙ КЕТКЕН БІР БЕЙНЕ

Кездеспей кеткен бір бейне,
Жандың ғой от боп алдымда.
Өзіңсіз өмір гүлдей ме
Атар таңның алдында.

Ғашықтық жайлы көп жырды,
Жазып-ақ келем, жетеді,
Қалам да әбден болдырды,
Самал-ақ талмай еседі.
Махаббаттайын кешегі.

СЕНІ АҢСАУ

(I нұсқа)

Қимас, албырт күндерді санаймын мен,
Көп болып қоштасқалы ақ айдынмен.
Бүгіндері перделі терезеңе
Тереземнен сығалап қараймын мен.

Сонда да көрінбейді бейнең сенің,
Тегінде көрсетпейді-ау үй де еңселі.
Ұзын сымға кептіріп іліп қойған,
Бәрібір ұмыттырмас жейдең сені...

Сағыныштан кейде мен ойға тұнам,
Жүрекке сол шақтарда ойнатып ән.
Сен шығасың күлімдеп, бұл мінезің,
Ғашықтың кем соғады қай хатынан?

Бұл сенің ең бір тәтті болар шағың,
Кездессең жанарыма толар сағым.
Жалғыз қалған кезімде өлең жазып,
Жалғыз қалған кезімде сені аңсадым.

ӨЗІНДІ АҢСАҒАНДА...

Жұлдыз жауған аспаннан алқаракөк түндегі,
Жүрек, шіркін, жүдеген соншалықты мұңлы еді.

Баянсызын сезініп дүниенің сыр тұнған,
Сан түндерде белгісіз өзді-өзінен бұлқынған.

Мен өзінді еске алдым сол бір шақта аяулым,
Жалғыз қалдым қайықта, жалғыз қалдым жаяумын.

Сан жұлдызы жанымның бір өзінді жатты ойлап,
Елігіндей даланың әдемі кез өтті ойнап.

Мен өзіңсіз қалтырап жапырақтай күздегі,
Жанарыңды нұр тұнған дәл қазір де іздедім.

Жанарымда жатты ойнап сол күндердің жарқылы,
Жазалады көктемнің ерте түскен салқыны.

Мен өзінді қимадым – басқа жанның құмары,
Жүрек соған қамықты, жүрек содан жылады.

Болған шығар өзінді түсінбеген кездерім,
Ойламаған едім мен ұялар деп көзге мұң.

Мен өзінді сүйгенмін – жиып қойып ұятты,
Жұрт алдында қысылмай бүгінгідей сияқты.

Соның бәрі бүгінде алыстады, жоғалды,
Махаббат пен өкініш әні болып оралды.

ҚАЛАЙ ҒАНА ЖАНБАСЫН...

Сөнбей жатты маздаған ақын жанып,
Қайта-қайта оқыды хатыңды алып.
Мәңгі есінде сен оның қалып қойдың,
Жазбағанмен жүрекке атыңды әлі.

Құштым сені өзіңнен қашық тұрып,
Пернесін сезіміңнің басып тұрып.
Бір сөзіңмен жібердің қайратты ғып,
Бір сөзіңмен жібердің жасық қылып.

Басылғандай сағынған ақын жанып,
Тасынғандай жолдаған хатыңды алып.
Ол егер де тарихта қалып қойса,
Беттерінде қалдырар атыңды анық.

ҰНАЙДЫ САҒЫНЫСЫП КӨРІСКЕНІМ

Ұнайды сағынысып көріскенім,
Сырымды айтып, назданып бөліскенім.
Өзіме-өзім есеп бергенімде
Мен-дағы баласы емес періштенің.

Қалт кеткен, шалыс басқан кездер болған,
Кеу-кеулеген арада сөздер болған.
Артынан көңіл шері тарқағанда
Жыр болып жүрегіме бұлбұл конған.

Түсінбеген көп қырттар жағынды дер,
Ел-жұрты қос жүйріктің бағын білер!
Ренжіскен сәттер аз да шығар,
Іні боп кішірейсем, ағын кірер...

Демессің, аяулы аға, жолдан қалды,
Соңында өлең-жырдың орман қалды.
Өмірдің соқпағы көп көктемдерде
Аялайық, ақтамақ армандарды!

Үш әйел алған қазақ – қазақ атам,
Бұл сөзді ішпен біл де жараға таң.
Бұған дейін мендік болған әйелдерді
Алтыным қалай, жаным жағалатам?

Тұрмайды бірі сенің тырнағыңа,
Сондықтан қалай қосам жырларыма.
Елестеп өтті бейнең аяулым-ай,
Даламның гүлдер тұнған қырларына.

САҒЫНДЫМ-АУ

Жаз нұрына малынып күн ертеңгі,
Көрсетпеді-ау әлсіздеу көлеңкемді.
Дала төсін аралап гүл тергенмен,
Сағындым-ау еріксіз мен еркемді.

Еркемді мен еріксіз сағындым-ау,
Сезімді алып кеткен дауыл қу-ау.
Еркемді қаншалықты сағынсам да,
Жеткізбей келеді әлі ауыл мынау.

Көзімде бүгіндері қалың қырау,
Сағыныштың көрпесін жамылдым-ау.
Қырықтан сәл асқанда бала күнгі
Махаббат мөлдірлігін сағындым-ау.

САҒЫМДАЙ САҒЫНДЫРҒАН КЕКІЛДІМ-АУ...

Көңілді кейде мүлгіп түн басады,
Кезгенде ой орманын мұң басады.
Сол шақта ойға оралып нұрлы бейне,
Мұң басқан көңілдерге жымдасады.

Жастық шақ сырлы әуенмен тынбас әні,
Жүректер жалғыз қалып сырласады.
Сен маған демеу болсаң сол бір шақта,
Гүлімді нұр басады, күнге асады.

Төгіліп, толқып жырлар қырға асады,
Даланы жұлдыз кезген түн басады.
Құшағың оттай ыстық, наз деміңмен,
Өзің ашпай есікті кім ашады?

Осылай өткім келді мен өмірден,
Өзімнің легіммен, кезегіммен.
Сол шақта жұлдыз жауса нұрлы аспаннан,
Өзің деп, өзегім деп сеземін мен.

Кекілдім, ойсыз шақта сағындырған,
Көңілді дел-сал етіп сабылдырған.
Мен сенің мәңгі есінде қалғым келді,
Секілді ойнақтаған сағым қырдан...

КЕКІЛДІМ

Көңілді кейде мүлгіп түн басады,
Кезгенде ой орманын мұң басады.
Сол шақта оралып нұрлы бейне,
Мұң басқан көңілдерге жымдасады.

Жастық шақ сырлы әуенмен тынбас ән,
Жүректер жалғыз қалып сырласады.
Сен маған демеу болсаң сол бір шақта
Гүлімді нұр басады, қырға асады.

Төгіліп, толқын жырлар, қырға асады,
Даланы жұлдыз кезген түн басады.
Құшағың оттай ыстық наз деміңмен,
Өзің ашпай есікті кім ашады.

...Осылай өткім келді мен өмірден,
Өзімнің легіммен, кезегіммен.
Сол шақта жұлдыз жауса нұрлы аспаннан,
Өзің деп, өзегім деп сеземін мен.

Кекілдім, ойсыз шақта сағындырған,
Көңілді дел-сал етіп, сабылдырған.
Мен сенің мәңгі есінде қалғым келді
Секілді ойнақтаған сағым қырдан.

САМАЛ БОЛЫП ЕРКЕЛЕШІ

Жанымды тербесе егер күй тынбастан,
Ол сенсің келіп менің ұйқымды ашқан.
Алдымда жалындайды шоқ жұлдыздар,
Күлімдеп қарап қалған сиқырлы аспан.

Сен келсең күлім қағып ұйқым қашқан,
Соғады өршіл жүрек бір тынбастан.
Мына жібек дүние мүлгиді үнсіз,
Сен қамықсаң кеудемді бұлтың басқан.

Сен күлсең мына менің есім кеткен,
Күтпеймін мен бақытты тосын лептен.
Дала боп назданды, сен сағым болса,
Самал боп еркелеші бетімді өпкен.

САҒЫНЫШ ЖЕЛІН ӘБДЕН ЖАМЫЛДЫМ-АУ

Жаз нұрына малынып күн ертеңгі,
Көрсетпейді-ау әлсіздеу көлеңкемді.
Дала төсін аралап гүл тергенмен,
Сағындым-ау еріксіз мен еркемді.

Еркемді мен еріксіз сағындым-ау,
Сезімді алып кеткен дауыл қу-ау.
Еркемді қаншалықты сағынсам да,
Жеткізбей келеді әлі ауыл мынау.

...Көзімде бүгіндері қалың қырау,
Сағыныш желін әбден жамылдым-ау.
Қырықтан сәл ассам да бала күнгі,
Махаббат мөлдірлігін сағындым-ау,
Сағындым-ау...

САҒЫНЫШ ДЕРТКЕ МЕНІ ШАЛДЫҚТЫРДЫ

Сағыныш дертке мені шалдықтырды,
Ойлаймыз біз де біреу айдын-қырды.
Гүл көктемнен орамын әдемі шақ,
Дауысымды ойда жоқта қарлықтырдым.
Сағыныш дертке мені шалдықтырды.

Қазірде мен аңсаған көктем көптей,
Соның бәрі тезірек өткей-кеткей.
Сағыныш бойымдағы басылмады,
Жаңбыр сынды құятын төктей-төктей.
Сағыныш дел-сал қылды кетпей-кетпей.

Сен алыстап кетпеші бүгін менен,
Жаным менің! Жанары күлімдеген.
Мені дел-сал күйге сен түсірдің бе?
Жанарымда мөлдір жас дірілдеген.

Сен аяулым! Басқа жан емес керек,
Ол үшін дәл өзіндей елес керек.
Сол елес алыста емес қуанамын,
Ол сенсің! Басқа адам емес бөлек!

Сондықтан толқып жүрек ұмтылды алға,
Қарамай көше кезген сылқымдарға.
Жазындаймын мен саған сондықтан да
Артқа тастап бір түнді, бір күнді алға.

Бірақ сен жақында емес алыстасың,
Мүмкін мәңгі өзіңмен табыспасым.
Сағыныш дертінен еш айықпаспын,
Өйткені сен қол жетпес ғарыштасың...

САН АҒЫСТАР МЕН САҒЫНЫШТАР

Ойымда менің мөлдіреп тұрған қанша арман,
Ақ қанат арман жақсылықты аңсап ән салған.
Жалықтым білем қызғалдақ кешкім келеді,
Сағыну менен шаршаудан.

Ойыма менің оралдың нәзік сәніңмен,
Ақ қардай таза, отты ұшқын шашқан арыңмен.
Сағынған кездер жаныма менің оралып,
Шаршаған кезде тербеші толқын әніңмен.

Аяулым менің. Сан ағыстармен қарсы алған.
Оралмай жүр ғой қазірде маған қанша арман.
Шаршаған шақта даламның ісін сағынам,
Өзінді және аңсаудан.

Қинаған мені жанардың ойсыз жарқылы,
Кей адамдардың көзінде жүрген салқыны.
Солардан қазір мен келем, жаным, қаймықпай,
Өзінді сүю арқылы.

Алдымнан қазір мұнартып бағым ұшқанымен,
Күресіп келем өмірдің сан ағыстарымен.
Жебесе мені жебеген өзің ғой, сәулем,
Төлегеннің аяулы сағыныштарымен.

СЕН МЕНІҢ ӘНІМ ЕДІҢ...

Сен менің әнім едің – ойласам сағынғандай,
Ақынның жүрегіне тастадың жалын қандай.
Есейіп кетсем-дағы сағыныш оралды ма,
Өзіңе табынғандай.

Мен солай күй кешемін, жүрекке көктем керек,
Жұлдызды түндер кешіп ғұмырдан өтсем деп ек.
Мен сенің «сүйем» деген жалғыз-ақ сөзің үшін,
Үлкеннен сөз естідім көңілден өктемдірек.

Жаудырап жанарыңмен, нәзіктеу көшіп көктем,
Сен үшін ақын болып, сен үшін өсіп кеткем.
Сен әлі жүрсің бе ойлап балалық кезінді әсем,
Толықсып, тербетіліп, кешігіп бесікте өткен.

Қызғалдақ кезім менің, ұялап көзімде мұң,
Сен сондай әдемі едің, сен мықты төзім бе едің?!
Мен үшін жетіп жатыр аяулы жанарыңмен,
Ақынның нәзік жанын кей шақта сезінгенің.

Сен әлі жассың ғой тым күтесің үмітті алдан,
Ән де арман дәл қазіргі, қазіргі қызық та арман.
Тек мені кей шақтарда еске алып жүрсең болды,
Жұлдыздар тізбегіндей көгінде тұнып қалған.

ӘНІМ СЕН ЕДІҢ

Мен нәзік жүрегімнен күй ақтарып,
Өмірден керегімше сый ап қалып.
Қуанып тұрған кезде көз алдымда,
Сен жанасың гүл жанған сияқтанып.

Таң да асамын, сол шақта тау да асамын,
Жылт еткен жалын менен арбаса мұң.
Қос бұрымың секілді екі шекке,
Өзің бе деп мен кейде жармасамын.

Осы кез шырқылмайтын болмас әнім,
Көңілде өлмейтұғын жыр қашадым.
Содан ба, сескенбейтін долы өзеннен,
Сені сүйген сезімді алмас ағын.

Жаз қарасын, тамаша көзқарасың,
Содан ба, кейбір шақта назданасың.
Мен өзінді қызғанам жігіттерден,
Сен мені сұлулардан қызғанасың.

Сен Күн болсаң, айналған Жермін сені,
Сағыныштан қанбайды жердің шөлі.
Сағым болып алыстап кеткенің бе,
Ауылымның сыртынан көрдім сені.

ҚЫЗҒАЛДАҚТАР ГҮЛ ЖАРҒАН НАЗБЕН БІРГЕ

Қызғалдақтар гүл жарған назбен бірге,
Тамсанармыз ол шақты қазбен бірге.
Су бетінде біреуі зымыраса,
Біреуі еркеленер назбен бірге.

Ажарлы үндер біршама сыр естіріп,
(Бақсыдай жасамайды егес қылық).
Қой үстіне бозторғай жұмыртқалап,
Жел шіркін тұр даламмен кеңес құрып.

...Ән ғой бұл білген жанға қарағым-ай,
Сұлумен қауышуға жарадым-ай!
Әр сәт сайын инесін алмастырып,
Жыр төгіп жатыр далам алаңына-ай!

ЖАРАЛАНҒАН ЖАС ЖҮРЕК...

Жараланған жас жүрек неге сонша алқынды,
Сезді ме әлде ертерек жанға түскен салқынды.

Жалғыз қалып аспанда айдап жүзген шың артып,
Кіршіксіз ақ таза еді, өмір сүйген құмартып.

Бүгінде оған мұң артық, қызығынан баянсыз,
Жалғыз қалған Қозыдай, жалғыз қалған Баянсыз.

Оянады шошынып сан түндерде түсінен,
Түскендейін ағарып жұлдыздардың ішінен.

Алданады сұмдардың қаңқу кезген сөзінен,
Шошынады жандардың түнек басқан көзінен.

Өзің еске түсесің, сәулем, маған сол шақта,
Бірімізден-біріміз тым алыста болсақ та.

Бұл шағымды сез менің түсінігің теңіздей,
Қатар жүрген сезімдей, Баяным-ау егіздей.

Қолаң шашың, жанарың, жырға толы көздерің,
Болмаса да менікі, болса-дағы өзгенің.

Жебеу болды сан күндер, жебеу болды өз демің,
Керегі жоқ мен үшін жүз бакыты өзгенің.

БОЛҒАН ДЕЙДІ

Көңілімнің ашылар ед дидары,
Кездеспей-ақ жүр ғой адам ибалы.
Болған дейді қазақтың да Ләйлісі,
Ал орыстың бар өзіндік Иваны.

Мариясы тағы да бар орыстың,
Жадырайды ондай кезде тегіс күн.
Мәжнүнi де болған дейді қазақтың
Бейнесі ортақ махаббатпен кеңестім.

Жадыраймын махаббаттың барына,
Көз сүрінер ғашықтардың залына.
Көнeдi ғой кімде болса сүйгенің,
Адалдықты қуған мына заңына.
Айтар сөзің бар ма, қалқам, тағы да?

ЖҮРДІМ ДЕ ЖАСТЫҚ КҮЙБЕҢМЕН

Жүрдім де жастық күйбеңмен,
Есейіп барып үйленгем.
Ымыртта әсем бір жас қыз,
Именіп келіп үйге енген.

Мен содан жүрдім бір сырмен,
Жаз самал есіп күлкімнен.
Ойлаған жоқпын сол шақтың,
Ұшар деп бағы бір күнмен.

Шошынып жүрек дүрсілден,
Бір жылап, қайта бір күлген.
Қиналып жалғыз, дос таппай,
Шарасыз күйде күрсінгем.

Қуантып өмір сырлары,
Жарқылдап, гүлдеп дидары.
Жүруші едім жасымай
Сол кездер мені қинады.

СОҢҒЫ КЕЗДЕР ҚАЙҒЫ-МҰҢНАН ШАРШАДЫМ

Соңғы кездер қайғы-мұңнан шаршадым,
Шын жазылу болды менің аңсарым.
Қыр, жайлауға шыққым келді бір мезгіл,
Аңсаттырды қырда ойнаған сал-сағым.

...Ол арманым орындалмай қалғандай,
Қызды құшқым келді менің аймандай.
Кімге үміт артарымды білмедім,
Мен не істейін, мынау меңіреу жалғанды-ай!

Қайда көңіл, қайда менің баяғым?
Өзімді-өзім мүсіркедім, аядым...
Күндер өтіп бара жатыр баянсыз,
Кім біледі қандай сәттің таярын?!

Мен де шат боп қуанғанмын, күлдім мен,
Мен күлгенде аспанында Күн күлген.
Сол күндерім көзден бұлбұл ұшарын,
Сонау шақта, беу, апырау, кім білген?!

СОҢҒЫ КЕЗДЕР

Соңғы кездер мені көп мұң басады,
Мұң менің болып алды сырлас әнім.
Осы шақ алыс арман алып қашып,
Көз алдымда көлбеп жылға, сағым.
Соңғы кездер мені көп мұң басады.

Көңілім неге менің мұңаяды?
Мұңаяды аздан соң тыңаяды.
Тәтті ойлар тербейді жүрегімді,
Жүрегімді менің жас кім аяды?
Көңілім неге менің мұңаяды?

Көңілім неге менің жабығады,
Жабығады, неге көп қамығады?!
Жас сұлудың мөлтек көз жасындай боп,
Мұң келіп егіп жатыр жаныма әнін.
Көңілім неге менің мұң басады?

Көңілім неге менің сайран емес?..
Өректіп кетеді ойран елес.
Жабықсам, жабықтым мен жалғандықтан,
Жабықсам жабыққаным ойдан емес.
Көңілім неге менің сайран емес?..

Сайран емес – қинайды қайран елес,
Жалықтырды жүректі ойран егес.
Шаттық біздің ауылдан алыстады,
Оның бәрі тегінде ойдан емес,
Алыста қалған арман – қайран елес.

ӨТЕР ӨМІР МӨЛТІЛДЕП ШЫРАҒЫМДА

Өтер өмір мөлтілдеп шырағымда,
Шам жанып тұр әзірге тұрағымда.
Неге екенін білмеймін, соңғы кездер
Бойлаймын көзсіз терең бір ағынға.

Мен ағынға бойлаймын көзсіз терең,
(Қыдырмадым соңғы кез еш қызбенен...)
Сыбырлайды жел соғып, қалған жылды,
Бақытпенен тек қана өткіз деген.

...Бақыт та жоқ, күйік көп, жар да жоқта,
Білмеймін арты оның бар ма, жоқ па?!
Әзірге тәубе етіп келемін мен,
Өз үйімде жарқырап жанған отқа.

...О, тағдыр аз ба маған, көп ғұмыр бер,
Өмірден өкінішпен өтпедім дер.
Алдымда қырмызыдай гүлдер тұнған
Тағдырдың аңсап күткен көктемін бер,
Көктемін бер, көктемін, көктемін бер!

НАЗ

Тербесе егер жанымды күй тынбастан,
Сен боларсың, қимасым, ұйқымды ашқан.
Қарлығашым болар ең самғайтұғын,
Орнаса кеп көңілге сиқырлы аспан.

Соны ойладым, басқадай шара бар ма,
Албырт көңіл ол шақты шамалар да.
Жалғыз жүрсең сызылтып ән айтарсың,
Ол әніңді ұмытпай маған арна.

Осы ойымды жеткізіп, теңселші қыр,
Қимасым-ау, құшаққа енсеңші бір.
Көктем шықса сағым боп алыстамай,
Ақ бұлттарға оранып келсеңші бір...

ДИДАРЛЫ ЖАЗДЫҢ АЛАУЫ

Дидарлы жаздың алауы,
Өртеді тегіс алапты.
Жанымның қызыл жалауы
Жүректі тілмен жалапты.

Қаңқылдап ұшты қаздар сан,
Өкініш отын арқалап.
Ауылға, қалқам, жаз барсаң,
Алдыңнан шығар нар талап.

Көгеріп ауыл алабы,
Күн құяр кейде нөсерлеп.
Көңілдің нарттай жалауы
Желбірер алдан неше өрлеп.

АҚ ГҮЛ ТУРАЛЫ ЭЛЕГИЯ

Өзің бе еді көргенім, елес пе еді,
Сокқан кезде даланың желі еспелі.
Қырға шығып кеткенде өзіңменен,
Іздегенім ақ гүлдер емес пе еді?!

Сонда ілестім қоңыраулы бір көшпенен,
Бұл көшпенен мен алғаш жүздескен ем.
Сыңғырлаған күлкінді сонда естідім,
Мен онда болған гүл ем түзде өспеген.

Жас жүрек, сонда көңіл тыншымады,
Көрінесің, орнында тұрсың әлі.
Әлде менің көзімнің жасы ма екен, –
Сен оралған жерлерге гүл шығады.

Таласып тұрып алып ала таңмен,
Әнімді гүл терген шақ таратам мен.
Сипағым келіп кетті ақ бетіңнен
Гүлдерді аялаған алақанмен.

Қалмадым мен үйректей көлге бекіп,
Жатты бір шақ сағыныш селдеп өтіп.
Өттің сол сәт назданып, күміс күліп,
Ақбоз үйдің алдынан көлбең етіп.

Балауса едім ол шақта қыр аспаған,
Балғын көңіл сезімге ұласпаған.
Ал, сен болсаң көктемдер оралғанда,
Қызғалдақтай құлпырдың сыр ашпаған.

От көргенмін сол бір шақ жанарыңнан,
Толықсып үзілгенсің сабағыңнан.
Көбелек боп ұштың сен далада әсем,

Сонда сені арманға баладым да...

Мені келіп сол бір түн күй арбады,
Күй арбады, өзінді қия алмадым.
Ауылдан ұзап кетті балғын көңіл,
Білмедім кім арбады, кім алдады?

Мөлдір болып жанарда тұнған еді,
Шақырғанда ақ гүлдер қырға мені.
Әніндей болған сұлу, сазды өрнек,
Жетелеп кетті сол шақ жырға мені.

Жанды көңіл мәңгілік жануы үшін,
Қалды көңіл, мәңгілік қалуы шын.
Сен жүздің аққудай боп, қайтсем екен,
Көл бетінде мәңгі ұстап қалу үшін?

Осы ма еді көргенім, елес пе еді,
Соққан кезде даланың желі еспелі.
Бүгінде бейнең тұрар күлімдеген,
Сол бір балғын жылдар елес беріп...

КЕТІП БАРАМ БЕЙУАҚҚА

Көңіл алау, кешегідей, түстегі,
Дерт боп қатқан жарадайын іштегі.
Саржайлауын аңсай ма екен жылқылар,
Сары қымыздың алынбапты-ау піспегі.

Дала дел-сал, сағым жұтқан алап та,
Домбыраға тағылмаған шанақ та.
Жаз дидарын алып жеткен боламын,
Сәулем атты, сәулем атты қараққа.

Күннің нұры түскендейін бұл жаққа,
Көп өлеңді жазып қойдым жырлап та.
Омырау ашық, көңіл-күйі елендеп,
Кетіп барам, кетіп барам бейуаққа.

СҮЙІКТІММЕН КӨЗ ІЛГІМ КЕЛЕДІ...

Бұл өмірден безінгім бір келеді,
Гүл өмірді шын сезінгім бір келеді.
Сағыныштың шуағына шомылып,
Сүйіктіммен көз ілгім бір келеді.

Осы ойдан туды ақын өлеңі,
Артым – тұман, алдым – жарық белеңі.
Бұл өмірді шын сүймеген адамдар,
Сұлулықты сүймей ерте өледі.

Осы ақын не деді-ау, не деді?
Бұл өмірден самғап ұшқым келеді.
Ұшқыр оймен алды-артымды шамалап
Көңіл, шіркін көк дөнендей желеді...

Не бітірдім? Көп ауырдым мен жазған,
Өтті күндер қысты алған, жазды алған,
Бәрін қойып, өлең жазғым келеді,
Не бітеді терең ойды қазғаннан?..

МЕН БІРАЗ ШАЛДЫҚТЫМ БА?

Мен біраз шалдықтым ба?
Көз ілдім кей шақтары қалғып мұңға.
Мен ауырсам көңілсіз жүреді ғой
Ардақтым да.

Жүдедім, терең ойдың жетегімен,
Шабытым жыр толқысам көтерілген.
Жүрегім мен жалынды қатар ұстап,
Бұл өмірден армансыз өтемін мен.

КҮНІ БОЙЫ САРЫЛЫП КӨП ҰЙЫҚТАДЫМ

Күні бойы сарылып көп ұйықтадым,
Күні бойы шаршамай, қамықтадым.
Кешке жақын жүрегім батып мұңға,
Өзімді бақытсыз деп анықтадым.

Түсінемін, білемін, анық бәрін,
Өмірдің тәттілігін жаңа ұққаным.
Үрейімді алады тек бір ғана
Ұғынғанда алдымда табыт барын.

Мүмкін, мені жұмағым – күтер ме екен,
Деген ойды қанттайын күтірлетем.
Ашынғанда ойлаймын, ей, қалқам-ай,
Бұл өмірдің тамұғы бітер ме екен?

БАЛ ТЕРІП АРА, ШІРКІН, ЖҮР АҢЫЗДА

Бал теріп ара, шіркін, жүр аңызда,
Ұқсайды сұрқай сұлу қара қызға.
Жақсы адамдар өмірде көп пе деймін
Жаманы да кездесер арамызда.

...Бұл ойды мен бірінші айтқан емес,
Жүректе шерді шертіп, қайтқан елес.
Алланың құрығы ұзын болса-дағы
Жамандар бірінші боп қайтқан емес.

Тізгіндеймін, осы ойды, тізгіндеймін,
Кейде мен адассам да, сүлгі іздеймін.
Өмір – ат, асау жолдың айдынында
Мойныма шылбырынды ілгізбеймін.

Ал өмір қоймас оның ағымына,
Тізгіндер, бағындырар тағы мына.
Кей кездер мен сәулемді сағынғанда
Ұқсаймын даланың кіл сағымына.

(Н.....ға)

Жүрегіме жаныңмен жаздың жалын,
Сыйлап едім гүлді де алғызбадың.
Сен-дағы қырық жылдың кемерінде
Уайымдадым, сезіндім, алғаш рет
Қабарсыған жанымның таңғы ызғарын.

Бақытты боп күй кештім тылсым сәтпен,
Жанарыңмен мөлдіреп сен дір еткен.
Ерніннен тек қана сүйгіздің жәй
Тәтті еді шырын балың таңғы неткен.

Япыр-ай, бұл өмірде армансызбын,
Жүрегімді жайлайды жалған сыз мұң.
Бір кісіге жетеді әлім менің
Тек қана махаббаттан қорғансызбын.

КӨЗІМДЕГІ ЖАЛЫНДЫ КӨРМЕДІҢ БЕ

Көзімдегі жалынды көрмедің бе,
Ей, калқам әлде бұл бір ермегің бе?!
Сен кеттің шын құсалы жүрекпенен
Осылай шер таркатам көргенімде.

Сан ойлар сан жылдардың ермегінде,
Қайдағы ұсақ жайды тергенің не?
Сүйші мені дегендей үлбіредің
Көзімдегі жасты сен көрмедің бе?

Шын сүйсең тап осылай болар ма еді,
Жүректі жалын жасқап толар ма еді?
Өмір алға жетелеп келер бізді
Одан әрі оңбас па, оңар ма еді?

...Ей, жаным, жанұяң бар сүйгеніммен,
Сүйікті бола алам ба күйгеніммен.
Бұл жалғаннан бәлкім-ақ өтерміз-ау,
Шын сүюді мәңгілік үйренумен...

Н...-ға

Өмірдің еріп жүрмін жетегіне,
Білмеймін мақсатыма жетемін бе?
Әлде мен бұл дүниеге келдім бе екен,
Жер еткен мазағыңды көтеруге?!

Сондықтан қинамашы, қинамашы,
Артық кетсем кей күндер сыйламашы!
Ақын боп туғаннан соң, өмір бойы,
Болайын өмірдің де сый-баласы.

МЕН САҒАН ҒАШЫҚ БОЛҒАН КҮНДЕРІМДІ

Мен саған ғашық болған күндерімді,
Бақытқа, шын бақытқа бағалаймын.
Өзіңмен бірге өткізген түндерімді,
Ойменен талай таңдар саралаймын.

Содан ба, бәрі жақсы, бәрі жақсы,
Өзіңе өле-өлгенше ғашықпын мен.
Жүректе махаббаттың отын жақшы,
Өзгелер сол жүректі ашып білсін.

ҚОШТАСУ

Кездескен сәттер алғашқы,
Есімнен менің кетер ме?
Қолыңа талай жалғасып,
Гүл сыйлап өттім, өтерде.

Әнім боп менің аңсаған,
Қол бұлғап қимай тұрушы ең.
Ұрлана қарап мен саған,
Мойнымды артқа бұрушы ем.

Өтті ғой солай көп күндер,
Жанарың мені жасқады.
Ұмытып мені кеттің бе,
Менімен амандаспадың...

Соңғы рет өттім сол жерден,
Сіңліңе сенің сыйлап гүл.
Қол созып сіңлің келгенмен,
Сен жоғың мені қинап тұр.

Сен үшін тағы сіңліңнің,
Қолын мен алдым кетерде.
Жаудырап сіңлің қарады,
Соңғы рет келіп өтерде.

Қол созып гүлді алғаны,
Ботакөз сіңлің аңғарды.
Ақынның биік арманы,
Төгіліп тағы ән қалды...

ОТ КӨРГЕНМІН СОЛ БІР ШАҚ ЖАНАРЫҢНАН

От көргенмін сол бір шақ жанарыңнан,
Толықсып үзілгенсің сабағыңнан.
Көбелек боп ұштың сен далада әсем,
Көбелекті мен онда жаңа қуғам.

...Мені келіп сол бір түн күй арбады,
Күй арбады, өзінді қия алмадым.
Ауылдан ұзап кетті балғын көңіл,
Білмедім кім арбады, кім алдады?!

Мөлдір шық боп жанарлар тұнған еді,
Шақырғанда ақ гүлдер қырға мені.
Әніндей болған сұлу, сазды өрнек,
Жетелеп кетті сол шақ жырға мені.

Жанды көңіл – мәңгілік жануы үшін,
Қалды көңіл – мәңгілік қалуы шын.
Сен жүздің аққудай боп, кайтсем екен,
Көл бетінде мәңгі ұстап қалу үшін?

Осы ма еді көргенім, елес пе еді?
Соққан кезде даланың желі еспелі.
Бүгінде бейнең тұрар күлімдеген,
Сол бір балғын жылдардан елес беріп...

КӨЗІМДЕ ЖАС, ЖҮЙТКІП ҚЫРДА КЕЛЕМІН...

Болмаса да машинам, қос пар атым,
Бұл тірліктен мен емес жасқанатын.
Ақын болып гуледім жерде тұрып,
Шықпағанмен әзірге аспан атым.

О дүние, шырғалаңдау түскен күйге,
Тығылады неліктен күш көмейге?!
Азаматы боламын мен елімнің
Арамзалар арақты іш демей ме?..

Арақты көп іштік қой жылда жетпіс,
Кернейді тұла бойды тектелек күш.
Қазақты қырға шыққан есептелік,
Қалада дер сылқымдар: «Мені де өткіз!».

Әркімнің басы бар да, шашы бар да,
Ұл туса ғой елімді асырарға!
Төлегені өртеніп кеткен жастай,
Мұқағали жеткізбес асуларда!

Ел болайық, адамның қамын ойлап,
Тұра шабар күн алда – «Абылайлап».
Үн-түнсіз кейде жалғыз күрсінемін,
Жүрекке кеткен кезде терең бойлап...

Ел іші толып жүр ғой бойдақ өңшен,
Көргенде соларды мен түседі еңсем.
Бала сүйме, жатбауыр арақ қуып,
Бас ауырар далада, қырда жүрсең.

...Ұл-қызыңды асырар бар байлығым,
Қырда кеме жылжиды ыңғайлы күн.
Көзімде жас, кісінеп арғымағым
Жолығуға қуанышпен туғай күнім!

ГҮЛ ТЕРГЕН СОЛ БІР ЕРКЕ КЕЗ

Гүл терген сол бір ерке кез,
Алыстап кетіп барасың.
Наздана қалған ерке көз,
Әдемі еді-ау қарасың.

Еркелеп ойнап сан қырда,
Балалық атты бал дәурен.
Көбелек қуып жаңбырда,
Жаңғырар еді-ау өр кеуден.

«Талаптың мініп тұлпарын»,
Жүретін едік шың асып.
Наз өлең болды – іңкәрім,
Жас жаным болды нұрға асық.

Сағыныш отын арқалап,
Сан қырға сапар шектік біз.
Бір үміт болды – нар талап,
Тауларды басып өттік біз.

Арманшыл көңіл сан шақта,
Кемерін теуіп жататын.
Он бесте ғана болсақ та,
Жауқазын шешек ататын.

Назданып, ойнап, келкілдеп,
Далама жауды қанша ақ қар.
Көзімнен менің мөлтілдеп,
Үзіліп қалды моншақтар...

ЕСКЕРТКІШ БОЛҒАН ҚЫЗДАР-АЙ

Сағыныш толып жүрекке
Аңсадым, сәулем, өзінді.
Хат жазбай қойдың сен неге
Толқытып ойды, сезімді?

Бетімнен самал өпкенде,
Сен бе деп қалам, мен кейде.
Айтатын сырлар көп менде
Жүрегің оны сезбей ме?

Жаныма тыным бере ме
Нанымсыз ойлар жат маған.
Осынау нәзік денеде
Сағыныш бар-ау сақтаған.

Көтерем, бір кез еңсені,
Көрініп кейде құс-аппақ.
Түсімде көрем мен сені,
Тұрамын үнсіз құшақтап.

Ішінен шыққан түнектің –
Мен үшін аппақ армансың.
Түбінде нәзік жүректің
Ескерткіш болып қалғансың.

БАЛАУСА КӨКТЕМ КЕЗ ЕДІ

Балауса көктем кез еді,
Қызғалдақ гүлдер жайқалған.
Бір сезім билеп денені
Бастарға неше ой толған.

Су толып сай мен қыратқа,
Шыққан гүл желмен шайқалған.
Балауса қыздың анары
Сүп-сүйір жаңа байқалған.

Жас едік онда гүл атқан,
Жас едік бәрі әдемі.
Әніңдей тіпті көрінер,
Жастардың шекер әлемі.

Осылай жүрдік қыратта,
Кез еді онда әнтектеу.
Ақынның жаны мөлдір де,
Қыздарың онда тентектеу.

ҚАЙРАУ

Қайраттан сен, қалма қапы өмірден,
Жаралмадың, білем, сен де темірден.
Қара жолда қарс айрылып жүрегім,
Өмір маған бәтуасыз көрінген.

Мен сол кезде бұл фәниден жерінгем,
Сенім атын талай мәрте тебінгем.
Жеңген адам қуаныштан құр қалмас,
Сондай қиын, сондай ащы өмір ме ең.

Дегенменен үміт отын арқалап,
Сапарларға беттедім мен сан тарап.
Қиындықтың құрығы ұзын болғанмен,
Қуанышпен келем қолды қалқалап.

Ащы өмір, ащы тірлік, білемін,
Ашынғанда аппақ қудай реңін.
Қуаныштың күні туар күткенге,
Мықты болсын сенім атты тірегің.

Қайғы жұтпа, қапаланба, не шара,
Дейсің ғой сен бұл сөзің бос, о, тоба.
Үміт отын жаға білген ұтады,
Бекежанға көрінсе де Қособа!

Біле білсең, тамаша ғой тіршілік!
Маңайыңнан тұр естіліп, үн шығып.
Өмір үшін күресе біл, азамат,
Сонда тұрар алдыңнан тек гүл шығып.

Әйтпесе өмір өмір емес ұққанға,
Мәз болмағай бір-ақ рет жыққанға.
Таза ауа жұт, қарды күре құлшынып,

Серпіл, тік тұр, нөсерлетіп шық маңға.

Қамықпа сен, мықты болғын өмірде,
Уайымменен күн кешпегей, тегінде.
Күрес үшін жаралған біз адамбыз,
Әйтпесе өмір өмір бе?

НАЛУ

Қапаланам, көзімнен жас шықпайды,
Көңіл желі әлденені ықтайды.
Досқа айтқым-ақ келеді бір мұңымды,
Дос қалмапты. Жүрегімнен шық қайғы.

Жабырқаймын, дос таба алмай сенделем,
Уайым бұлтын ауық-ауық өңгерем.
Сүйген қыз да сәуле бермес аймаққа
Дегенмен, ақын едім мен деген.

Ақын жүрек. Ақын ары. Барша жұрт,
Күңкіл-шүңкіл айта берсін қанша қырт.
Таспадайын тілінген бұл жүректі,
Өз қолыммен тілгім келді арша ғып.

Арқаладым, азап шектім, қанша мұң...
Күнім ертең солар ма деп қорқамын.
Бақыт құсы кезікпей-ақ келеді,
Шаршадым-ау, шаршадым-ау, шаршадым.

БАҚЫТСЫЗ, БАҚСЫЗ КӨП ӨТТІ ДОСТЫМ, ЖЫЛДАР-АЙ

Бақытсыз, бақсыз көп өтті достым, жылдар-ай,
Елуге келіп, кеттің бе қолды бұлғамай?
Өмірден мына қол үзіп жүрген кезімде,
Жан ұлым менің үмітім болды бір ғана-ай.

Керексіз бәрі жалғанның мына, бекер-ай,
Бір күні мен де жоғалып жаным, кетем-ай.
Жырларым қалар артымда менің сыр қағып,
Келер де кетер, келер де кетер, өтер-ай!

Қоштаспа құрбым, қоштаспа әлем, мәңгілік,
Алдымнан менің пейіште тұрар Ай күліп.
Өлеңім маған серік боп келді сан жылдар
Қалғанын айтып керегі не осы, қайғырып?

Рахмет, саған. Күтіндер өмір-ағында,
Назым да болдың, гүлденген көктем, жазымда.
Көгілдір көлдер, қоштасам қалай сендермен
Қоштаспа аққу, кездесе көрме жазымға.

ҚАШАН КЕЛЕР КҮЙІНЕ?

Мәңгі тірлік, мәңгі дүние қозғалыс,
Мәңгі өмір, ит тіршілік, толғаныс.
Сұм ажал да шығармайды шеңгелдеп,
Суық дүние, үміт – шырақ – қорғаныш.

Қорғанғанмен не бітірдік тірлікте?
Сұлу өмір ұқсаса ғой бірлікке.
Ақын жанын қинап шығар өлең де,
Әйтпесе, одан жыр күтпе.

О, ит өмір, әуел баста жазылған,
Қорғанышсыз болғандықтан адым қан.
Байлық көрсе, жолдан тайып періште,
Молдалар да аятынан жаңылған.

Міне, өсті өтіп жатқан дүние,
Құлақ түрем сағыныштың үніне.
Адамдардың бұл тірлігі жақсарып,
Бұл дүние қашан келер күйіне?

ТАҒДЫРЫМ-АЙ ӨЗ ЫРҚЫНА КӨНБЕГЕН

Көңіл бұлды бір шерді ептеп қондырды,
Амандаспай кеткеннен соң тең құрбы.
Салқын желі жабырқаулау уақыттың,
Жүрегімді қалш-қалш етіп тоңдырды.

Азап шеккен өтті күндер толғанып,
Өзімді-өзім келем әрең қолға алып.
Жәудіреумен қарай берем досыма,
Өз-өзімнен қалғандайын қорғанып.

Қорғанатын жоқ ештеңе, Қошқарбай,
Қалса дағы маңайымда дос қалмай.
Аспан жүзін бұлт баспаса болғаны
Жүзе берсін, жүзе берсін аспанда ай.

Күндер болар өз-өзімнен қашқандай,
Күннің көзі бақыт нұрын шашқандай.
Жымиятын кезді қазір ұмыттым,
Сәулем күлсе тап қасымда ес қалмай.

Өтті күндер, өтіп жатыр айлар да,
Ұлы жүрек жүрген әркез айдауда.
Қалтырамай қолым жетсе болғаны
Үміт жібін әрбір күні байлауға.

Үміт, үміт... Өмір деген – үміт қой,
Үміт үзген қашандағы түбіт қой.
Бәрін жеңіп, тұлпар келсе бәйгеден
Оның өзі барып тұрған жігіт қой!

Жігіттіктен кенде емеспін мен деген,
Алды-артыма әлі үмітті өңгерем.
Дегенменен байыз таппай кей-кейде
Өз-өзімнен неге сонша сенделем?

...Жырым келер қашандағы көмбеден,
Бәйге алғанмын талай мәрте теңгемен.
Мұның бәрі біле білген кісіге
Мықты тағдыр еш нәрсеге көнбеген.

БОЛАШАҒЫМ

Келмей қойды-ау үйгі есеп, түзгі есебім,
Сондықтан өзгешелеу күй кешемін.
Қаншама арындап бір кетсем-дағы
Өмірдің заңыменен үйлесемін.

Жырыммен жаз кешемін, күз кешемін,
Келмей-ақ жатса-дағы түзгі есебім.
Біреудің маңыраған қозысын да,
Келмей қалса, өрістен іздесемін.

Іздесемін, даламда із кесемін,
Жай таптырмас қашанда ізгі есебім.
Қайтсем-дағы, әйтеуір, мен бір күні,
Аяулыммен ойсызда жүздесемін.

Қарсы алдымнан мұнартып дала-сағым,
(Жоқ менің берешегім, алашағым)
Жай таптырмай келеді көптен мені,
Өзімнің бұлыңғырлау болашағым.

Болашағым – ертеңгі күндерім-ай,
Мақпал қара, жап-жарық түндерім-ай.
Хош иісін иіскедім шаршаған соң,
Менін солмай тұрған бір гүлдерім-ай.

ТАУҒА ДА ҰРДЫМ БАСЫМДЫ

Тауға да ұрдым басымды,
Тасқа да ұрдым басымды.
Жас жүрек неге тасынды?
Жас жүрек неден ашынды?

Ашынып неге мұңайды?
Мұңаймай өмір тәтті емес.
Өйткені, өмір сынайды,
Сананы билеп жатты елес.

Іздедім қыста гүлді мен,
Сұлуға іңкәр көзбенен.
Таба алмай жүрдім гүлді мен,
Табылмағандай бізге өлең.

Жаңа іздеп таптым жақсы әнді,
Жаңа іздеп таптым үмітті.
Осыдан бақыт басталды,
Қалғаны бәрі күдікті.

Күдікті бәрі жалғанның,
Күдікті бәрі басқаның.
Сондықтан кейде алдандым,
Мұңайтып көңіл аспанын.

Сондықтан шындық іздедім,
Тауға ұрып басты, тасқа ұрып.
Үмітті өмір, үзбегін,
Көрсетпеп едім жат қылық.

Осылай жалын жүрекпен,
Іздедім шындық аспанын.
Жаксылық атты тілекпен,
Аударып өмір дастанын.

Сондықтан жебе, мені, өмір,
Жетейін алыс арманға.
Жолдарға баста көгілдір,
Әйтпесе бәрі жалған да...

ПОЙЫЗДАҒЫ ОЙ

Шақырып көкжиектің сан қырлары,
Басылып көп күндердің жаңбырлы әні.
Алысқа сапар шеккен адамдардың,
Қосылды бір пойызда тағдырлары.

Барады пойызд зулап, ырғатылып,
Дауысы тауға сіңіп, қырға тұнып.
Жанарын кей адамның мұң басады,
Біреулер іңкәр екен нұрға тұнық.

Зула, пойызд, жеткізіп сан арманға,
Мен ғашықпын арманшыл адамдарға.
Солармен мен де кетіп бара жаттым,
Бейнебір тұлпар тектес вагондарда.

Қарадым көп адамның мен жүзіне,
Тамсандым қыр, даламның кеңдігіне.
Балалықпен төсінде сан аунадым,
Купеде отырғаным енді, міне.

Жақындап астанаға келіп қалдық,
Балқаштан кептірілген балықты алдық.
Әр белден орын алған жүргіншімен,
Вагон іші лық болып толып қалды.

Пойызд зырлап келеді, ырғатылып,
Дауысы жаңғырықпен қырға тұнып.
Қарсы алды астанада бізді халық,
Гүл ұсынып жанары нұрға тұнып.

ҚАР ЖАУЫП ТҰР

Ақпан қарын төгеді, аямайды,
Қарға бөккен көрсенші жағажайды.
Ақша қарлар бейне бір ақ арман боп,
Ұйқыдағы сәбиді аялайды.

Қар жауып тұр аспаннан жер төсіне,
Ойға бөгем бұл шақта мен несіне.
Ақ құшқан бүгінгі дала төсі,
Тыныштыққа бөленер ертесіне.

Қар жауып тұр далада сергіл денем,
Қар жауып тұр сәбиді әлдилеген.
Бойдағы арман, ойдан қуат алып,
Ақ моншақта осынау қалғиды әлем.

Қар жауып тұр бейне ізгі армандайын,
Жырын төгіп қыс әнін салғандайын.
Бұл шақтарда дәптерге өлең қонып,
Шабытты шақ кездерімді кең қармайын.

Қар жауып тұр жырларға бойладым көп,
Әлемнің тыныштығын ойладым көп.
Біраз жасқа келсем де дәл осы кез,
Жас баладай тұрдым мен ойнағым кеп.

Қалғиды нұрға бөгіп оймауыт қыр,
Аспаннан үзілгендей ең нәзік сыр.
Жаңа жылдай шаттығы басылмайтын
Далада үлпек-үлпек қар жауып тұр.

ЖАТҚАНДА ҚЫЗЫЛ ГҮЛДІ ҚЫР АП ҚАШЫП

Көңілім өрекіген сұраққа асық,
Кетіп бара жаттың сен жыраққа асып.
Жағалауда мен үнсіз қалып қойдым,
Толқын тулап жататын сыр ап қашып.

Сындырмай ер жігіттің сағын бірақ,
Кете бардың, сал самал, сағым бұрап.
Соңыңнан ермей қалды жел сыбдыры,
Сол шақты, сәулем, кейде сағын бірақ.

Сен жақтан жылытқандай бір ағын кеп,
Мен кештім ән-өмірдің бұлағын кеп.
Суретіңе қарап ем көңіл босап,
Жас баладай тұрдым мен жылағым кеп.

ТОЛҒАНЫС САЗДАРЫ

Көңілім – көктем, жас жаным алау шақ қандай,
Ақ үміттерім – түспеген іздер ақ қардай.
Асығып, самғап барады көңіл қарлығаштары,
Көсемге алып сағыныштарымды менің ақ мандай.

Ойларыңды алып, деген-ау осы өтімді,
Ілестіріп бірге маздаған жастық отымды.
Бәрі де соның тербелді көктем лебімен,
Менің әдемі үміттерім секілді.

Толқыды Ильич өр үнін естіп жастардың,
Төсінен сонау заңғардың, биік асқардың.
Қуанып тұрды ол үнсіз бір сәт жастарға
Содан соң барып ойлы бір жолдар басталды.

Ұрпақтар жүзі көңілді, неткен шат еді,
Гүл сыйлап жүрген құрметтеп абзал әкені.
Жасампаз қолдар, шектелмес жолдар бірлесіп,
Көркейтіп жатыр жасампаз Жердің мекенін.

Гүл егіп жатыр шөліркеп жатқан далаға,
Аға боп қамқор еңбектеп жеткен балаға.
Арманым осы ед, үніңнен естіп тұрдым мен,
Келдім мен жаңа Саянды, Шуша аралап.

Өркенің өссін жаныңа сәуле құйғандай,
Бақ берсін саған, адамға бақыт сыйлардай.
(Өкінішке қарай жақсы жырдың жалғасы табылмады)

ІЗГІЛІК НҰРЫ

Көкжиектен көктем де көтерілді,
Тың төсінде таспамен от өрілді.
Шаттық күйлер тербеді жас жанымды,
Сезіндім мен бақытты екенімді.

Осындай шақ бір самал шайқап есіп,
Арамызды жіберді қайта қосып.
Сан күндер күй сандықты бөлген бізден,
Кең жарылып ашылды байтақ есік.

Көктем келді, жанымды тербеді үнмен,
Диқан жүрді жадырап еңбегімен.
Дала төсін өрлеген сан бояудың,
Тарағандай едік біз өрнегінен.

Көрінген Сарыарқаның қырқасынан,
Соның бәрі көктемдей нұр тасыған.
Сен мені келдің демеп ойда жоқта,
Айрылып қалмағай деп ұйқасынан...

ЖЕЗ ҚАНАТЫМ КӨКТЕМДІ ІЛЕСТІРГЕН

Жез қанатым көктемді ілестірген,
Осынау ғажап шақпен бір өстім мен.
Сол шақтарда дабылдап жыр естілген,
Қайықпен су бетінде нұр өстім мен.

Көктем нұрға бөледі, ерікті алған,
Қайта оянды жүрекке көрікті арман.
Жаныма жас толқындай қуат беріп,
Тіршілік нұрын септі өнік талдан.

Арманым дамыл тапты асқақ арай,
Жамырап көктем кезі өс, қарағай.
Құба тал жапырағын жайған кезде,
Қуанып тұрдым мен де жас баладай...

КӨКТЕМІМ-АЙ, БЕУ СҰЛУ КӨКТЕМІМ-АЙ

Көктемім-ай, беу сұлу көктемім-ай,
Бұл өмірден уанбай кеткенім-ай.
Өмір қысқа, жырымды қондырар ем,
Патша болған тамаша бөктеріңе-ай...

Көктем ғой бұл күйдірме отқа мені,
Қысқа өмірде сақта да, ақта мені!
Өмірді сүйіп өтем өле өлгенше,
Жүректе жалғыз қалған оқ бар еді.

Ол оқты атам дедім, ата алмадым,
Алдымнан маздап жанып От-арманым.
Тыныштық бермей қойды көктем маған,
Поэзия деген бір Қаһарманым!

КӨКТЕМ ТУЫП, ЖАЗ КЕЛІП, ҚЫСЫҢ ӨТІП

Көктем туып, жаз келіп, қысын өтіп,
Арғымақты міндім мен кісінетіп.
Алла ғана жар болды, мен қайтейін,
Бір фатиха таппадым ісіме түк?!

...Ойхой дәурен, бал дәурен, сауық дәурен,
Жабыққанмын, өмірден жалыққам мен.
Мерт болып кеткен жақсы-ау, бұл жалғаннан,
Қандай бақыт табарсың тарыққанмен.

**БАҚТАР ГҮЛДЕП, КӨКТЕМ НҰРЫН
ШАШҚАНДА**

Бақтар гүлдеп, көктем нұрын шашқанда,
Риза болып тұрдым бір сәт аспанға.
Адамдар да бір-бірімен дос болып,
Қоян-қолтық араласып жатқанда.

Бақтар гүлдеп, көктем нұрын шашқанда,
Қызықтым мен осынау бір шақтарға.
Алыс болып көрінбейді жақыным,
Арқалардан зымырап жылдар аққанда.

Беу, дүние, ғашықпын мен өзіңе,
Өмір атты ғұмырнама тезі не?
Достар біткен бір-бірімен қол жалғап,
Шын дарындар тұрады екен сезіле.

Міне, міне, мен осыны жырладым,
Өкінішке ешбір мойын бұрмадым.
Өлең біткен төгіледі шаттық боп,
Қосылғанда шын жарысқа мың дарын.

ТЫРАУЛАП ТЫРНА

Алыстап тұман көлбейді,
Жағалауымды өрнектеп.
Тыраулап тырна өрлейді,
Сырнайлы сазын селдетпек.

Бүгінде ойлап тұрмын мен,
Күзімнің неге өткенін.
Жапырақ жайған бүлдірген,
Көзіндей сенің көктемім.

ЖАҢБЫРДА ТУҒАН ОЙ

Көрсетпегін жүзінді қайғы басқан,
Жарқылдап найза ойнасын жайға ұласқан.
Ақынды мұң басуы керек шығар,
Сезімдер сөз алғанда ойлы бастан.

Ойлы бастан ұшады өлең деген,
Туады отты жырың ең өлмеген.
Әйтпесе, ақын үшін ой тумаған
Әйтпесе, мына дүние көгермеген.

Сен менің түсін мұңлы шақтарымды,
Бұл шақта жүрек-жалын ақтарылды.
Гүл басып, ну даламды, отты жырмен,
Отты нұрмен көмкерді бақтарымды.

Сол шақта ақын ойлы, ақын мұңлы,
Жын емес, арқа қысқан ақын жынды.
Келеді ол өрт өлеңмен бір тізгіндеп,
Неше бір ақымақ пен ақылдыңды.

...Табындырып, талқандап, нұр ұшқындап,
Сазды әуен, ақыл толы сыр тасқындап.
Ойлы бастан қайғы емес, өрт екпіндеп,
Лапылдап жанып жатты жыр ұшқындап.

ЖАҢБЫР МЫНАУ ЫМЫРТТА НӨСЕРЛЕГЕН

Жаңбыр мынау ымыртта нөсерлеген,
Шабытымды шалқытып неше өрлеген.
Жаңбырың жауса-дағы келе жаттым,
Мен өзімнің сүйікті көшемменен.

Көшемменен халқы бар сығылысқан,
Жанымды жәй таптырып жыр ұғысқан.
Нәр беріп көкірегімде жыр түледі,
Осынау беймаза бір құбылыстан.

Жау жаңбыр, егінімнің көгі өссін деп,
Далама жасыл желек, шөп өссін деп.
Тіледім дәл сол күні шын пейілмен,
Далам менің қаламмен теңессін деп.

Жырларымды шалқытып неше өрлеген,
Өлең туса, биіктеп өсер денең.
Жаңбырда жырлар төгіп келе жаттым,
Мен өзімнің сүйікті көшемменен.

ЖАҢБЫР ЖАУҒАНДА

Бұлтты аспан, тамшы даусын тыңдат маған,
Көлбеген көкшіл нұрың қымбат маған.
Нөсердің алды ма екен тұнжырайды,
Анасына сәбидей үн қатпаған.

Жаңбыр жауды жақұтын үзіп талдан,
Ұялады көңілге көрікті арман.
Жаңбырдың моп-момақан тамшылары,
Жапырақтың көзіндей тұнып қалған.

Алатын сәт азырақ жанға тыным,
Төгеді үсті-үстіне әнді ақының.
Қара бұлт мөлдіреген көз жасымен,
Жуып жатыр арқасын Алматының.

ЖАҒАДА ЖАЛҒЫЗ ТҰРҒАН ШАҚ

Бір-біріне толқын кеп тиіседі,
Сырласады, үнсіз көп сүйіседі.
Жағадағы қызғалдақтар жұпар шашты,
Жырыма керек сондай иіс еді...

ТЕҢІЗ КЕШІП

Теңізді мен көп кештім, жағалау нұрға бойлап,
Арғымақ жаным менің салатын қырда ойнақ.
Мен одан кездестірдім, жаутаң көз көп баланы,
Келмеген ер атасын майданнан тұрған ойлап.

Мен содан бір күй кешіп, еліктей елендедім,
Еркіме көнбей қойды-ау арманшыл өлең менің.
Қазақтың даласындай өр, асқақ мінезіммен,
Бабамның сырларына келіп ед тереңдегім.

Бұл ойым арман ба екен, белгісіз қиял ма екен,
Мен жырға таппай қойдым, тегінде сияр ма екен?
Дәлелдеп айтшы жаным, өзінің наз арманын,
Қай ақын дәл қашаннан айтуға ұялды екен?...

ТОЛҚЫН АТЫП ҚАЛЫПТЫ

Жазғы шақ самал желмен тербеледі,
Самал жел көк сағымға өрлеп еді.
Зымыран уақыт қатқылдау әмірімен,
Тербеледі даламның дөңгелегі.

Тербеледі даламның дөңгелегі,
Қырмызы қызыл гүл де тербеледі.
Дала төсін қуалап, айдалада
Жалғыз қаңбақ еріксіз сенделеді.

Ат үстінде келемін жалын құшып,
Беткейден күн тазарып, арылды шық.
Даланың найзағайлы жаз дидары,
Толқын атып қалыпты қанымда ысып.

КҮЗ ӨРНЕГІ

Күз келіпті менің туған далама,
Өз өрнегін салыпты әсем қалама.
Күзгі бакты аралауға шығайық,
Жол басташы, мен сүйетін, жан аға.

Дала мынау өрнектелген алтынмен,
Саф ауасы көкірекке жарқын дем.
Күздің нұрын тамашалап тұрдым сәт,
Мен осынау балауса ақын қалпыммен.

...Жаңбыр жауды аздан кейін нөсерлеп,
Көктем емес, бұрқырап-ақ өсер көк.
Терезеден әкем кейде қарайды,
Немересі қай жақта жүр екен деп.

Үзілді әне тал шыбықтан жапырақ,
Сары алтынға тұнып қалды атырап.
Үнсіз-түнсіз желге құлақ тосамын,
Шыдар бұған шабыт қысқан ақын-ақ.

Жел толастап, жаңбыр жырын селдетті,
Мол шайып-ақ кетті-ақ дейсің жер-көкті.
Осы шақта туды жырлар нөсерлеп,
Ақ қағазға түсірдім мен өрнекті.

Найза ойнады көк жүзінде бетер көп,
Көк аспанда тұрып қалды неше өрнек.
Табиғаттың тылсымына таңырқап,
Тұра бердім қайың астын мекендеп.

ТҮСІНБЕЙ КЕЙ АДАМДАР ЖҮРМІН ЖАЛҒЫЗ...

Түсінбей кей адамдар жүрмін жалғыз,
Жүрек – біреу, мұнайып тұр ғой жалбыз.
Көңілімнің көктемі күркіресе
Дер сәулем: «Қамықпашы, біздер бармыз».

Осылай өткен күндер күйінішпен,
Жүрмін мен көп қыздарды сүйіп іштен.
Кей сәттері ботадай боздап жылап
Арақтан жүз есе ащы күйік ішкем.

Содан ба, өмір қысқа болатындай,
Кей адам жүр ғой шалып, таң атырмай.
Менің жаным қарлығаш қанатындай,
Жүрегім әзер тұр ғой тек атылмай...

ДИДАРЛЫ АШЫЛЫП ҚАБАҒЫ...

Көңілім тұншығып дем алып
Отырмын ұйқыға қамалып.
Қолымда «көңілсіз» қаламым,
Жүрегім жаралы, жаралы.
Назалы көңілмен бәрі де
Маған да қарады, қарады...
Жаным да аздап дем алады,
Басқадай болмай тұр амалы.
Бақытты болармын алда да,
Көңілдің шамы да жанады.
Дидарлы ашылып қабағы
Бір үміт мені де, мені де,
Алысқа самғатып барады.
Өмірде көргенім аз әлі...
Болды өмір тамұқтың тозаңы.
Содан ба, жүрегім азалы?
«Қамықпа!» дегеннен басқа оның,
Болмай тұр әзірге амалы.
Өлеңім келеді жетелеп
Дегендей жаз әлі, жаз әлі...
Маусым кез – жаз әлі, жаз әлі.
Көңілдің ашылып қабағы.
Көлдерім болғанша бозалы
Өскенше отығып қозы әлі
Өмірдің сілкініп тозаңы
Естілді маусымда жаз әні.
Менің де жырларым асқақтап
Алға өрлеп ұмтылып барады.
Бір үміт қимай-ақ мені де
Хас сұлу кейіппен қарады
Дидарлы ашылып қабағы!...

ӨМІР ТУРАЛЫ ОЙ

Жалындаған жастықтай жайлы кезде,
Көңіл, шіркін, шаттыққа тойды ма өзге?
Жанымды жақсы үміт пен шаттық кезіп,
Ол күндер тұнбайтын-ды қайғы көзге.

Содан ба, қыран болып дабылдадым,
Асаудай құрық тимей ағындадым.
Түсіндім кештеу болса да дүниенің
Мәні мен мағынасын, ағындарын.

Есімде соғып жүрек, ауырғаным,
Келмеді бірге жүрген бауырларым.
Дүниені тәрк етіп кеткім келді
Сол шақта көзімде от, жанымда мұң.

Білдім мен досым барын, жауым барын,
Естідім даңқ атты ауыл барын.
Жез қайық желге сынбай келеді әлі
Өлеңмен ерлік іздеп ағында мың.

Келемін мойымай-ақ кіл сындарға,
Үмітім қай шақта да бүршік жарған.
Кешелер кең далада көлбеңдеген,
Құлатып жібереді үнсіз жардан.

Бәрі алда, мен біріне мұңаймадым,
Жас жігітке боркемік ұнай ма мұң?!
Түсінбей өтсең ұрпақ кешірмейді
Өмірдің тұнығы мен лайларын.

ӨМІР ЗАҢЫ

Өмір – қымбат, балауса кезім менің,
Сәулеммен ең алғашқы көз ілгенім.
Осы шақ домбырадан күй төгіліп,
Шайқалып қалды асау теңіздерім.

Таратты даласына жаңбыр гүлін,
Ұғындым домбыра мен ән бірлігін.
Өрнегін сап көңілге небір жасын,
Сезіндім мен өмірдің мөлдірлігін.

Осылай жаз жадырап, көшіп кеткен,
Күндер тұр нұр сәулесін төгіп көктен.
Ертеңгі азаматтың тіршілігі,
Бүгінде тербетіліп бесікте өткен...

ӨМІРДІ СҮЮ

Аппақ сүттей ұйыған арлы жаным,
Шалқытқан талай жылдар ән бұлағын.
Жасыма, жасын боп өт қалған ғұмыр,
Таусылмай ізгі күннен бар құмарым.

Ай нұрындай, армандай, арлы жаным,
Білемін талықсып сен қалжырадың.
Өткізбе босқа өмірді, сұлуды сүй,
Осылай болсыншы тек таңғы нәрің.

Төгілсін сол бір шақтар ең бір әнің,
Төге түс, неден көңіл қалжырадың?
Өкінбе, өтер өмір мұң құшпай-ақ,
Ішегіндей ширатылып домбыраңның.

ТЕККЕ ТЕРЛЕП АДАМДАР ҰРЫСАДЫ

Текке терлеп адамдар ұрысады,
Білмеймін, қашан олар ұғысады?
Қалмағандай өзге іс, басқа тірлік,
Алысады, бірімен жұлысады...

Адамдар алысады текке терлеп,
Отырам қаным қайнап, өшсе екен деп.
Олар келіп бір-бірін ренжітпей
Одан да етер ме еді, бір күн еңбек...

КІМГЕ СЕНЕМ?!

Жүрегім жиі айнады өсектерден,
Жанымды қызыл шоқтай көсеп келген.
Шарап ішем кей шақта ақылдымен,
Арақ ішпен миғұла есектермен.

Бірі менің жанымды түсінбейді,
Бірі сырын айтпайды, шешілмейді.
Бірі мені алқалы жиындарда
«Ғайбаттасам, достым-ау кешір», – дейді...

Кімге сенем, білмеймін, кімге сенем?!
Таяқ жеймін, достым-ау, күнде сенен.
Мені күйік өртейді сонда келіп
Кімге сенем, осы мен, кімге сенем?!

АПЫРАЙ, ОСЫ МА ЕДІ, ОСЫ МА ЕДІ...

Кейде мен асығамын, қайда барам?
Өмірдің қыспағында айнала маң.
Кісілік еткен мынау тіршілікте,
Құдайым етсін мені ойда алаң.

Құдайым етсін мені ойда алаң,
Ой бақпаған кезімде қой баға алам.
Заңғардың биігінде жиіркендім,
Айуандар дүние төсін аймалаған.

Әйтпесе елмен бірге қайда барам?
Қайда барам деймін де ойға қалам.
Абыз қарт сөйлей алмай күрсінеді,
Адамдар бір-бірінен қорғалаған.

Апырай, мына өмірде мән қалмаған,
Адам жоқ, бір-бірінен алданбаған.
Бәрін сезіп жатады тек қана үнсіз,
Күрсініп менің байтақ арман-далам.
Арман-далам, тірлікте қалған ба мән?
Тұншығады еріксіз жалған ғалам.

ТЫҢДА МЕНІ...

Тыңда мені,
Бататын мұңға мені,
Шыбын жаным фәниге құрбан еді,
Үні естіліп мен үшін бұл ғаламның,
Тұтқасы да мен үшін тұрған еді.

Дүние де бір мені тыңдап атқан,
Шақтары бар ай болып бірге батқан.
Бұлағы да ақынды тыңдап аққан,
Сұлуы да жаралған ай қабақтан...

Бірге болып онымен, әткейлерім,
Дүниемен хас сұлу көктейді елім.
Сағыныш боп арқама жабысады,
Арай берген өзіме көк көйлегім,
О, менің беткейлерім!

Жыл сайын маң даламда көктейді егін,
Көктейді егін, аспанды өпкей менің.
Жайылады денем де мұз құрсаңған,
Келеді текке өлмегім!

Мен осы шын тасынып кетпедім бе,
Даламды мұңға батқан өпкенімде.
Ораламын өмірдің өткеліне,
Ораламын гүл тұнған көктеміме.

Оған дейін ән салып сабыламын,
Ән шырқасам, қалайша жалығамын.
Аман болсын қашан да Ұлы Отаным,
Аман бол, қасиетті шаңырағым!
Дүниенің дел-сал болып кетпеуі үшін,
Қашанда мен қасыңнан табыламын.

Өлең жазып өлмейтін о, туған жер,
Бірінші рет көптен мен жадырадым.
Мен енді адаспаймын, шаңырағым,
Айтайын мәңгі шырқап өмір әнін!

ДАУЫСЫМДЫ ІЗДЕДІМ

Төңіректі тұмшалап түсіпті ымырт,
Сол сәтте мен ұямнан ұшып шығып.
Ән іздеді өзіңнен туған далам,
Ғазиз жүрек құмартып ұшыпты үміт.

Өмірден ән іздедім, өлеңіммен,
Өйткені, қиын шақты сеземін мен.
Көзімнен нұрлар ұшып, жырлар ұшып,
Даламнан дауысымды іздеп келемін мен.

БИІК-БИІК ТАУ ЕДІ...

Биік-биік тау еді, тауды кешіп өттім мен,
Гүлге тұнған бау еді, бауды құшып өттім мен.
Жамырасып, жарысып тердім-дағы қызғалдақ,
Ең соңғы рет қоштастым, даладағы ақ гүлмен.

Келе жаттым жарысып сол бір шақта ақ түнмен,
Жұлдыздардай мен сонда көзім боп ақтым мен.
Жырларымды ағыттым жүрек мұңға толғанда,
Әйтеуір бір күй кешіп, жүйткіп келе жаттым мен.

...Бақыт еді бәрі де, бақыт еді жырларым,
Әдемілеп әлемді тағы да мен жырладым.
Өлеңімді шындадым, жүрегімді мұңдадым,
Біле алмадым соңымда ілесетін кім барын,
Қала берді қол бұлғап, қала берді мың дарын...

Бақыт еді мен үшін, бақыт еді өлеңім,
Бақыт еді қалған бір өлмес, өшпес дерегім.
Білінеді өзіме, сезіледі тереңім,
Мені ұғатын жан болмай көзім жасқа толғанда.
Барлығын да жыр етіп, өмір саған беремін!

ЗАҢҒАР ҰСТА КӨҢІЛДІҢ ҚАРЛЫҒАШЫН

Биікте ұста көңілдің қарлығашын,
Өйтпесе, жүдетесің, қор қыласың.
Самғасын, шарықтайды биікте ол,
Ой бұғанда бір мезгіл қалғып алсын.

Ұшады ол кеңістікті сағынғасын,
Ой атты құдіретке табынғасын.
Ойнасын, жүрсін күліп, таң қалдырған,
Арындасын, жалындап, ағындасын.

Қозғасын сенің нәзік ойларыңды,
Жалғасын сол бір шақта ойға мұңды.
Төбіреніп кетсін солай сезім шегі,
Сағындырып өткен күн, айларыңды.

Ол барлық құдіретті табындырсын,
Жаныңа көктемдей бір ағын кірсін.
Адамның ұлылығы бас алсын кеп,
Жүрекке сағыныш пен жалын кірсін.

Күрсінбе, бұл сөзіме мұңаймағын,
Мұңайсаң, ән ойлағын, жыр ойлағын.
Түсінбей өтсең ұрпақ кешірмейді,
Өмірдің тұнығы мен лайларын.

ЖЕТЕР МЕНІҢ!...

Дүниеден өтер, кетер, көшер денем,
Мәңгілік жыр төгумен нөсерлеген.
Ақын деген құдірет! Біле білсең,
Неше туып, жаңарып, неше өлмеген.

Сондай ақын болдым ба, бола алам ба,
(Сүттен таза жүрегім ар алдында).
Келуге саған әлі бірер ай бар,
Қырық жас, аман-есен оралдың ба?

Айтпақшы, досты жинап, қарсы аламын,
Туған күні түнімен ән саламын.
Жұтамын, көкірек керіп таң самалын,
Төрге шығып әнінді шырқа, еркем,
Жетер менің сан жылдар шаршағаным.

БІР АРМАН

Көп адам таныса да өте берген,
Қиындықты қайыспай-ақ көтерем мен.
Әттең аздап ауырып қалғаным ғой,
Әйтпесе жалын болып өтер ем мен.

...Түсінсін, түсінбесін, кінәласын,
Еркін жүрген сәтіңе қуанасың.
Бағым менің шынымен жанбады ғой,
Ал қалай өлең жазбай жүре аласың?

...Жастық кезде жар сүймей тұра алмадым,
Мөлдіредім, жүйріктей сылаңдадым.
Өсті балам саналы азамат боп,
Орындалып өмірде бір арманым!

АРМАНДАР АЛЫС ЖЕТКІЗБЕЙ

Жеткізбей алыс армандар,
Көңілдің солды-ау бүршігі.
Қадау да қадау ормандар,
Жанымның алау дүрсілі.

Нені ұқтың жалғыз, білмеймін,
Кеттің ғой өте шалғайға.
Өзіңсіз қалай гүлдеймін,
Өзіңсіз өлең болмай ма?

Білмедім оны, тоты құс,
Сезбедім оны, алтыным.
Жүректі тербеп өкініш,
Сездім мен күздің салқынын.

МҰҢ ЖЕТКІЗБЕС АРМАНҒА

Арманыма жеткізер ме мұң деген,
Көңілім талай осыны ойлап, кірлеген.
Өткелдерін өтіп жүрмін сағыныштың,
Бірде ыстық, бірде суық бұл денем.

Өлең жазсам еркелеймін, гүлденем,
Маза бермей – мәңгі Құдай – Жыр деген.
Өліктеймін жыр жазбасам кірлеген,
Үміт күтіп жүргендер көп бір менен,
Тұлпар-өлең қызған сайын гүрлеген,
Омырау ашық талай тандар терлегем.
Қайнарындай ерке Есілдің шабытым,
Әр таң сайын маған тыным бермеген.

Өлеңімді Құлагердей зерлегем,
Неше түрлі қаңку айтсын ел деген.
Жарым жоқта өлеңдерім серік боп,
Жүріп жатқан ақынмын ғой мен деген.

КӨҢІЛ

Бір қыз көрдім түсімде жұлдыз көрік,
Басына киіп алған құндыз бөрік.
Сипайды менің келіп маңдайымнан,
Танымай қалдым ба әлде күндіз көріп?

Қаршыға қанат қақса іледі мұң,
Бір міні жоқ көркінің, мінезінің.
Күлімдеп әлгі сонсоң сыйлады үнсіз,
Маған келіп өзінің білезігін.

Одан бері қанша қыс, көктем өтті,
Қанша қыздар мені де өкпелетті.
Жүректі тас-талқан қып тастады да,
Көңілді мұң көтермес өткел өтті.

Оралдым осы ойларға шаршап келіп,
Басына киді ол бір сәт кәмшат бөрік.
Беріліп не бір ессіз сезімдерге,
Тұрғандай көз алдымда ән сап беріп...

СЫР

Далама тартқан мінезбен күй кешемін,
Толқынына өмірдің ілесемін.
Асау құрған шағымды сағындым ба,
Әйтпесе, тентектікті білмес едім.

Мінез бенен шарпыған мол жалын бар,
Мінез бенен алдымда арманым бар.
Абзал бір ағалардың ақылымен,
Аңсаған биігімді алғаным бар.

Сен маған болдың демеу сол бір шақта,
Көңіл жас, сырға тұнған мөлдір шақта.
Наз айттын жабырқаса көңіл керуен,
Жетелеп кеттің мені абат баққа.

Өмірдің толқынымен, ағысымен,
Ән салдым – іздеген сен дауысым ең.
Көңілдің көктеміндей өмір ғой бұл,
Өте шығар арғымақ шабысымен...

СЫР ҒОЙ БІР

Сен кеткелі көңілден күз де өткелі,
Даламызда қызғалдақ жүз көктеді.
Көктем келіп далама, жазың ән сап,
Тырналар кепті, өтті тізбектеліп...

Жыр жаздым сол шақтарда іздеп сені,
Еске түсіп сондағы күз кештері.
Сырынды ашпай ақтың ерке бұлақ,
Бақытымды сен неге іздеспедің?

Құлақты көп тостым мен бір ағынға,
Далаға ән боп сіңіп тынарымда...
Бақыт қуып біз сонда көп ойнадық,
Көз ілмей ерке-сезім бұлағында...

Үмітті алғы күнге арта тұрып,
Сыр бүгіп жатушы еді Арқа тынып...
Айырылып кетті жолдар тоғыспайтын,
Қос бұрым кеткеннен соң тарқатылып.

МЕН СОЛАЙ ЖҮРДІМ БІР СЫРМЕН

Мен солай жүрдім бір сырмен,
Соғылған сеңге балықтай.
Жүдеген жүрек дүрсілмен,
Шағала болғам қалықтай.

Содан соң іздеп шындықты,
Шараппен көп күн өткіздім.
Деуші едім онда «Мен мықты,
Арасында көп қыздың».

Не таптым одан бұл күнде,
Жастықтың отын өшірдім.
Шарапты жеңу мүмкін бе,
Отызда ғана түсіндім.

Бұл күнде өлең жазамын,
Бойымды шабыт билейді.
Арақтың қымбат азабын,
Заманым мына сүймейді.

ҚУАНЫШ ТАҢДАРЫ

Мөлдіреген мақпал түн үнсіз мүлгіп,
Тереңіне саф ойдың батырады.
Мен отырған осынау маңай жым-жырт,
Алыс жолдар, белдеулер шақырады.

Үміт, арман алыстан қол бұлғайды,
Жастың отын басады асықтырып.
Қуанышты түндерім таңды ұрлайды,
Күлім көзге ойсызда ғашық қылып.

Ұмтыламын мен алға арман қуып,
Ойсыз күнім өтпеген, сірә, бәлкім.
Күтпе менен бұл шақта жалған қылық,
Қылымсу да жоқ менде сұранатын.

Ризамын саған мәңгі алау таңым,
Мен сені көп нәрсеге сендірер ем.
Тап-таза илеуіндей омартаның,
Айнамкөз жас жүрегім мөлдіреген...

ОСЫНАУ ЖАЛЫН ЖҮРЕКПЕН

Іздедім қыста гүлді мен,
Сұлуға іңкәр көзбенен.
Таба алмай гүлді жүрдім мен,
Табылмағандай бізге өлең.

Өзімді іздеп кейде мен,
Тау астым, кей шақ таң астым.
Бұл шақта жалған сөйлемен,
Өзімді енді жаңа аштым.

Жаңа іздеп таптым жақсы әнді,
Жаңа іздеп таптым үмітті.
Осыдан бақыт басталды,
Қалғаны бәрі күдікті.

Күдікті бәрі жалғанның,
Күдікті бәрі басқаның.
Сондықтан кейде алдандым,
Мұңайтып көңіл аспанын.

Сондықтан шындық іздедім,
Тауға ұрып басты, тасқа ұрып.
Үміттің өмір үзбегін,
Көрсетпеп едім жат қылық.

Осылай жалын жүрекпен,
Іздедім шындық аспанын.
Жақсылық атты тілекпен,
Аударып өмір дастанын.

Сондықтан жебе, мені, өмір,
Жетейік алыс арманға.
Жолдарға баста көгілдір,
Әйтпесе, бәрі жалған да...

ЖАЛЫНДЫ ШАҚ

Өмірдің өзі мені күрестірген,
Жаз жырмен жалын шақта бір өстім мен.
Аспан төсін тілгілеп қарлығаштай,
Уақыттың ағысына ілестім мен.

Ілестім мен достардан қалмау үшін,
Алайда өлең, жырдың арбауы шын.
Таңға тартқан жауқазын гүлдердей боп,
Естілді нұрлы шақтан өз дауысым.

Өз дауысым естілді жырымдай боп,
Көпке арнап айта алмаған сырымдай боп.
Күндермен толқып жүрек алға ұмтылды,
Даламның нәзік, лағыл нұрындай боп.

Нұрындай боп, көктемнің жарқылындай,
Жанға таза ауаның салқынындай.
Ғазиз жүрек әйтеуір тыншымады,
Жүрмеген соң тамаша ән туындай.

ОРАЙ ДА БОРАЙ...

Орай да борай күн туып,
Жүрегім болды қансырар...
Қан ақса да ән шығар,
Демеспін жырды таусылар,
Кеудемде бұлбұл даусы бар,
Биіктігімді тау сынар,
Өлеңім – бейне – Құлагер,
Тамсаң да, жаным, тұра бер,
Бәйгеге қосқан беренді
Болмашы тегі қамшылар,
Жүйрік болған соң қоя ма
Сұр мергені де бар шығар...
Атып бір кеткен шығар-ау,
Демеген шығар құлар-ау,
Қоя ма, тегі аңшылар...
Жүрегім болды қансырар,
Қаншама түнек басқанмен
Күндердің күні таң шығар...
...Өмірде талай әнші бар,
Мықтысын қосшы бәйгеге
Ортаны болмас шаршылар...
Бұлыңғыр тартты ай неге?
Құлагер озса суырылып
Кесілер басы, қансырар...
...Біткенмен көңіл жарасы,
Таусылмас елдің аласы:
Құлагер өтіп кеткенмен
Өмірге келер баласы!
Оянар көңіл саласы
Не білер дейсің бүгінде
Нарқоспақтың баласы...

ОТТЫ КЕЗДЕР, ӨТКІР КЕЗДЕР

Бұл менің шағым ба екен,
Кеудемді толқын ұрған.
Бұл менің бағым ба екен,
Теңіздей ағынға тең.
Ес кетер лағыл жырдан,
Толқыса сағым қырдан,
Сәулемді сағындырған?...
Саз естіп салқын қырдан,
Жүректі алқындырған,
Тұратын жалқын нұрдан,
Әсем бір шағым ба екен?!
Жүретін кірпік ілмей,
Ақ қайың бүртігіндей,
Жаны жас күй тіліндей,
Табанды тауды кешіп,
Бір емес мың тілініп,
Көкірегі – сыршыл үміт,
Жүретін БАМ*-ды кезіп,
Жеңімді мың түрінген,
Тынымсыз шағым ба екен?!

* БАМ (Байкал Амур магистралі) – әлемдегі ең ірі темір жол магистральдарының бірі.

АҚЫН ӨМІРІНІҢ МӘНІ

Жазбай кетсем не шара бұл өлеңді?
Деген сөзім көңілден түрегелді.
Жазбай кетсем жанымды кім түсінер?
Аздап жазып жүрейін біреп енді?

Жазбай кетсем не шара бұл жырды әсем?
Табиғат-ау, осынша әр бермес ең.
Өлең шіркін өсектеп елге жайды,
Әйтпесе әй-шәйға мен мән бермес ем.

Бүгінде көктем шығып көл-көл көшем,
Қайтады бәрінен де өлгенде есем.
Ұлы болып тууың мүмкін емес,
Тірлікте қайғы жұтып сенделмесең.

Бүгінде ет асатып, берген кесем,
Болмайды қырығымда «жөнделмесем».
Өмірдің түк мәні жоқ ақын үшін,
Өлеңіммен қасқайып бірге өлмесем!

АҚЫНЫМ-АЙ

Шаршадым ба, ауырып шалдықтым ба?
Кеткен кезім көп болды қалғып мұңға.
Кімді ұққаным белгісіз, бірақ менің
Өзімдей сезімді алдау жанды ұқтым ба?

Балғын шағым кінәсіз, базарлым-ай,
Мен де бір күн мұң болып тозармын-ай.
Сыр бермей келесің ғой, беу көріктім,
Ақыным-ай, тозбайтын ажарлым-ай!

ҰСТАЗЫМ ЕДІ

(Ғалым Малдыбаевқа)

Жаз шуақ есіп есілден,
Толқыны шалқып төгілген.
Сағындым Есіл кешін мен,
Атамдай ақын көрінген.

Өріліп жырлар бойымда,
Әдемі гүлдер тердім мен.
Оянар еді-ау тойында
Ғалекең болса мен білген.

Өріліп дала жайдары,
Тойыңа сенің сепкен нұр.
Ғалекең жырдың қаймағы,
Ертелеп жеткен көктем бұл.

Назды өлең төгіп іңкәрі,
Өмірден өтті бір ақын.
«Қырым қызы» сұңқары
Әрқашан биік тұратын.

Ұстазым еді ардақты,
Ақындық шебер қаламы.
Азамат еді салмақты
Ауылдың абзал адамы.

Бойлаған аға сырына,
Үйіне оның сан келгем.
«Толқын» атты жырыма
Өзгеше отты әр берген.

...Жаксы өлең келіп ойыма,
Қағазға аппақ түсірдім.
Қуаныш толып бойыма,
Тойына гүлдер ұсындым.

СӨЙЛЕЙІН ЛАҒЫЛ ЖЫРМЕНЕН

(Ғалым Малдыбаевқа)

Есілдің ерке бойында,
Тербеді толқын жыр мені.
Тоқсан жас сенің тойыңда,
Жатсаң да жердің қойнында,
Шаттықтан шалқып алаулап,
Тартса да салқын күз лебі,
Солмады-ау дала гүлдері.

Басса да жасым ілгері,
Ғалеке, сенің тойыңда.
Галстук тақпай мойынға,
Сөйлейін лағыл жырменен,
Шәкіртің едім, біл мені.

...Артына мұра қалдырған,
Қадау да қадау сан жырдан.
Сен ақын болып толғанда
Мен едім жаңа балдырған...
Тәй-тәйләп онда Сәбитің,
Жасарып жаңа жаңбырдан
Шығатын еді-ау алдымнан.

Ол күндер менің есімде,
Келгенмін талай алдыңа.
Есілдің толқын кешінде,
Бір үміт жылдам жанды да,
Әкелік үлкен сезіммен
Жырымды оқып алды да:

Ғалекең жүрдек қаламын
Шабытқа тездеп малды да
Өңделген шәкірт өлеңін

Тартатын еді-ау алдыма.
Қуаныш тербеп бойымды
Қайтатын едім қатайып.
Білдіре алмасам ойымды,
Қаламым жырмен тарт айып.

...Тойыңды тойлап жатырмыз,
Болса да енді екінді.
Түсінген жанға ақынның
Үміті жанған секілді.

ӨЗІҢ ЖОҚСЫҢ
(Мұқағали Мақатаевқа)

Мен жырымды төгіп-төгіп болдым ба?
Күзгі гүлдей әлде осылай солдым ба?
Жауап берер кез де жақын, дайындал –
Ар-ожданның алдында.

Солғаны емей немене деп айтармын,
Көңіліңді келмеп еді қайтарғым.
Үйге оралып келем бүгін тым жалғыз,
Қосабадан жалғыз-жарым қайтармын.

Өлең өлмес деген сөзге сенумен,
Жалықтым мен шылымды көп шегуден...
Найза тастар күндер қазір артта қап,
Мен өлеңді келе жаттым өрумен.

Досымда жоқ, қасым да жоқ, қарадым,
(Бұл күнде мен қалай сәби боламын?).
Солқ-солқ етіп орны кейде ашиды,
Ауыздары ашылмаған жараның.

Мен де адам ем қайғы-мұңсыз бұла өскен,
Не таптым мен ырду-дырду күрестен?
Қастар кетті бір кездері бой бұрмай,
Меніменен тірескен.

Жалған деген дүниенің бар таңы,
Қайғы-мұңын маған келіп артады.
Қайғы-мұңға көндігіп-ақ келемін,
Мына жерде шығып қалған сортаңы.

Егес-егес... егесем деп таптым не?
Қара түнде жарық шамды жақтың не?

Осы бетпен құр сүлдерім қалғанда
Қонар ма едім даладағы ақ гүлге.

Қосағын ол жоғалтып та алғандай,
Өткен күнім алданыш не армандай.
Қарасаздан шыққан сен де сормандай,
Кеңес жақтан шыққан мен де сормандай.

О, АРДАҚТЫМ, КИЕЛІМ
(Мұқағали Мақатаевқа)

О, Ардақтым, Махаббатым, Киелім,
Алтын жырың үшін Сені сүйемін.
Мұңым менен сағынышты арқалап
Ұштасады саған келіп жиегім...
О, Ардақтым, Махаббатым, Киелім!

О, Ардақтым, мейірімдім, қаһарлым,
Ашулансаң үйде қалай жатармын?!
Қаһарланып көрмедің сен бірақта
«Қызталак» деп айтқаныңды атармын,
О, Ардақтым, мейірімдім, қаһарлым.

О, Ардақтым, Махаббатым, Киелім,
Жұмыр жерге бекінді ғой жүрегін.
Сондықтан да Жерге амандық тіледім,
Өзің жоқта Поэзияң Күн болып
Қашан-дағы күнге амандық тіледім,
Өзіңді іздеп сыздар менің жүрегім.

ТӨЛЕГЕН-АЙ
(Төлеген Айбергеновке)

Төлеген-ай,
Тағдырдың болады екен бөлек әні-ай,
Сағыныштың мөп-мөлдір көз жасымен,
Өзің боп мына өмірдің қарағаны-ай.

Төлеген-ай,
Ақын деген болады көреген-ай.
Кезінде Марфуғаға арнау жырың,
Қыздарды ай нұрымен бөлегені-ай.

Төлеген-ай,
Ақ сүтімен өзінді бөлеген Ай.
Ерте кеткен өмірден ардақ едің,
Қазағыма сен едің керек ән-ай,
Төлеген-ай...

МҰНАРА

(Төлеген Айбергеновке)

Жалт етіп өткенің бе бірақ күліп,
Тағдырға қарғыс айттым жылап тұрып.
Аспанды күн ашықта торлады бұлт,
Ақпады дәл сол күні бұлақ күліп.

Алыстан отты, сазды жер келетін,
Әніңнен қазақ елі нұр көретін.
Кең аспанда қалықтап сенің дауысың,
Жырыңды отты еміреніп бұлт еметін.

Астың сен Алатаудың өркешінен,
Боз мұнар жұтты сені өлкесі кең.
Алыстап сен заңғарға шығып кетіп,
Мұнара боп қадалдың жер төсіне.

...Мен жырымды оқиын, қыратқа шық,
Көңілдердің пернесін бір-ақ басып.
Қуанып тұршы, аға, сол бір шақта,
«Мұнаралар басынан шырақ тасып!»

АҚЫН ЖҮРЕГІ
(Мүтәллап Қанғожинге)

Ауырады Мүтәллаптың жүрегі,
Бұзылған ед содан барып реңі.
Нала күймен жұмысында жүр еді
Мүкең оны білмейді деп жүреді.

Қарағаштың шайырының бірі еді,
«Қазақ тілі» қоғамының дүрі еді.
Ақын болып туғаннан соң Мүкеңнің
Жүрегі де тап өзіндей ірі еді.

Ақын жаны мұнаяды, күледі,
Ел үстінде болады оның тілегі.
Қашандағы бойын билеп шабыт-құс,
Жырларын да төгіп-төгіп жүреді...

Жүрегіне жара салған кім екен?
Қайтып шыдап соған ақын жүр екен?
Басында оның осы күйді діттейтін
Жырлары бар деген ертең түлетем.

Мейлі, оның қаңсыласын жүрегі
Өйткені, ол ақын еді, ірі еді.
Өз қадірін сезеді ғой, біледі
Ғазел жазып, ақ қайыңды аралап,
Қарағашты әспеттеп ол жүреді.

Ауырады, әйткенменен, жүрегі,
Көңіліне талай секем кіреді...
Осы күйден арылады түбінде
Жалғыз ғана Алла болсын тірегі!...

ТҮСІНБЕЙ КЕЛЕМІН ӨЗІМДІ

(Әмина Бекбасоваға)

Қиналдым кей кездер жасыдым,
Достардан қалғанда көңілім.
Сол шақта еске алдым өзінді, асылым,
Мұнартып алдымнан өмірім.

Өзіңе деген от сағыныш,
Дәл сол кез жетелеп кетті алға.
Сен мені алысқа алып ұш,
Жүректе шоқ барда, от барда.

Әйтпесе, мәнсіз бұл тіршілік,
Әйтпесе бәрі де өткінші.
Теректің басына гүл шығып,
Қайғы, мұң жоғалып кетсінші.

...Сен бүгін болсаң да басқамен,
Болсаң да сен мені ұмытқан.
Қалайша қондырам басқа мен,
Өзінді іздеймін тұнықтан.

Әдемі болған-ды, ол шақтар,
Алма бақ өзгеше гүлдеген.
Біз сонда мөп-мөлдір болсақ та,
Көп жәйді түсінбей келіппін мүлде мен.

...Амал не, бәрі кеш, кеш бәрі,
Өтермін мәңгілік сағынып.
Жүрсең тек болғаны еске алып,
Мен саған қалыппын табынып.

Осылай өтермін өмірден,
Өмірден іздеумен шын бақыт.
Шақтарым болса егер көз ілген,
Оятшы, сен, жаным, тіл қатып...

БІЛГЕН ЖАНҒА...

(Жарасбай Сүлейменовке)

Білген жанға жырдан тегі көп пайда,
Кейінгі жас өлеңімді ұқпай ма?
Кей ақынның жалғыздығын сезінген,
Деген ару қазақтан бұл шықпай ма?

Шығар тегі кезең келді керілген,
Тұрар алда хас сұлулар тебінген.
Жеті атамды білмей жатып бас салсам,
Жас сұлу да болар менен жерінген.

САҒЫНДЫМ ҒОЙ ӨЗІНДІ...

(Әмір Қожахметовтың рухына ескерткіш)

Өмірден өтіп кеттің, кеше ғана,
Қалды артта әйел, балаң, шеше дара.
Қабірде жатқаныңмен сен естесің,
Мұң шағалық, ояншы, екеуара...

Серпіп тастап жұмақты түрегелші,
Бұл сөздерім көрінбес саған ерсі.
Отыршы, қарсы тұрған орындыққа,
Сағындым ғой, өзінді, аға келші.

Сағындым ғой, бейнеңді сенің нұрлы,
Сен жоқта көп адамдар сүріндірді.
Өзіңсіз кейбіреулер мазамды алып,
Отырған орныма да бұрын кірді.

Әйткенмен, тірлікте біз көп сырластық,
Етпеді екеумізге жас құрдастық.
Күйінсек, ел-жұрттың бұл өсегіне,
Кей-кейде шарап ішіп, түндік аштық.

Мен сенің үйінде де талай болғам,
Сол күндер әлі-дағы қарайды алдан.
Сен абзал азамат ең, біздер үшін,
Сол шақтан шапағатты арай қалған...

Сен бүгін ұйықтап жатсаң, тынышталып,
(Кірісердей бейне бір жұмысқа алып).
Сен қазір біздер үшін биікте едің,
Жібермеді өлімге қиып халық!..

Көмгенімен мүрденді кара жерге,
Жатсын әлі дөнбекшіп, дара белде.
Дұға оқыдым, сенің жас қабірінде,
Барған кезде өзіміз Баян елге.

Қашанда жаны таза азаматым,
Газеттің архивінде қалды атың.
Өскесін, балаң ертең үйленгесін,
Тапсыратын бар менің аманатым.

Сен жоқта, естілмесін жаманатым,
Қош аға, сырласатын, таба алатын.
Риясыз көңілмен ұсынған бұл
Кішкентай інілік гүл махаббатым.

31 наурыз 1991 жыл.

ҚАЙРАН БІЗДІҢ МЕРАҒАН

*Түсініңдер жасың дағы, кәрің де,
Айтқым келді сезімменен бәрін де.
Автор.*

Қайран аға, өмірден өтіп кеткен,
Көп сырды тілге тиек етіп кеткен.
Орныңыз бос болғанға уайымменен
Менің де көп ойларым жетіп кеткен.

Мен бүгін өзгеше бір сезімдемін,
Төсегімде аунақшып көз ілмедім.
Шаршады ма мұң басқан көзім менің,
Армандарда аялап жүре туған кезімдемін...

...Көп ойларым оянып ұйқы ашқандай,
Өлеңдерім сезіммен ұйқасқандай.
Поэзия патшасы келіп маған,
Күйлеріңді төге берді тың таспамдай.

Осылай өзгеше бір сергіп едім,
Жырларыммен көз іліп мөлдіредім.
Бәрін де мен білемін, мен білемін,
Дамылда қайран аға сенім берген
Шаршауым мүмкін емес енді менің!

ЖЕТЕДІ АҚЫН-ЖҮРЕК МҰҢАЙҒАНЫҢ (Ә.....ҒА)

Мұнайып, кейде көптеу күрсінгенім,
Жүргені шығар тегі құр сүлдерім.
Қастықтан бақ ашылмай жүргенімді,
Сәулем-ау, Ботам менің, білсең дедім.

Сен оны жәй да жаным, білесің ғой,
Атың сенің затыңдай гүл есім ғой.
Еркем-ау, мөлдір шақтар қайта оралса,
Тентегім, оның не деп күлесің ғой.

Ол шақтар оралар ма, өкінгенмен,
Бозарған таңды күтіп жетілгем мен,
Өзінді сирек көрем соңғы жылдар,
Шаршады ақын жүрек, жетім кеудем.

Сүйгенмін! Өмір бойы сүйіп өтем,
Бейнеңді сенің нұрлы биік етем.
Бозарып, балауса өскін келеді өсіп,
Дегенмен... өзің жоғың қиын екен.

Жолдасыңды білемін ақылды адам,
Арамыз болған емес жақындаған.
Қошқарбай жалғыз тұрып жатыр дейді,
Естігенсің!..
Керек емес поляктан қатын маған!

Үш әйел алған қазақ – қазақ атам,
(Бұл сөзді ішпен біл де жараға таң).
Бұған дейін мендік болған әйелдерді,
Алтыным, қалай саған жағалатам.

Тұрмайды бірі сенің тырнағыңа,

Сондықтан қалай косам жырларыма.
Елестеп өтті бейнең аяулым-ай,
Даламның гүлдер тұнған қырларында.

Сағындым! Көрмегелі көп жыл өтті,
Жарқырап ақын жаным гүлдер екті.
Өтер өмір, аяулым білесің ғой
Саған деген махаббат кірлемепті.

Сағынып, сырларымды айта берем,
Он жеті гүл шақтарды қайта көрем.
Жүрегім нала-мұңнан жүдегенде
Алдыңа келем талай, қайта келем...

НҰРГҮЛГЕ

Жанымның көгершіні,
Болшы сен өнер шыңы.
Нұргүлім, Нұргүл жаным
Кішкентай былдырлағым.
Жадырап өсе берсін
Гүл-гүл жаның!
Әдемі былдырлағым,
Нұргүлім, Нұргүл жаным.

БЫЛДЫРЛАҒЫМ

Қуанамын немереме,
Қуанам – өнегеге.
Құтты болсын бір жылдық мерейтойың
Жалғасатын күн ертең шөбереме.

Нұргүлім, Нұргүл жаным,
Өсе түссін жадырап бұлбұл жаның.
Түсініксіз болса да қуаныш қой
Былдырлағым...

БІЛСІН ЖҰРТЫМ...

Мен өмірде бозөкпе жыр жазбадым,
Жалғыз жүріп жатсам-дағы тозбадым.
Сұм тағдырдың қиындығын арқалап,
Өлең болды, өлең болды қазғаным.

Жырым болды, болды жырым – аяулым,
Көңіл болды қашан-дағы қаяулы.
Нұк пайғамбар кемесінен түскендей
Біле білсең нелер жылдар жаяуым.

О, жырларым, мені алысқа апарған,
О, өлеңім, қалдырмаған қатардан.
Бір үмітті күтемін мен сен білсең,
Қиын-қиын алмағайып сапардан.

...О, жырларым, тағдырға бас ұрмаған,
Олай болса несіне мен мұңданам?
Ақын деген пайғамбар ғой білгенге,
Ақын жаны өзгешелеу бір ғалам.

Жаз, қаламым, тебіреніп жырыңды,
Білдірерсің қуаныш пен мұңыңды.
Шын ақын боп туу азап ұққанға,
Кім түсінер, кім түсінер мұңымды?

Білген жанға маржан менің жырларым,
Білмегенге арзан менің жырларым.
Түсір бәрін ақ қағаздың бетіне,
Білсін жұртым ақында да мұң барын.

ОТЫЗ БЕСІНШІ КӨКТЕМ

Жырларым да, сырларым да көп менің,
Соларды айтам бұл ғұмырда жетсе күн.
Келе жатыр ақырын-ақырын аяндап,
Менің отыз бесінші көктемім.

Жырларым да, сырларым да көп менің,
Жыр жазылмай өткен емес текке күн.
Жапырағын мәуелеген жайса екен,
Күтіп жүрген отыз бесінші көктемім,

Көктем, көктем. Нұр шуағын селдеткен,
Соғып жатыр солтүстіктен жел де еппен.
Менің анам отыр іңкәр сезіммен,
Немересін бесігінде тербеткен.

Өтіп жатыр жылдар, мезгіл елеңдеп,
Бәйгеге бір қосылып еді берен көк.
Мың жырымды жазып келем туған жер,
Сенің алтын топырағыңда тереңдеп.

Сол жырларым мәуелеген бақтарда,
Жазды күткен шұғылалы шақтарда.
О, нұрлы күз, ұласасың сен ертең,
Ақ қарларға тұнған қатал ақпанға.

Ұлас, ұлас, көрген емес налып ой,
Өссін бала кішкентайдан танып ой.
Ауысатын жыл мезгілі біртіндеп,
Табиғаттың айнымайтын заңы ғой.

Жырларым да, сырларым да көп менің,
Өмір менің ғұмыр бойғы мектебім.
Шығыс жақты зерлеп әсем өрнекпен,
Келе жатыр отыз бесінші көктемім.

ҚАРАҒЫМ МЕНІҢ – ҚЫРЫҒЫМ МЕНІҢ

Дудырап шашым қырыққа келе жатырмын,
Өз елім танып, азамат болған ақынмын.
Қырықта қамал бұзбаған жігіт – жігіт пе?
Өйтпесем, жаным, сен үшін неге татырмын?

Қырқыншы көктем сен-дағы өтіп барасың,
Өзімдей нұрлы нала мұң толы қарасың.
Жел сонда тұрып айтады маған уәжін,
Қошқарбайым-ау, баласың, әлі баласың.
Сонда да орап, сокса да дауыл, боранын,
Қар үстінде де от боп қырық жаста да жанамын!

Онсыз да күйіп, жүретін менің жүрегім...
Өлеңім менің соңғы кездегі шөліркеп.
Шырын балдайын жүретін ішіп арағым!
Қарағым менің, қарағым менің, қарағым...

ҚЫРЫҚ ЖАМАУ ЖҮРЕГІМ

«Қырық-тағы жас болып тұр ма, тәйірі»,
– дер еді ағам – Сыздықтың бұл Қайыры,
Ақын болып туу азап, қаламы –
Болмаса, аға, күрегі мен айыры.

Жалғыз ғана мен келіппін бе қырыққа?
(Жалғай алмай жүрмін көңіл сынық та).
Аяулымның қатарында тұрсың сен,
Алтын кетер қолдан түссе сынып та...

Кемел шағым! Мен өзінді сүйемін,
Қызарамын, күлшедейін күйемін...
Бөрі арығын білдірмес, білесің де,
Көп ұстағам сұлулардың білегін...

Сұңғак бойлы, ұзын, сары реңім,
Гүлі солған күндерімді білемін.
Бір бақытты көтере алсам, жақсы ғой,
Қырық жамау, әлсіреген жүрегім...

ҚОРҒАНА БЕРЕМ МЕН НЕГЕ

...Қорғана берем мен неге
Өмірім өтіп барады.
Көп ойды жидым зердеме
Әдемі үміт қарады.

Алдымда – бақша, сан халық
Қыдырып жүрген өзінше.
Қарайтындай таң қалып
Өзінше және көзімше.

Сол ойдың бәрін көтеріп
Тұрғандай менің өлеңім.
Сенің де өмірің өтер ұқ,
Соңымда қалсын дерегім.

Деген ой келіп басыма,
Гүлді алдым бақтан сараптап.
Отыршы достым қасыма,
Уақытың болса қарап бақ.

...Елуге келдім бүгін де
Алдымнан менің күн күлгей.
Жырларым қалар түбінде
Өтті ғой жастық білдірмей...

ЖЕРЛЕҢДЕР МЕНІ ӨЛГЕНДЕ!

Жанымда өксік басылмай,
Сағынып саған келгенде.
Сен тұрдың маған ашылмай
Көп ойлар жатты зердеде.
Жалғыздық көрген жаным-ай,
Ұялдым көптен, елден де.
Жетім боп өскен қозыдай
Аса алмай қойдым өрден де.
Түсінер мені жан балам
Көңілім бекер сенделме.
Ешқашан сені алдаман,
Алдайтын мен бір пендең бе?
Ашылып маған сыр айтшы
Ұлым-ау, сені көргенде.
Сағыныш атты теңізбен
Өзіңе толқып келгенде,
Болмай тұр көңіл елден де.
Сағынышыммен дәкелеп,
Жерлендер мені өлгенде!

МЕРУЕРТТІМ

Кемел жасым келдің бе сен елуге?
Жаным менің жырменен тербелуде.
Тербелуде, хақым жоқ сенделуге,
Алдынан жарқыраған ай көруде...

Өмірім – өлең жасым аз-ақсың ба?
Әлде сен әдемі бір қыз-ақсың ба?!
Көктеммен іздерім тұзақ құмға,
Өмір ой манаураумен жүз ақтың ба?

Жанарым жалын еді білесің бе?
Әйткенмен жыр толғаумен жүресің де.
Өмір үшін өлеңім күресуде,
Халықтың қалу үшін шын есінде!

Халқым-ай, қазағым-ай, құдіреттім,
Ажарлым, алтын айдай суреттім.
Өмірдің тозбас, жазбас сәті үшін
Қасымның жырларындай меруерттім..

...Меруерттім, көктемдейін күркіреймін,
Жаныңа жазың келіп, мың түнеймін.
Сағынышым саған деген ілкі деймін,
Жүрегіңе Отаным жыр тілеймін.

ТАП БАСЫП, ТАНЫП БӘРІНДІ

Тап басып, танып бәрінді,
Келемін жырды төгілтіп.
Сыйлаймын жас пен кәрінді,
Нұр, бақыт шашқан өмір нық.

Елудің басын еңсеріп,
Жыраққа жылжып алпыс жыл.
Бүгінде маған ел сеніп,
Сыйлаған өмір тартыс бұл.

Осынау жолда досым-ау,
Қиналдым, несін жасырам?
Шын бақыт үшін осынау
Кезікті маған асыл ән.

ЖАРҚЫЛДАП ЖАЛЫН ОТЫ АЛАЙ-ДҮЛЕЙ

Көңілден бар ақиқат төгілетін,
Жауының жері жоқтай шегінетін.
Шындықтың шыдай алмай тепкісіне,
Зұлымдық қабырғасы сөгілетін.

Жан ба едің, жалғандықтан жығылатын,
Өрледің шыннан биік шығып атың.
Дұшпаның қаһарыңнан бүрсең қағып,
Достарың шуағыңа жылынатын.

Өзіндей жыр семсері қайда бүгін,
Қалауы қанбай жүр ме қайрауының?!
Жарқылдап жалын оты алай-дүлей
Шіркін-ай, сапыратын ой дауылын!

Өлеңнің атар таңы арайланып,
Туса, – деп – Махамбеттей, қалай ма алып?
Көгінде туған жердің бәйек болып,
«Қызғыш құс» жар салады шыр айналып.

ДҮНИЕ ДҮРКІРЕП...

Мен оны қия алмай,
Ол мені қия алмай,
Толқыды жүректер
Арнаға сия алмай.

Жүректер ұққанша,
Мөлдіреп шық қанша?
Жұлдызды түндерден,
Құладық тік қанша?

Дүние дүркіреп,
Найзағай күркіреп.
Біз тұрдық сол шақта,
Жүректі мұң тіреп,
Ақ нөсер сіркіреп...

АДАМҒА МАХАББАТЫМ БҮРКЕНБЕГЕН

Күндер бар кей шақтары мұң тербеген,
Көңіл бар көп сәттерде жыр тербеген.
Адамға махаббатым бүркенбеген,
Оятсаң да, таң алды ертеңменен.

Жазы нәзік қыздарды еркем дегем,
Жаны таза адамнан жиіркенбеген.
Қызғалдақпын жайқалған өртеңге мен,
Күндерім аз болған жоқ өртенбеген...

ТІЛ МЕН КӨЗ

Тіл мен көз шыдатпады-ау, шыдатпады,
(Жүргенде арақ ішіп, шыдап бәрі).
Өмірде қаншама адам арам ойлап,
Өмірде қаншама адам жылатпады.

Мен соның көнген жокпын біріне де,
Таяқты көп жедім мен тіріден де.
Қанша қырттар қыршаңқы сөздер айтып,
Жақсылық көрмей келем іріден де...

Сендім жалғыз аралап, өлеңіме,
Деп басқа бұл өмірде керегі не.
Жас балам аман болсын қашанда да
Жарайтын ертең керек, дерегіме.
Одан басқа өмірде керегі не?

АБАЙ ДЕП...

Абай деп мақтайды ғой бәрі жұрттың,
(Қара жер жасты жұттың, кәрі жұттың).
Абай, сен ұлы ақынсың білемін мен,
Жауыңа нәсері едің қара бұлттың.

Ақын боп туу азап түсінгенге,
Түңілдім жасыңнан да кішіңнен де.
«Өнегесіз өмірден тез түңілер»
Сол сөзің үшін сені кешірмен де.

Келеді қашан өмір тоқтамына,
Жанбай қойды-ау бықсыған от та мына.
О, өмір бақыт бермей кетсең маған,
Сұм жүрек уақытымен тоқта мына.

Қуанам неменеге?
Қуанам – немереге.
Соның бәрі мендегі мол бақытқа
Теңеле ме?

ҚАЙРАН БАСЫМ!

Сырынды айту керек ойға,
Жыр қозғар пернелерің мол болғасын,
Бағынды аша алмай-ақ жүрсің бе сен,
Ақтандақ ғұмыр кешкен қайран басым.

Қайран басым, қайран басым...
Жүректерді тәтті үміт ойрандасын.
Бүгінде мен өзгеше күй кешемін,
Қарындасым, бауырым армандасым.

МЫҢ АУНАҚШЫП ТҮНІМЕН ҰЙҚЫМ МЕНІҢ...

Мың аунақшып түнімен ұйқым менің,
Ұйқым қанса мен сондай сүйкімді едім.
Ұйықтамасам мен, жаным, біртүрлі едім,
Талай таңдар күйіксіз таңды атырып
Келеді қалайша бұл күлкім менің?!

Қайдан келсін бұл шақтар күлкім менің,
Келеді отарбадай дүрсілдегім,
Келеді қоянжүріс бүлкілдегім,
Жанарыма ақ арман мың ілінген
Таңдарым қандай тәтті, сиқырлы едің?

МЕНІ ЕРТЕ ОЯТПАҢДАР...

Дегендей: «Ұғынып қал, ұғынып қал».
Жүректе аппақ-аппақ мың үміт бар.
Түн де бұл: «Дегендейін жығылып қал»
«Қара шәй, ащы насыбай, ер қайраты».
Гибраттан ұғынып қал, ұғынып қал.

Бала кез болса, шіркін, тығылып қал,
Жүректе жанатұғын мың үмітті ал.
Жақсыдан ұғынып қал, ұғынып қал,
Сырғанап мұз айдында шаңғы теп те,
Сұңғақ бой үшін, шіркін, ұғынықты әл.

Ақылмен Ай мен Күнді қаратқандай,
Сен үшін болат таңдар жаңа атқандай.
Сұлуды құшып-сүйіп қанаттансам
Алдымнан жарқырап бір таң атқандай.

Ата бер алдан күліп, мың ақпандар...
Деме маған уақыт санаттан қал.
Тояттайын дегенім үлкен ұғым:
Сондықтан мені ерте оятпаңдар!

МҰНАР ЖЫР

Екі күннің бірі маған екінді,
Жел де сүймей қойды-ау менің бетімді.
Ғазиз-жүрек осынша өткен ғұмырда,
Мүмкін бәлкім тұңғыш рет өкінді.

Өкінішім: жарық көрмес жырларым,
Өкінішім: текке өткізген жылдарым.
Қадап-қадап алады олар сен білсең,
Өшігумен зерлеп мыстан тырнағын.

Білмен оның артын немен тынарын,
Өксіп-өксіп шығар содан жыр-ағын.
Мүмкін менің Мұқағали – биіктен
Мәңгілікке тұрмастай боп құларым,
Ей, шырағым, шырағым...

КЕЗІМ МЕНІҢ

Кезім менің қуатын сағым қырдан,
Құралған лағыл жырдан, ағын нұрдан.
Алыстап барасың ба, қайран қимас,
Сәулем сынды бір шақта сағындырған.

Кезім менің. Тербеліп толқын қырдан,
Бұл шақтың басылмайды өрті жылдам.
Сол кездер қазір мені сағындырды,
Кеудемді мазасыз кеп толқын ұрған...

БОСТАНДЫҚ АРАЛЫ

(Гаванада өткен дүниежүзілік жастар фестиваліне қатысушыларға арналады)

Азаттық құшқан өмір бұл,
Шағала ұшқан жағада.
Кубаның жері көгілдір,
Қаласы әсем Гавана.

Теңіздің арғы бетінде,
Толқыны шуақ төгілген.
Қарайды мұнда өкіл де,
Ертеңге деген сеніммен.

Көрсен сен елін Фидельдің,
Осынау ғажап кезде әсем.
Шаттықтан толқып күйге ендім,
Қуаныш ілген сөзге сен.

Алауын көрдім әлемнің,
Фестиваль жаққан оттан мен.
Жалауын көрдім бар елдің,
Қуаныш толған шақтармен.

Чилидің ұлы мұнда ән сап,
Үндінің қызы биледі.
Бейбіт құс ұшып жүрген шақ,
Төгілген ғажап күй ме еді?!

Мен одан көрдім ананы,
Көзінен моншақ төгілген.
Өртеді бәрі сананы,
Сен сондай қиын өмір ме ең?!

Жанардың алды ұшқындап,

Алаулап жанып тұрған не?
Осы ма ойнап ұшқан бақ,
Осы ма зарлы Зимбабве?!

Чилидің жері қан жұтып,
Жанарға жасы тұнған шақ.
Кенеттен қанат ән бітіп,
Азаттық даусын тұрды аңсап.

Алдында ардың, ойданның,
Жендеттер жауап берген-ді.
Аузында үлкен сөз қалды,
Азаттық таңын сезгеннің.

Жанарда намыс жалындап,
Дауысқа дауыс қосылды.
Жастықтың күші арындап,
Білектен кісен шешілді.

Көрсен сен көзбен, о, достым,
Осынау толқын күшті ерен.
Бейбіт ту қолдан түспеген,
Жолында жалын, егестің.

Сілкінтіп жерді барады,
Азаттық аңсап, туды аңсап.
Фестиваль жаққан алауы,
Еркіндік танын тұрды аңсап.

...Бейбіт күн құшқан жағада,
Қол бұлғап қалды Гавана.
Шағала ұшқан жағада,
Ту бұлғап қалды, Гавана.

АҚТҮТЕК – ЖАНЫМ...

Ақтүтек – жаным, алау да далау кездемін,
Бақыттың өзі керексіз болып... көзкөрім.
Атылған оқтай қадалды сенің басыңа,
Атаусыз қалмас қасиетті менің сөздерім.

Отты ұшқын шашқан нәркестеу менің көздерім,
Уайымды неге кезінде келген сезбедің?
Ер болып туып, күн кешіп келе жатсам да,
Бүгінде саған өзгемін...

КЕЗДЕС, КЕЗДЕС...

Сағындым да, сарғайдым да! Шаршадым,
Жүрегімді тілгіледі қанша мұң.
Көндіреді бұл ит тірлік бәріне,
Қабығымен дем алғызып аршаның.

Сағындым да, сарғайдым да! Шаршадым,
Талықтым да! Жүрегіме арта мұң.
Өкінбеймін, титтей соның біріне,
Кездес, кездес, сүйіктісі Арканың!

ЭЛЕГИЯ

Көңілге көктем ұялап,
Тартқанмын жолды қиялап.
Шындықтың тіліп аспанын
Етпедім ілкім қиянат.
Сүрмедім өмір сыналап,
Тартқанмен мені бір алап.
Тірлікте жұтқан қайғыны
Өлгесін кімдер сұрамақ?
...Жалғыздық көріп сорымнан
Дүниеден мынау торынғам.
Басымда түйір бақыт жоқ
Өлмейтін жырлар төгемін
Қаламым түспей қолымнан.
...Деймін-ау іштей бекініп,
Мендегі уайым шетін ұқ.
Өмірдің өзі қашаннан
Қойғаны маған «екілік».
...Оны да кімдер сұрамақ?
Шақырар бозғылт қыр, алап.
...Жырымнан басқа өмірім
Қалғаны-ай сорлап, тұралап.

ТАҒДЫРДЫҢ БОЛАДЫ ЕКЕН БӨЛЕК ӘНІ...
(ТӨЛЕГЕН АЙБЕРГЕНОВКЕ)

Төлеген-ай,
Тағдырдың болады екен бөлек әні-ай,
Қарақалпақ жерінен өзің болып
Аяулы сағыныштың тарағаны-ай!
Төлеген-ай,
Ақын деген болады көреген-ай!
Ақ сүтімен өзіңді бөлеген Ай,
Ерте кеткен өмірден ардақ едің
Сен менің қазағыма керек ән-ай!
...Мен де өтермін кезінде сұм жалғаннан
Өзіндей ағаларға өлең арнай...

ӨТКЕН КҮНДЕР

Өткен күндер, кеткен күндер елесі,
Өмірімнің өте шыққан белесі.
Келесі күн не беремін өмірге?
Жырларым да қашан туар келесі?

...Кіргендейін бүгінгі күн елесі,
Маза бермей қойды тіпті жел осы?
Мен Аллаға құлшылықты еттім мың,
Адамдарды аялайтын күндер ғой,
Қашан шығар, шығар қашан сересі?..

КҮТКЕН КҮНДЕР

...Күткен күндер... азап күнім, әр күнім,
Әнімді айтып әйтеуір мен, зарлымын.
Жүрегіме сызат түсіп қаяудан
Өшіремін қалайша мен барлығын?

Өткен күндер... Бакытты сәт... Жәй – күнім,
Аман болсын жұлдыздарым! Ай, Күнім.
Көп адамдар білмей өткен өмірден,
Не екенін, не екенін қайғының.

Білмесінші, білмесінші! Білмесін,
Өмір сөйтіп, бакыттырақ гүлдесін.
Мен де ертеңге қол созамын үмітпен
Түсіме ылғи бакытты шақ кіргесін.

Жүрегіме сенем оны білгесін,
Екеу десін, жалғыз десін, бір десін.
Ақын көңіл, елеңдейді сен жоқта
Бакыттымын! Көңіл, мейлі, кірлесін.

...Жаспен жума кір шалатын көңілді,
Бір кісідей сүйем жалғыз өмірді.
Өкінетін кездерім бар аз емес,
Сүйікті елден үйрендім мен женуді!

Ол кездерім ораларсың сен маған,
Жалған ғалам, өмір ғалам, зор ғалам.
Қырық жастан жаңа ғана асқанда
Сезімдерім кейде мені алдаған.

Әлде егде тарттым ба екен? Сәулем-ай,
Сені күткен көңіл-күйім. Әурем-ай.
Бұл өмірде бір кісідей жырларым,
Қаламым бар, жаза берер алдамай.
...Өткен жастық, кеткен күндер...
Аллам-ай!
Қалғанының бәрі тегі жалған-ай!

АЯЛАУМЕН ӨТТІ

Аялаумен өтті сені таңдарым,
Мұң құшумен талды канат, арманым.
Жағалауды жалғыз кездім небір күн,
Үміті боп жұрт сүйетін Алланың!

Ұмытпаймын. Береді Алла, жақсылық,
Менікі ғой тентектік тек, бақсылық.
Қырық жылғы қырғынға да шыдадым
Өмір өзен жібергенде лақтырып.

Бала кезден «Сенім» деген ат мініп,
Өмір бойы келемін тек ақ күліп.
Бәріне де шыдаймын ғой, шын сенсең,
Одан басқа, ей, Құдайым, жакпа үміт...

КӨКТЕМ КЕЛДІ

Көктем келді, жаз аңсап,
Тереңге сүңгіп, азан-шақ.
Марқайған көңіл ортайып
Күзді мен күттім қаз аңсап.

Жарқылдап көңіл дидарым,
Көктемге бақыт сыйладым.
Көп күткен менің сәулемдей,
Алдымнан шықты ибалым...
Әйткенмен сені қимадым...

СОЛТҮСТІК ЖАҚТЫҢ...

...Солтүстік жақтың қыздары,
Ілесер оған мұз-қары.
Жарастық тауып тұз-дәмі
Жүректің болды сыздауы.

Мұңайтып мені қыс аппақ,
Қарын мен құшқан үш-ақ қап.
Жаз тумай жатып жаныммен
Көктемді келем құшақтап.

ОТЫРШЫ
(ТОҚТАР ЗІКІРИНГЕ)

Армансыз емес едім мен,
Қайрандап қалған шақтамын.
Алқа да салқа кезімнен
Бірлесіп жауды ақ қарым.
Ойымды үміт жетелеп
Бастайды қайда, білмеймін...
Шерім де, достым өте көп,
Бақытпен қашан гүрлеймін?
Табанын тіреп тіршілік
Қиянға тартты, жол алыс!
Тырнақтың асты кір шығып,
Өмірім болды толғаныс!
Баянсыз өтіп жылдарым,
Осылай жүріп күндері...
Жүрмеймін мен де құр қалып,
Самғайын алға ілгері!
Деген ой келіп басыма,
Пікірлес сен боп, ағам-ау!
Отыршы келіп қасыма,
Алыстап кетпей жағалау.

ТҮСІНЕР МЕНІ ЖҰРТЫМ БІР...

Ашылмай бағым жадап та жүдеп жүргенде
Мәз боласың ғой арасында бір күлгенге.
Доңайбат шегіп сыр бермей отыр бір бейбақ,
Меңіреу біреу, көздері шалап, іргемде.

Ашылмай бағым зорланып кейде күлгенде
Ашумен көңіл айран боп ашыр іргемде.
Жылаймын кейде жалғыздан жалғыз егіліп,
Бағы боп кімнің жүрер едім-ау білгенге.

Әйтеуір, келем ешкімге сырды алдырмай,
Сылдырап ағып Есілмен бірге қалдым жай.
Талантым асқан періште болып жай күлсем,
Көңілім тарқап талаптың атын алдым жәй!

Бір кіремін, бір шығамын үйімнен,
Жүрек шерлі бұл өмірден күйінген.
Түсінбеймін: жындандым ба әлде мен,
Жаңылдым ба шаттық кезген күйімнен.

Қайғыландым, шаш ағарды не таптым,
Екі әйелмен бес-ақ жылдай отастым.
Бір минөтте дүниеден суынып,
Жеті кірдім, есігімді жеті аштым.

Аһ ұрғанмен, басқа жандар түсінбей,
Ішілетін тағам қалды ішілмей.
Дірілдейді жалғыз ғана жүрегім
Тоқ соғатын киловаттың күшіндей.

Кешір, әке, сұм жалғаннан сен кеттін,
Кешір, ана, өзің жоқта әндеттім.
Көз алдымда көлбеңдеді неше қыр,
Жүрегімді әрлі-берлі сенделттім.

Күйіндім де түсінбеген еліме,
Құлын болып жалғыз тұрдым желіде.
Күйік деген мұң аралас қозғалып,
Шығып алды бой берместен көгіме...

Мұнданамын, жалғыз жатып, өтермін,
Бұл дүниеден бакытты боп өтер кім?
Түсінбесе мына жұртым бейшара,
Керегі көп көлге айналып кетермін.
Сөйтіп мәңгі мұратыма жетермін.

Мезгіл-мезгіл қайғы құшып айықпай,
Өмірімді жүрем дерсің жайып қай.
Өмір-өзен, бекіресі көп оның,
Мен келемін жел сүйреген қайықтай.

Бірақ мөлдір махаббаттан айықпай,
Бұл өмірді шексіз сүйем ғайыптай.
Шыр-шыр етіп, менің ғазиз жүрегім,
Ұша берер, ұша берер калықтай.

Кездестірдім жолда сені, жоғалттым,
Жүрегіме ойда жоқта орап мұң.
Өкінемін, неге бірге қайтпадың,
Азабындай күй кешемін арақтың.

Әдемі емес мына жырың демессің,
Қырқасынан көріндің ғой белестің.
Іздеп сені шерлі жүрек шарқ ұрар,
Бақытты да, бақытсыз да емеспін.
...Жалғыз қалып айлы түннің астында
Сеніменен келер жаным кеңескім...

Менің жаным түпсіз терең тұңғиық.
Жүрегіме алғам алау жыр құйып.
Менің жаным тербелуден тұрады,
Менің жаным бірде аласа, бір биік.

Қорқам, қорқам осынау бір қалыптан,
Бірақ жырды жаза берем жалықпан.
Түсінеді мені әйтеуір, халқым бір,
Күйейін мен: бақыт берер алып таң.

НҰРМҰҚАНҒА

Жылдар ма екен, жырлар ма екен қартайтқан,
Әйелдер ме көңілімді ортайтқан.
Мен олардан көш ілгері жырыммен,
Бұл жайымды түсінбеппін бұрын мен.

Кешір мені інішектерім аяулы,
Көңіл бүгін мизам тірлік қаяулы.
Мен сендерге бас көрсетпей келіппін,
Білмеппін ғой өзімді де аяуды...

Мен күткен жайсаң сағыныш,
Тұрғандай сенің бейнеңде.
Бойымды билеп ағын күш,
Батылдау болам мен кейде.

Таулардан асып кетемін,
Жылғаны бойлай сағымнан.
Сол кезде саған жетемін,
Қаймықпай долы ағыннан.

САҒЫНЫШ ДӘПТЕРІ

Көктем келген жас табиғат тамсанып,
Ырғақ біткен тұрғандайын ән салып.
Қысты ұзатып тұрмыз біздер, сен білсең,
Көктем деген құдіретті қарсы алып.

...Маңай біткен толған әнші құстарға,
Адам біткен дегендейін «Бісмәллә».
Тіршіліктің сұлу әнін шырқатар,
Бұл жалғанда әнші-тоты құс бар ма?

Құс бар ондай. Маңай тегіс жасарған,
Сұлу таңнан сұлу кейіп бас алған.
Шаң тозаң жоқ, ағаш біткен бүр жарған,
Өмір-өзен бейне сәби-жас арман!

Арман, арман. Көктем гүлі сәуір ғой,
Жеңілгендей қысқы қардан ауыр бой.
Гүлдің исін сездіргендей атырап,
Соның өзі тамаша ғой, тәуір ғой.

Аққу-арман, өмір жалған қашаннан,
Менің жаным жақсылықтан қашалған.
Гүлді терген, жырды берген асыл шак
Бәрі келіп, қайдан ғана бас алған?

Қазіргідей дұрыс болмай неше күн,
Құшағына алған кезде кеше елім.
Өмір мені махаббатқа жалғаған,
Бар жұмбақты алда әлі шешемін.

Тіршіліктің барында,
Жалында жүрек, жалында.
Бөгесін болмас аяз бен
Дауыл да, ешбір қарың да!

Жыр туып сағыныштан,
Менің жас көңілімді алып ұшқан.
Көңілім шуақтарға асығады,
Тамаша бақыт іздеп құбылыстан...

Мына өмір махаббаттан құралған,
Бір арманға жалғасуда бір арман.
Сұлу өмір осылайша болғанда,
Мен де оны жырлай алмай тұра алман.

Махаббатты жоғалттым әйткенменен,
Көзіңнен әлі күнге көктем көрем.
Адасып, ізден тауып керегімді,
Саған барам сағынып өткенменен...

Тербелді арман мендегі,
Толқытты шалқар көл лебі.
Шабыт па, әлде жасын ба,
Бойыма тыным тербеді.

СЕЗІМ ШУМАҚТАРЫ

I

Аппақ сүттей ұйыған, арлы жаным,
Шалқытқан талай жылдар ән бұлағын.
Жасыма, жасын боп өт қалған ғұмыр,
Таусылмай ізгі күннен бар құмарым.

Ай нұрындай, армандай, арлы жаным,
Білемін талықсып сен қалжырадың.
Өткізбе босқа өмірді, сұлуды сүй,
Осылай болсыншы тек таңғы нәрің.

Төгілсін сол бір шақтар ең бір әнің,
Төге түс, неден, көңіл, қалжырадың?
Өкінбе, өтер өмір мұң қашпай-ақ,
Шегіндей ширатылып домбыраңның.

II

Бұл өмірден мен жақсылық көрмеспін,
Түпке жетер өлең менен өлмес мұң.
Қайғы жұтпа, әйткенменен, көңілім,
Келеді әлі ауылда өскім, елде өскім.

Қиындықтан бәрін солай көтердім,
Бұл өмірге келер, кетер, өтер мұң.
Осы жырды шыныменен мен жазсам,
Шыныменен бакытты акын екенмін.

III

Мен бүгін өзгеше бір сезімдемін,
Төсегімде аунақшып, көз ілмедім.
Шаршасам да, мұң басқан шақтарымда
Мен мықты төзімдемін...

Білемін өзгеше бір сезімдемін,
Жырларыммен тыныстап мөлдіредім.
Бәрін де мен білемін, білемін,
Осылайша рухани ырғақпенен,
Шаршауым мүмкін емес енді менің...

IV

Алды-артқа бір сәт қарадым,
Тұманды бопты өмірім.
Солыпты әбден жанарым,
Мұң басқан менің көңілім.

Қалғандай бәрі сыртымда,
Мұңайтқан мені, Аллам-ай.
Нан менен тұз тек – ұртымда,
Қажыттың мені, Жалған-ай!

ЖАЗҒЫ ЭЛЕГИЯЛАР

Сүйер едім: кімді қайтып сүйемін?
Сүйе алмасам өртенбеспін, күйермін.
Салқын тартқан жүрегімді кешкілік
Кімге барып иермін?

Жүріп едім оттай жанып, өткір боп,
Махаббатты таба алмадым кеш гүлдеп.
Сағыныш та, саят та жоқ сүйетін,
Түсінетін және-дағы ешкім жоқ.

Өтті күндер сағыныш арқалаған,
Оған қандай кінәсін артар адам?
Ақын да емен, азамат басымменен
Көңіл қалды бәрінен қалқалаған.

Өлеңді де жазудың жоқ керегі,
Өлер ақын қашанда төкпелі еді.
Жазғырмасын Алла да текке мені,
Ит өмір қандай қиын өткел еді.

Өмірді жақсы деп біз бағамыз ғой:
Несі жақсы, өлімге бас иетін?
Өлгеннен соң сыз болып қаламыз ғой,
Ақпасыншы ақындыққа қасиетім!
Ақпасыншы ақындыққа қасиетім,
Артымда қалсын менің өсиетім!

Артымда қалар ботам-ау,

Артымда қалар Темірім.
Болмасын басым жеке дау,
Дау болған менің өмірім.

Жазғырма, мұңайсам,
Жазғырма, жабығам.
Бір сәтке тыңайсам,
Өлеңім – қазынам,
Ауырам, жазылам.

Кеш гүлдеп жетілмей,
Тым ерте солғанмын.
Өмірде өтілмей
Сорлы ақын болғанмын.

Апыр-ай алдандым,
Жүрегім толған мұң...

Бақыт та жоқ, Баян да жоқ, Қозы боп,
Жамырасам даусым саған жетер ме?
Одан-дағы Қошқарбайдың өзі боп,
Бұл өмірден ақын жүрек өтер де!

Ойымда жоқ бір Алланы табалар,
«Алла» десем көңілім оны жағалар.
Бұл жолдарды жазып шықсам далада
Көрінді ғой...
Айда құдай отырғандай жан алар,
О, Алла тағала!

ЭЛЕГИЯЛАР

I

Жігіт едім, мен қандай жігіт едім,
Көп қыздардың үзілмес үміті едім.
Бұл күнде сырқатым да меңдеп алды,
Енді қалған өмірден не күтемін?!

Жігіт едім, мен қандай жігіт едім,
Әкем менен анамның үміті едім.
Не күтемін деймін де семсеріммен,
Семсеріммен көк тасты үгітемін.

Әдемі едім, еліктің лағы едім,
Тұнық судың мөп-мөлдір бұлағы едім.
Мен қиын тағдырымды сан күн ойлап,
Талай рет алдында жылап едім.

Табиғат сыйлаған-ды маған дарын,
Несін айтам мен, аға, саған бәрін.
Одан-дағы оңаша орман кезіп,
Аралайық даламның самал бағын.
Несін айтам мен, аға, саған бәрін...

II

Жаудырап мөлдір көздің бір жасындай,
Менің ғазиз жүрегім жүр басылмай.
Айлы түн, ашық аспан дәл қазіргі
Ендігі қалған менің сырласымдай...

Оралып жанарыма мұң қайдағы,
Жалғасып әуезді үнге сырнайдағы.
Әйтеуір тербетеді алтын бесік,
Әйтеуір алаңдатып жыр қайнары.

III

Өзімнен өзім ұрланып,
Мұң басып жүрген шақтарда.
Бір сәтке көңіл нұрланып,
Атыңды жаздым ақ қарға.

Сездің бе, мұны сезбедің,
Бәрінен ыстық өз демің.
Жаныма жара салмасын,
Қайдағы бір кезбе мұң.

IV

Не жаздым мен, неден азап шегемін,
Қуанышпен жалғанушы ед тереңім.
Үй жақтан да келмеді ешкім көп күндер,
Болмағаны шығар дедім керегім.
Жоқ, жоқ, жоқ,
Мен анама керекпін,
Жоқ, жоқ, жоқ,
Мен ініме керекпін.

Қазір халім жел шайқаса үзілген,
Күзгі күнгі терекпін.
Жоқ, жоқ, жоқ –
Мен еліме керекпін!
Үзе алмайды ешқашан да жел екпін,
Отыз бесте қалжырасам шалдығып,
Бауырыма не демекпін.

V

Жүрек, шіркін, жамандық жолатпайды,
Көңілге жеңіл мұң кеп қонақтайды.
Төсекте аунақшимын ұйқым келмей,
Қаншама күтсем-дағы таң атпайды.

Жүректі сыздықтап кеп, мұң басқандай,
Мендегі тіршілікпен сырласқандай.
Басыма не түрлі бір ойлар келіп,
Жанарым жаутаң қағар түнгі аспандай.

Жастық өтті, қас-қағым сәттерімдей,
Керуен жылдар – Есілдің өткеліндей.
Ойға шомып отырмын өз үйімде,
Өз үйімде – анамның ақ төріндей.

Ойлар, ойлар, сен мені мазалама,
Демеу болар жоқ оған тек әз-ана.
Жаралы жылдар өтті жүректі өртеп,
Түсінер жалғыз оны Муза ғана.

Төгілді осы шақта өндірі өлең,
Сүйінші сұрасаңшы енді менен.
Өмір сол кез теңізге кетті бастап,
Жалғыз жалау жүректе желбіреген...

Екінші бөлім

Әңгімелер

ҚОШ БОЛ, ТОҒЖАН...

(әңгіме)

Журналистік өмірдің он екі жылын бастан өткеріп, жазғы демалысқа шыққан бетім осы. «Шаршаның ғой, отыз беске жетпей жатып шашың ағара бастапты. Дем ал. Қара теңіз жағалауына барамын дейсің бе, жоқ, әлде, Қырымға барасың ба, өзін біл, әйтеуір, жақсылап бір дем алшы» деп, әйелім күндіз-түні мазамды ала берген соң бастығымның атына өтініш жазып, төрт апталық демалысымды алдым.

Қырым мен Қара теңіз жағалауы көптен бері қол бұлгап шақырса да, мен ертеңіне студенттік шақтарды өткізген астананы он екі жылдан кейін тағы да бір қызықтап қайту мақсатымен Алматыға баратын жүрдек пойызға билет алдым.

Купе ішіне бірінші болып мен ендім. Өлден кейін маған көршілес келіп баласымен бір орыс әйелі орналасты. Арада екі-үш минут өткенде біздің купеге екі иығына екі балуан мінгендей апайтөс, ақ сары өнді қазақ жігіті келіп кірді. Ол бірден маған ұнады. Содан да болар, мен одан бір сәт көз аудармай қарап отырдым. Осыны сезді ме, ол имене түсті. Бір қызығы: шашы аппақ екен. Жас шамасы, тегінде, қырыққа жете қоймағаны зер салып қараған адамға көрініп-ақ тұр. Менің осы ойымды аңғарды ма, жігіт сәлден кейін:

– Менің атым – Сағди. Таныс болайық. Жол ұзақ, астанаға дейін екі тәулік бар. Әңгімелесіп, танысқанымыз жол қысқартуға жаман бола қоймас, – деп маған күректтей алақандарын ұсынды.

Бірден аңғарғаным: Сағдидің жанарына ерекше қалың мұң қонақтапты. «Апырай, неге бұлайша болды екен?» деген ойымды шешу мақсатымен онымен ел жайлы, жер жайлы өзара әңгімелер айтысып, көп отырдық.

Осындай әңгіме ортасында ойымда ештеңе жоқ мен

одан: «Семья үлкен шығар?» деп сұрадым. Менің осы сөздерімді естігенде, Сағди ауыр күрсінді де:

– Бір кезде болған еді... – деді. Даусында діріл барын бірден аңғардым. Жігіт жанарындағы манағы мен аңдап қалған мұң одан сайын қоюлана түсті. Аздан кейін оның жанарына жас үйірілді. Мен осы сәт оның көкірегі қарс айырылып, қайдағы бір қарасан қайғы оның жан-жарасын тырнап алғанын енді ғана ұғынып, үнсіз қалдым.

– Кешірім еткейсің, бауырым. Мен қай-қайдағыны сұрап кеттім бе, одан да жүр, ресторанға барып ауқаттанып алайық, – дедім әңгіме желісін басқа жаққа бұрғым келіп. Бірақ Сағди оныма көнбеді. Ол манадан бері үнсіз булығып жылаған болатын. Мен не істерімді білмей қатты қысылдым. «Қайдан оның жан-жарасын қозғап едім» деп өз-өзіме реніш білдіріп отыр едім, ол осыны сезді ме, көз жасын сүртіп, сәлден кейін әңгімесін сабақтап алып кетті.

Аға-ай, ауырамын деп, тіпті соншалықты ұзақ ауырамын деп ойладым ба? Енді міне, сарғайып, ауруханада төсек тартып жатырмын. Еске қай-қайдағы, кешегі тай-құлындай тебісіп, бүгінде мен жатқан аурухананың есігін бір ашуға жарамаған жора-жолдастар түседі. Қайтейін, деймін де, ұзын сарын ойға берілемін. Ауырамын деп ұзақ уақыт аурухана төсегін тоздырамын деп ойладым ба? Осындай сын сағаттарда «Бекіну керек, мойымау керек», тағдырға қарсы күресу керек» деп ойлап жатырмын. Осы кез көз алдыма кішкентай Саматым келді. «Ботақаным-ау, менің тағдырым осылай болғанда, үш жасқа жаңа толған құлыншағым, менің аяулы жарым Тоғжанның халі не болмақ?» Осы сәт үнсіз булығып жылағым келді. Жыладым да. Сәлден кейін тағы да егіліп жыладым. Отыздан жаңада асқан кезде үміт шоғын азайтып, бойды қаулаған дерт өксігін біраз уақыт баса алмадым. Қойын қалтамда ауруханаға өзіммен бірге ала келген ұлымның, әйелімнің суреттері бар еді. Бір сәт соған қол создым. Міне, бұйра бас, он айдан жаңа асқан әдемі

Саматжаным риясыз күлімдеп тұр. «Ботам менің. Осы аурудан аман-есен жазылсам, бар күшімді сендердің бақытты тұрмыстарың үшін жұмсармын-ау» деп ойлап жатырмын. Көзіме тағы да жас келді. Көз алдыма біз пәтер жалдап тұрғанда өзінің ауыр дертіне қарамастан, дәрігерлер талап етсе де, мен үшін бауырына жасалатын операцияны кейінге қалдырған, қайталап айтамын, кейінге шегерген, алдымен ауыр сырқаттан өзін емес, мені емдеу керек деп санаған, міне, енді, көктем келгенде, кішкентай Саматты таза ауада ұйықтатып қойып, ештеңеге мойымастан, сүйменмен мұз ойып тұрған Тоғжан елестеді. Бірақ бұл жолы іштей бекініп жылағаным жоқ. «Тоғжан, аяулы Тоғжаным менің! Тоғжан, мен әлі жазыламын, ботам. Тегінде жазылмайтын ауру болмайды. Аяулы жарым менің. Сенің менің тағдырымды ойлаған көз жасын текке кетпейді» дегім келеді оған. Бірақ, ауруханада жатқан менің бұл дауысым оған жетер ме? Осылайша ұзақ ойдың, ауыр азаптың құрсауында жатып, дәрінің күшімен бір сәт талықсып ұйықтап кетсем керек. Палатадағы ауырған адамдардың дауыстарынан ояндым. Әлгі әзірде «Түсім бе, өңім бе?» деп ойлап жатқан менің көз алдыма аяулы Тоғжан мен кішкентай Саматым қайта елестеді. Жаңағы әзірде оларды түсімде көрген әдемі көріністен із де қалмай жоғалып бара жатты. Мұның өзі ойлаудан, сағыныштан туған көрініс екенін іштей сезініп жатырмын. Сағыныш... Қандай қуатты күш еді! Мен жатқан ауруханадағы ауырған адамдардың кейбірінің сағынатын да адамы жоқ екені еске түскенде, іштей күбірлей шүкіршілік етемін. Онымды көрші кереуетте жатқан Рай деген жігіт естіп: «Сағди-ау, мұның не?» – деп күліп алды. Менің неге шүкіршілік етіп жатқанымды ол қайдан білсін?! Аздан кейін ұзақ ойдың құрсауынан босанып, енді жыламауға, мұның өзі онсыз да мені талықсытқан ауруды тереңдетіп қозғай түсетіндігін еске алмауға тырысып, қолыма «Құрыш қалай шынықты» кітабын алдым. Ішімнен «Апыр-ай, мына жігіттікі не де-

ген төзім еді?» деп ойлап жатырмын. Төзім... Иә, төзім ғана бәрін жеңіп шыға алады! Маған қазір ұзақ сарын сарыуайымға түсуге болмайды. Ойламасқа тағы да болмайды. Осы кез еске ұлы Абайдың «Ой да көп, уайым да көп ойлай берсең, ой да жоқ, уайым да жоқ – ойнай берсең» деген сөзі еске түсті. Қай дертпен болмасын ойнауға болмайды, ойлауға тағы да болмайды. Дегенмен біраз уақыт ойламай көрейінші. Құрыш осылай шыныққан жоқ па еді? Осылай Сағди, осылай шыныққан!.. Манағы әзірде мені оятқан дауыстан кейін біраз ой құшағында жаттым. Дәрінің күші қайтадан жеңе бастағанда тағы да талықсып ұйықтап кетіппін. Ұйқы адамның күші емес пе? Әйткенмен, көп ұйықтауға тағы да болмайды. Арада екі-үш апта өткенде ұйқым сейіле бастады. Зеңгіп ауырған денем де жазылып келе жатқан сияқты. Мен осы тұста жас баладай өрекіп, қуанып жүрдім. Ішімнен дәрігер Юрий Беловқа рақмет айтып жатырмын. Осы ойдан ба, білмеймін, әйтеуір, соңғы кездері асқынған, өзім асқынлатып алған ауыр дерттің беті қайта бастады. «Тек мен ішетін дәрі-дәрмек асқазанымды, жүрек сарайымды жұқартпаса екен» деп ойлаймын бір сәт. Ал, қалғаны жас организмге оншалықты қауіпті емес. Арада бір ай өткенде бұрынғыдан бетер серги бастадым.

– Юрий Афанасьевич, – деймін дәрігерлердің араға күн салып жасайтын таңертеңгілік байқауында, – үміт бар жазылудан. Тек, соны сеніммен ғана бекіту керек сияқты. – Осы сөзімді естіген Белов:

– Сағди, әлі-ақ жазылып кетесің, құлан таза жазылып кетесің, – деп күлімдейді. Осы арада толқыған көңіл арнасынан асып, шалқып қалады. Осылайша тағдырмен күрескен үш ай да артта қалып барады. Арада екі-үш күн өткеннен кейін табаны күректей тоқсан күнді азаппен өткізген сансыз сағаттармен қоштасып, аурухана баспалдағынан төмен қарай түсіп келе жаттым. Алдымда бұдан да, менің шым-шытырық тағдырымнан да күрделі үлкен өмір тұр. Енді бірер сағаттан кейін аяулы Тоғжаныммен,

кішкентай Саматыммен жүздесетінім еске түсті. Онымнан тұрған желдің ырқына көніп, мені тезірек үйге жеткізуді ойлап жүріп келемін. Алдымда пәтер жалдап тұрған Бостандық көшесі. Бостандық... Қандай әдемі сөз еді. Міне, алдымнан кішкентай Саматым да жүгіріп шықты.

– Самат, Саматжан, мамаң қайда? Тоғжан қайда, ауырған жоқ па? – деп сұрай беріппін.

– Мамам ба, ауырған жоқ. Бүгін-ертең дәрігерге көріруге барамын деп жүр, папа. Сен қайда болдың? Мен сені көріп, жеткенше асықтым, – деп, төрттен жаңадан асқан Саматым келіп менің тырнаның мойнындай арып жүдеген мойныма келіп асылды.

– Сағди, Сағди біржола шықтың ба, ботам? – деп Тоғжанның жанарына жас үйірілді осы кез.

– Иә, шықтым, – біржола жазылып шықтым, – дей беріппін үнсіз кемсендеп. Ол маған мен оған қарап үнсіз тұрмыз. Келіншегім жүдепті. Осы кез көзіме мөлдір тамшылар қонақтап қалды. Мені көріп ол қуанып тұр. Тегі, жазылған сыңайымды байқағаны ма, әлде өзінің мен үшін төккен терінің зая кетпегенін сезініп мақтанып тұрғаны ма, кім білсін, езуіне аздап шаттық та үйірілгендей болды. Мен тек: «Тоғжан, сені азапқа салғаным үшін кешір мені», – дей беріппін. Аздан кейін мен:

– Ал, ботам, енді сен емдел. Тұра бергеніміз жөн болмас, мекенжайымызға, өзіміздің үйімізге кірейік, – деп сәл қалжың араластырып, Тоғжанды қолтықтап, пәтерімізге ене бердім. Міне, пешке от жағып жатырмын. Соңғы отын қалыпты. Қандай жақсы болған, соңғы отын. Жаз аяғы да көрінді емес пе?

Ертеңіне күн жылы болды. Жұрттың денесін қалтыратқан көктемнің суық лебі басылып, жазға да іліктік.

Дүйсенбі күні жұмысқа шықтым. Мен еңбек ететін мекеменің бастығы алдымен денсаулық жағдайымды сұрап алды да, аздан кейін ойланып отырып:

– Шаршадың ғой, енді дем ал. Кезекті еңбек демалысыңды ал. Жігіттерге айтайын, қарсы бола қоймас, – деп

ақыл берді.

Міне, бухгалтерияға үш ай ауырғандығым жөніндегі қағазымды өткізіп, кезекті еңбек демалысына берген жалақымды алып, Бостандық көшесіндегі пәтеріме асығып келемін.

– Сағди, көп ақша алыпсың ғой, – деп Тоғжан қуанып қалды. Қуанғаннан «Сенікі, бәрі де сенікі» дей беріппін.

Бір жылдан кейін осынау бақытты тұрмысымыз қайтадан бұзылды. Мен тағы да қатты ауырып, психиатрлық емханаға түстім. «Тағы да үш ай, тағы ұзақ емделу керек» деп тапты дәрігерлер.

Ауруханада мойымайтын Юрий Афанасьевич Белов менің қарсы алдымнан жолықты.

– Тағдыр мені тағы да сізге қаңбақтай айдап әкелді. Жол бойы қазақтың талантты ақындарының бірі Төлеген Айбергеновтің «Тайғанда табан тастарға, сүйендім арлы достарға, армандай қарындастарға», – деген өлең жолдары түсті, – дедім, бейне ауруым жоқ адамдай. Осы кез Юрий Афанасьевич тосын сұрақ қойды:

– Айтпақшы, үйдегі келіннің аты кім еді?

– Тоғжан, – дедім мен.

– Тоқтаңыз, Сағди. Ұлы Абайдың да Тоғжаны болмап па еді?

– Иә, әркімнің бір Тоғжаны болады ғой.

– Осы сәт көз алдымнан көктемгі тасқын суын кескілеп өткен Абай... оған қол бұлғап, киіз үйге имене басып кіре берген Тоғжан елестеп кетті. Дерт... Тағы да ауыр дерт. Боран. Дерт үстінде Тоғжанымен, өзінің сүйікті Тоғжанымен соңғы рет, ақтық рет жолыққан Абайдың аяулы тағдыры келді көз алдыма. Мен де енді Тоғжанмен дерт үстінде кездесіп тұрғандаймын.

Арада үш-төрт күн өткенде ауруханаға әкем мен анам келді.

– Иә, ботам, қалайсың? Бой қалай? – деуге ғана келді тілі әкемнің. Маған ұйықтамай келіп жеткендігі әкейдің шүңірек, көкшілдеу көздерінен көрініп тұрды. Әкемді

соншалықты жақсы көруші едім. Ол осы сәт «Қазір, қазір, мен қазір келемін» деп асыға басып дәрігердің кабинетіне кіре берді.

– Қорқынышты ештеңе де жоқ. Тек мынаны айтыңызшы: семьяларыңызда осындай аурумен ауырған адам жоқ па еді?

Менің халімді білуге кабинетке енген әкемнің шалашарпы білетін орысшасынан ұққаным:

– Мен, мен Юрий Афанасьевич. Мен аурушы едім, – дегені болды.

– Әкем... аяулы әкетайым, анашым, – деп мен егіліп, жылап жібердім. Осы кез ана жүрегі менің іштегі өксігімді сезді ме, оның да көзінен ыстық жас сорғалап қоя берді.

– Анашым, жыламашы, – деппін тек. Ертеңіне тағы да есім бір кіріп, бір шығып жатты. Осыдан бір аптадан кейін әкем басына қан құйылып қайтыс болды. Шешем есі кіргеннен кейін аяулы әкемнің ескі киімдерінің қалтасын ақтарып отырып: «Сағди, сенің осындай болуыңа, сенің осынау ауыр тағдырыңа мен, мына мен кінәлі» деп көз жасы сарғайтқан бір парақ қағазды тауып алыпты.

«Сенің тағдырыңа мен кінәлі едім». Аяулы әкемнің осы сөздерін оқығанымда есіме тағы да Самат түсті. «Аяулы Самат! Сенің белгісіз тағдырыңа мен де кінәлі емес пе екенмін?!» деп мен де ішімнен ойлаймын. Мен осы сәт тағы да егіліп кеттім. Осы тұста күркіреп жазғы жаңбыр жауды. Нөсерлеп жауды. Жазғы жауынның нұрлы моншақтары менің алабұртқан көңіліммен ұштасып жатты.

Бұл жолы ауруханадан үміт үзе жаздап шықтым. Мұнымды Тоғжанға жылап тұрып мойындадым да. Осы шақ көзімнен тағы да бір тамшы мөлдір моншақ үзіліп түсті.

– Тоғжан, – дедім бұл жолы Саматты қолыма алып, егіліп жылап тұрып. – Қош, Тоғжан. Тағдыр менің маңдайыма осыны жазған шығар. Енді сені осынау дертпен қинағым келмейді. Қош! Менің осы сөздерімді естігенде

Тоғжан жылап жіберді.

– Неге олай дейсін, ботам? Ауруды әлі жеңуге болады. «Сау келсең, сенімен уәз кешкендей болар едім», – деп Абайдың Тоғжаны айтқан жоқ па еді?

Осы сәт көз алдымнан тағы да Тоғжан Абайдың Тоғжаны елестеп кетті. Абай өзінің Тоғжанымен осылай кездесіп, осылайша қоштасқан жоқ па еді?!

– Ол дұрыс қой. Дәрігерлер бойыма үміт отын қаншалықты қонақтатқанымен де, бұл – жазылмас дерт екендігін енді түсініп отырмын. Сондықтан сенің тағдырыңа бөгет болғым келмейді. Рақмет саған, екі бөлмелі үй мынау, рақмет саған, бақытты болыңдар! – деп, мен далаға жылаған күйі шығып кеттім.

Көшеде жаңбыр жауып тұрды. Осы сәт менің де көңілімнің жауыны тамшылады.

«Қош бол, Тоғжан, қош! Саматты жүдете көрме, жаным. Менің ауыр тағдырыммен мүлдем жолдас болмайсыңдар енді. Қош бол, Тоғжан», – деп егіле қайталай беріппін.

Ертеңіне мен ауылға жүріп кеттім. Сол күні аспан көгілдірі өзінің нұр сәулесін жерге аямай төгіп, далаға серуенге шыққан мен батып бара жатқан күннің жалқын нұрынан өмірдің шырын тәттілігін сезінген сайын толқыған әсерде өзгеше тылсым күй кешіп тұрдым.

Сағди осыны айтты да, көзіне келіп қалған жасты іркіп, купеден шығып кетті. Осы кезгі поезд дөңгелектерінің дүрсілі айрылғанмен, өмір бойы қатар соғар. Тоғжан мен Сағдидің жүректерінің дірілдеріндей сезіліп тұрды маған.

«Жұлдыз» журналы №7. 94 бет.

ПЕРВЫЙ СНЕГ

(Лирическая миниатюра)

Ойрат время от времени наведывался в свое родное село – Ардак в надежде отдохнуть, побродить по знакомым с детства местам. Была и еще одна причина, в которой он не хотел сознаться даже себе. Ойрату казалось, что здесь, среди родных и привычных пейзажей, ему удастся понять что-то очень важное, способное в корне изменить его жизнь.

В тот день, когда он поехал в Ардак, шел занудный осенний дождь. На грейдере, ведущем в село, никого не было. Ойрат несколько раз оглянулся в надежде увидеть хотя бы грузовик, потому что на плечах у него был увесистый рюкзак, набитый «городскими» подарками. Но машин не было.

Только к вечеру, спотыкаясь и скользя по размокшему грейдеру. Ойрат добрался до аула. У порога его встретила мать и, поздоровавшись, крепко расцеловала.

– Непутевый ты мой, как я рада тебя видеть! – мать ласково, как маленького, погладила его по мокрым волосам и побежала ставить самовар. Но все-таки Ойрат успел увидеть, что навернулись на ее глаза слезы радости. У него дрогнуло сердце: «Совсем старенькая уже...».

– Ну, художник, расскажи, как поживаешь, – попросила Хадиша-апа за дастарханом, внимательно вглядываясь в лицо сына.

Ойрат помолчал, потом задумчиво ответил:

– Да вроде все нормально, мама. Пишу портреты, речку нашу пишу, дом. Живу пока один. А у вас что нового?

– И у нас все по-прежнему, – вздохнула Хадиша, разливая ароматный чай.

Закурив, Ойрат вышел на улицу. Стояла глубокая осень. Вглядываясь в унылый вечерний пейзаж, он подумал с неожиданной и острой тоской: «А давно ли я бро-

дил здесь с своей Карлыгаш и писал ее портрет...».

Ночью ему не спалось. Ойрат думал о самой первой их встрече. Потом перед глазами встали незабываемые свидания. И было ему очень жалко и ее, и себя.

Наутро, когда он вышел из дому, все вокруг преобразилось от выпавшего за ночь снега. Ойрат почувствовал неясное беспокойство, которое росло, ширилось, поглощая все другие чувства, и, когда завладело им целиком, на смену ему пришла простая и горькая мысль: «Неправильно я живу»...

Эта мысль принадлежала уже какому-то новому Ойрату, который странным образом сосуществовал вместе с прежним. Тот, старый Ойрат, испуганно спросил: «Почему?». Новый печально улыбнулся и, как несмышленишу, ответил: «Потому, что меня первый снег не радует...».

А в воздухе медленно кружились, таяли снежинки, как беззвучная музыка того, самого первого их свидания.

МЫСЛИ БЕЗ ПОВОДА

В юности хочется быть огненным вулканом, в зрелости – полноводной рекой, в старости – тихим озером...

Я готов простить людям все. За единственное – любовь к поэзии.

Несчастливы люди, безжалостно проходящие мимо настоящего ради химерического будущего.

Произведения писателей порою менее вымышленны, чем их автобиографии.

Үшінші бөлім

Естеліктер

ӨМІР БАР ДА, ӨЛЕҢ БАР

Ана сүтімен бітетін асыл қасиет – ақындықтың ақ бұлағының көзін ашатын ешкім болмаса, өлеңнің өшіп қалуы ғажап емес. Бұрынғы Сергеев ауданындағы бұрынғы Ленин орта мектебі алпысыншы жылдары талай шәкіртін өлеңге баули білді.

Солардың соңғыларының бірі – Қошқарбай Жұматаев. Ол мектепте жүрген кездің өзінде көрінген болатын. Болашақ ақындардың оқу іздегенде баратын жерлері ол кезде біреу-ақ еді, ол – Қазақ университетінің журналистика факультеті. Қошқарбай да соған түсті. Оны бітіргендердің біздің облыста оғрналасатын жері де біреу-ақ деуге болғандай еді, ол – «Ленин туы» газеті. Қошқарбай да редакцияға орналасты. Бұл 1974 жыл еді.

Құдай оған дарын бергенімен, денсаулық бермеді, әттең. Жазуға да, сызуға да(макет жасауға) төселе бастаған шағында айықпас бір ауруға шалдықты. Содан бері ширек ғасыр өткен шығар, ол тағдырымен тайталасып, сырқатымен күресумен келеді.

Әрине, сүйекке біткен сом өнер – ақындықты ауру жеңе алмайды. Ол ауруханадан шыға сала шабыт құсын самғатып, өлеңге отырады. Және де оның шабыты шалымды: бір демде бірнеше өлеңді жазып тастай береді.

Болат ҚОЖАХМЕТОВ,
ақын.

ҚОШ, ҚАЛАМДАС ДОС!

Мейірімсіз ажал күні кеше ғана көз алдымызда жүрген қаламдас әріптесіміз, ақын Қошқарбай Тойжанұлы Жұматаевты ортамыздан алып кетті.

Шал ақын ауданындағы Кеңес ауылында туған, ол өзі түлеп ұшқан Ленин орта мектебінде өлең жазуды бастап, сол арман жетелеп 1974 жылы қазақтың Ұлттық университетінің журналистика факультетін бітірген еді.

Журналистік қызметін облыстық «Солтүстік Қазақстан» газетінде бастап, сонда аяқтаған ол әр жылдарда Павлодар, Жезқазған облыстық газеттерінде және «Қазақтелефильм» студиясында еңбек етті.

Жас кезінен қалам қарымымен әсіресе мөлдір лирикалық жырларымен көріне бастаған Қошқарбайды мезгілсіз кезіккен кесел, айықпас ауыр дерт құлашын жаздырмай, аңсаған арман-мұраттарына жеткізбеді.

Денсаулығына байланысты зейнетке шықса да марқұм өмірінің соңғы сәтіне дейін редакциямен қарым-қатынасын үзбеуге тырысып еді. Аяусыз қатал тағдыр өз дегеніне жетіп, ақын жүректі азамат дүниеден өтті. Небары елу үш жыл қысқа ғұмыр кешіп, бакилық сапарға аттанған әріптесіміздің жарқын бейнесі біздің есімізде ұзақ сақталады.

«Солтүстік Қазақстан» газетінің ұжымы.

ЕРТЕ ҮЗІЛГЕН ЖЫР-ҒҰМЫР

Қошқарбай Жұматаев жыр әлеміне бала жасынан бой ұрған дарын иесі болатын. Өлең жазумен Шал ақын ауданындағы бұрынғы Ленин орта мектебінің 5-сыныбында оқып жүрген кезінен бастап айналысты. Алғашқы балауса туындылары мектептің қабырға газетінде және республикалық «Пионер» газетінде жарық көре бастаған жас талап иесі оқу ордасындағы қаламгер-ұстаз ағалары Жарасбай Нұрқанов, Жылкелді Мұқанов және Ермек Қонарбаевтардан тәлім алғандықтан, жылдам қанаттанды. Мектеп қабырғасынан түлеп ұшқаннан кейін өзінің жүрек қалауымен Қазақ мемлекеттік университетінің журналистика факультетіне оқуға түсті.

Сыртта жүрген бірер жылы ғана болмаса, оның негізгі еңбек жолы оқушы кезінен өте тығыз байланыста болған бұрынғы «Ленин туы» (қазіргі «Солтүстік Қазақстан») газетінде өтті. Туған жерінде тілшілік қызмет атқарған талапты ақын шығармашылық жұмысқа беріле кірісіп, оның өлең-жырлары мен әңгімелері облыстық және республикалық газет-журналдарда жиі жарияланып тұрды. Төгілтіп сезім лирикасын жазатын талапты ақын бауырымыздың бір әттеген-айы жеке жыр жинағын шығара алмай кеткені, әрине, өкінішті.

Токтар ЗІКІРИН,
ақын.

О ЛЮБВИ, СЧАСТЬЕ И СМЫСЛЕ БЫТИЯ

Прошло 15 лет, как не стало нашего земляка, поэта, журналиста Кошкарбая Тойжанулы Жуматаева. А в памяти земляков-читателей – это родные и близкие, одноклассники, однокурсники, сослуживцы – живут воспоминания об этой неординарной личности с трагической судьбой, интерес к которой вызывает прежде всего его глубокая и проникновенная поэзия.

Писать Кошкарбай начал рано. Лирические настроения в нем пробудила окружающая его природа, которую он умел чувствовать, умел ею восхищаться. С любовью называл он живописные места родного аула Кенес, что в районе Шал акына, «Царским селом». Позже, уже состоявшимся поэтом, стихотворении «Сағыныш дәптері» («Ностальгия») вспомнит беззаботные годы детства, описывая природу родного края, как ему было уютно находиться среди его красот, наслаждаясь пением птиц и шелестом белоствольных берез. И сделает вывод: именно в ней, природе, заключено настоящая поэзия.

Будучи мальчишкой, сидя с удочкой на берегу Ишима, замечал, как поют птицы, как колышется трава, прислушивался к тишине, воображал, о чем шепчут деревья. Все это навеяло мальчику сюжет сказки «О чем речка лесу рассказала», которую он направил в редакцию областной газеты «Ленин туы» с весьма дерзкой припиской: «Смелый редактор напечатает, трусливый – никогда». Не знаем, что подумал читающий эти строки редактор, но сказка была напечатана. Первый успех окрылил юного автора. Все больше его стали интересовать уроки литературы, истории, под впечатлением прочитанного и увиденного рождались стихи – о природе, о дружбе, о первой любви.

В 17 лет Кошкарбай стал студентом факультета журналистики КазГУ. Учеба давалась легко, он часто был

участником поэтических вечеров, встреч с известными писателями и поэтами, в частности с Олжасом Сулейменовым, который пожелал молодому талантливому студенту светлой творческой дороги. В студенческие годы Кошкарбай увлекся шахматами, причем успешно. К шахматной теме он будет не раз возвращаться в своих поэтических размышлениях о смысле жизни, сравнивая шахматные ходы с жизненными перипетиями. Так, в стихотворении «Каспаров, или Каталонское начало» поэт находит общие черты: и в корабле жизни, и в шахматах много таинственного и неизведанного, много и любви, и искренности, и страсти, и коварства...

После окончания с отличием вуза, в 1974 году К.Жуматаев работал редактором сценарной коллегии на киностудии «Казахфильм», затем там же старшим редактором. Большая часть трудовой биографии журналиста прошла в североказахстанской газете «Ленин туы», затем «Солтүстік Қазақстан». Некоторое время работал на одном из сложных участков редакционного фронта – ответсекретарем. Перу корреспондента Жуматаева, помимо статей на «заданную» тему – а это остросюжетные фельетоны, зарисовки, очерки – принадлежат стихи, сказания, рассказы. Он, выходя за газетные рамки, часто публиковался в журнале «Жұлдыз», поэтических альманахах, в республиканских и областных газетах. Ему хотелось о многом говорить, рассуждать, затрагивая самые важные темы. Будучи глубоко эрудированным человеком, как поэт в своем творчестве унаследовал и продолжил лучшие традиции своих великих предшественников – Абая Кунанбаева, Магжана Жумабаева, русских поэтов конца 19 – начала первой половины 20 века Игоря Северянина, Николая Гумилева, особенно лауреата Нобелевской премии Бориса Пастернака.

Сложные по стилю стихи Кошкарбая Жуматаева одновременно очаровывают четким ритмом и правильной

рифмой, умелой расстановкой логических ударений и заставляют задуматься о смысле жизни, счастье и невзгодах, здоровье и болезнях, любви и разлуке, дружбе и предательстве, о взаимоотношении человека и природы, о боге и его антиподе – сатане.

Он, обладая ярко выраженными артистическими данными, читая и свои, и произведения других поэтов. Это надо было слышать и видеть, как его слушали, как он мог увлечь вдохновенным поэтическим слогом:

Пришла любовь, когда увидел вас.

Я понял – жизнь сама вы.

Летел, над облаками возвышаясь:

Меня ты, окрыляя, жгла.

Я успокоюсь, дорогая,

тебя увижу – вижу белый свет.

Нет солнца без тебя,

в душе лишь ночь сплошная.

В мне покоя нет, покоя нет...

Цикл лирических стихотворений посвящен любви к женщине. «Сені аңсау» («По тебе скучаю») – воспоминания о поразившей его воображение красавице, «Ескерткіш болған қыздар-ай» – тоже о девушке, оставшейся в памяти поэта. В стихотворении «Ақ гүл туралы элегия» он сравнивает любимую с белым цветком.

Как поэт высокого слога, обязательно затрагивал, охватывая критическим взглядом, вселенную под названием Поэзия («Ақындық жайлы толғаныс» – «Мысли о поэзии»). Придет время, был уверен поэт, когда не отдельные личности будут, порой предвзято, оценивать твое или других поэтов творчество. Народ – вот истинный ценитель прекрасного и строгий судья. Стоит выделить цикл произведений под общим названием «Жырладым бәрін жүрекпен» («Пишу от всего сердца»), служащим эпиграфом к творчеству Кошкарбая Жуматаева. Это и искреннее признание, и ответственность за написанное

автором, и философия жизни, прожитой в постоянных поисках ее смысла и места человека в ней.

Как жаль, что поэт не дождался достойного перевода с казахского на русский или другие языки своих стихов. Но ведь сейчас пришло его, Кошкарбая Жуматаева, время, пусть его стихи услышит читающая и понимающая язык Абая читательская аудитория. Они жизни, счастье и любви к жизни...

**Алма АБИЛЬМАЖИНОВА,
член Союза журналистов РК.**

АҚЫН ЖҮРЕКТІ АЗАМАТ ЕДІ

Бір ғасырдан астам тарихы бар, өңіріміздегі қазақ баспасөзінің қарашаңырағы болып саналатын «Soltüstik Qazaqstan» газетінің беттерінде қазақтың ақиық ақыны Мағжан Жұмабаев, халқымыздың көрнекті тұлғалары Смағұл Сәдуақасов, Сәбит Мұқанов бастаған бірқатар қаламгерлердің қолтаңбалары қалған. Жүз жыл ішінде бұл басылымда қаламын қару еткен бірнеше ұрпақ өкілдері еңбек етті. Солардың арасында, егер қара топырақтан тысқары болғанда, осы шілде айында 70 жасқа толатын ақын, журналист Қошқарбай Жұматаевтың да ізі сайрап жатыр.

Менің Қошқарбаймен жеке таныстығым өткен ғасырдың сексенінші жылдары басталды. Ал оған дейін мектеп қабырғасында жүргенде облыстық «Ленин туы» (қазіргі «Soltüstik Qazaqstan») газетінде жарияланған сырға толы өлеңдерін оқып, жыр шумақтарына сүйсінетінмін. Әскер қатарындағы азаматтық борышымды өтеп келген соң бала күнімнен арман еткен басылымға жұмысқа қабылдандым. Екі мүшелден жаңа асқан албырт шақ. Газеттің сол кездегі редакторы Уәп Рақымжанов мені мәдениет бөлімінің әдеби қызметкері етіп тағайындады. Бұл бөлімде кезінде есімі қалың оқырманға мәшһүр Бақыт Мұстафин, Амандық Әбжанов секілді белгілі журналистер жұмыс істепті. Мен келгенде бөлім меңгерушісі журналист әрі ақын Болат Қожахметов екен.

Біз отыратын шағын бөлменің есігі ешқашан жабылмайтын. Өйткені ол заманда газеттің оқырмандарымен байланысы тығыз болатын. Күніне бірнеше адам өздерінің өлеңдерін алып, газетке жариялау үшін біздің бөлімге келетін. Облыстық газеттің бетіне өлең шығару үлкен мәртебе болып саналатын. Бұл жерде айта кетер бір жайт, біздің газетте тырнақалды туындылары жарық көрген бірқатар оқырмандарымыз кейіннен жыр әлемін-

де өз орнын тауып, танымал қаламгер болып қалыптасты.

Жұмысқа қабылданып, орныма жайғаса берген кез. Кабинетке ұзын бойлы, бұйра шашы келісті таралған, жүзі жылы бір жігіт кіріп келді. Ол бірден төрге озып, Болат ағамен жылы амандасып барып маған бұрылды.

– Танысып қой, бұл Қошқарбай деген ағаң болады, қарсы кабинетте отырады, өнеркәсіп және құрылыс бөлімінде істейді. Ақындығы бір төбе, өлендері газетке жарияланып тұрады, – деді бөлім бастығы.

– Ә, сенбісің физматты бітіріп, журналист болған жігіт? Қадамың құтты, жазарың көп болсын, – деп ол ескі танысындай қолымды құшырлана қысты. Мен мектепті бітірген соң журналист болу үшін Алматы қаласына жол тартып, С.М.Киров атындағы ҚазМУ-дың қабылдау комиссиясына құжаттарымды тапсырған болатынымын. Алайда оңтүстіктің ауа райы денсаулығымға жақпай, туған жерге оралып, К.Ушинский атындағы Петропавл педагогикалық институтының физика-математика факультетіне оқуға түстім. Оны бітіре Есіл ауданындағы Ақтас ауылындағы мектепке, сол кездегі Мәскеу аудандық партия комитетінде жұмыс істеп жүргенде әскерге шақырылған едім.

Сол жылдары редакциядағы журналистердің бәрі дерлік ер-азаматтар болатын. Отыз жастың арғы-бергі жағындағы тепсе темір үзетін жігіттер. Бір-бірімізбен қоян-қолтық араласып тұрдық. Апта сайын жұмыстан кейін волейбол, футбол ойнауға, жаздың ыстық күндері Есіл жағасына суға түсуге баратынбыз.

Есілдің ерке толқындарына көз тастай отырып, Қошқарбай өзінің осы өзеннің бойында орналасқан Шал ауданына қарасты Кеңес ауылында кіндік қаны тамғанын айтқан еді. Туған ауылындағы бастауыш мектептің табалдырығын аттаған ол сыныптастары арасында зеректігімен көзге түскен екен. Кейін сол кездегі ең іргелі білім

ошағы – Ленин (қазіргі Мәркен Ахметбеков атындағы) орта мектебінде оқиды. Білім ошағының қабырғасында жоғары сынып оқушылары үшін ұйымдастырылған әдебиет үйірмесінің белсенді мүшесі болыпты. Алғашқы өлеңдері мектептің қабырға газетінде жарияланып, кейін республикалық «Қазақстан пионері», облыстық «Ленин туы» газеттерінде, «Балдырған» журналында жарық көреді. Бұл бала ақынның поэзияға деген құлшынысын шындай түседі.

Орта мектепті жақсы тамамдаған Қошқарбай сол кездегі түлектердің арманы болған әсем қала – Алматыға жол тартады. Көздегені – С.М.Киров атындағы университеттің журналистика факультетіне оқуға түсу. Кезінде журналист мамандарды осы жоғары оқу орны ғана даярлайтын және оған түсу өте қиын болатын. Өйткені бір орынға он шақты адам таласатын. Қошқарбай өзінің білімділігімен, табиғи талантымен комиссия мүшелерінің көзіне түсіп, студенттер қатарына қабылданады. Осы мақаланы жазу барысында мақала кейіпкерімен бес жыл бойы бірге оқыған филология ғылымдарының докторы, профессор, жазушы Тұрсын Жұртбайға телефон соқтым.

– 1969 жылы оқуға түскенде арамызда ең жасы Қошқарбай болатын. Ол «Egemen Qazaqstan» газетінің бас редакторы болған белгілі жазушы, журналист Жанболат Аупбаевпен бір бөлмеде тұрды, жақсы араласты. Алматыға арман қуып келіп, университеттің студенті атанған елу шақты жігіт пен қыздың барлығы өнерлі болатын. Несін жасырайын, қазағы аз Қызылжар өңірінен келген Қошқарбайдың өлең жазатынына басында таңғалдық, өйткені қалғандарымыз оңтүстік жақтан едік. Ақын-жазушылар мекеніне айналған шаһарда жақсы әдеби орта бар. Әртүрлі кештер, белгілі қаламгерлермен кездесулер, жыр байқаулары жиі ұйымдастырылатын. Қай жылы екені есімде жоқ, бірде бізге қонаққа белгілі ақын, қоғам

қайраткері, Қазақстанның Еңбек Ері Олжас Сүлейменов келді. Керемет әсерге бөленген бұл кеште бірқатарымыз өлендерімізді оқыдық. Сонда Олжас ағамыз Қошқарбайдың жырларын сүйсіне тыңдап, ақ батасын берген еді. Оқу бітірген соң бәріміз жан-жаққа тарап кеттік. Ол кездері қазіргідей ұялы телефон деген атымен жоқ. Қошқарбаймен анда-санда кездесіп тұрдық. Бірде Алматыға жолы түскенде үйіме қонақ болып кетті. Сол кезде маған оның жүзі сынық көрінген еді. Кейін оның сырқаттанып жүргенін естідім, бұл кесел оған өзінің бойындағы талантын толық ашуға мүмкіндік бермеді ғой, – деп ағамыз естелігімен бөлісті.

Тұрсын Жұртбайдың айтуынша, бірге оқыған курстар арасынан кейін есімдері елге белгілі Жүрсін Ерман, Дәулетәлі Стамбеков, Мешімбаек Айт, Асқар Игібай, Сәулебек Жамкенов, Намазалы Омашев, Дәмір Әбішев бастаған ақын-жазушылар шыққан екен.

Жоғары оқу орнын үздік бітірген Қошқарбай өзінің еңбек жолын «Қазақфильм» киностудиясында редактор болып бастайды. Кейін Павлодар және Жезқазған облыстық газеттерінде қызмет етті. Алайда денсаулығына байланысты туған өңірге оралып, облыстық «Ленин туы» газетіне тілші болып орналасады. Мен танысқан кезде ол ауруханадан шығып келген екен. Сырқаты дендеген кезде, яғни көктем мен күз айларында аурухана төсегіне таңылатын.

Әлі есімде, қыстың орта кезінде Қошқарбайға екі бөлмелі пәтер берілді. Ол кездері облыстық партия комитетінің органы ретінде редакция қызметкерлеріне осындай көмек көрсетілетін. Жатақхананың қуықтай бөлмесінде зайыбымен, ұлымен тұрып жатқан Қошқарбай ерекше шаттанып еді, редакция қызметкерлері жаңа баспанасына көшірісіп едік. Бұл бір бақытты кездер екен ғой.

Жыл өткен сайын Қошқарбай жиі ауырып қалатын

болды, сондықтан денсаулығына байланысты елуге де жетпей зейнеткер атанды. Бірақ редакциямен байланысын үзген жоқ, біз де қолдан келгенше көмек көрсетуге тырыстық. Оның отты жырлары жиі жарияланатын, жоғары қаламақы қойылатын. Кездескен кезде ол маған үнемі ой құшағында жүргендей әсер қалдырушы еді. Кейде кабинетке кіре мұңға толы жырларын оқып беретін, мен оны үнсіз тыңдайтынмын.

«Осылай өтермін өмірден,

Өмірден іздеумен шын бақыт.

Шақтарым болса егер көз ілген,

Оятшы, сен, жаным, тіл қатып...», – деген жыр жолдарынан оның өмір жолы тақтайдай тегіс болмағанын аңғарасың. Жас кезінен қалам қарымымен, әсіресе, мөлдір лирикалық жырларымен танылған Қошқарбайдың бойына мезгілсіз жабысқан кесел құлашын жаздырмады, аңсаған арман-мұраттарына жеткізбеді. Аяусыз қатал тағдыр өз дегеніне көндіріп, ақын жүректі азамат небары елу үш жыл ғұмыр кешіп, бақилық сапарға аттанған еді. Артында зайыбы мен жалғыз ұлы қалды. Қазір екі немересі өсіп келе жатыр.

Зарап ҚҰСАЙЫНОВ,
журналист.

ҚОШҚАРБАЙ АҚЫН ЕДІ ТОПТАН ОЗҒАН

Бүгінгі таңда ақпарат құралдарынан «Жастарымыз қолдарына кітап алмайды, газет-журнал оқитындары да бірен-саран деген сөздерді жиі еститін болып жүрміз. «Не керектің бәрін ғаламтордан табасың, оларға кітап парактап жатудың қажеті жоқ» дегенді де құлағымыз шалады. Десек те қазақтың тілі бай көркем әдебиеті мен поэзиясына ешқандай интернетті теңестіріп қатар қоя алмаймын. Мұқабасының өзінің қалыңдығы пышақтың сыртындай «Қазақ ертегілері», «Батырлар жыры» деп аталатын батпандай кітаптарды оқып өскен біздерге интернеттен кітап ана құрлым қымбат көрінеді. Білім кітапта дегенді бабаларымыз бекерге айтпаса керек.

Менің замандастарым кітап құмар болып өстік десем жалғандық емес. Жүре-жүре еліктегендігіміз сонша өзіміз де қолымызға қалам алып, өлең-жыр жазуға машық болдық. Кейбіріміз топ жарып, ауылды қойып облыс, республикаға таныла бастаған талантты ақын атандық. Жерлесіміз, Кеңес ауылының тумасы Қошқарбай Тойжанұлы Жұматаев өмірден алары көп, халқына бергенінен берері көп, топ жарған ақын болып кемелденіп келе жатқан шағында өмірден өткен еді...

Бүгінгі таңда ақын Қошқарбайды біреу білсе, екінші біреулер білмеуі де мүмкін. Тіпті өзі туып өскен Кеңес ауылының бүгінгі жеткіншектері ақын ағалары жайлы небір мағлұматты біледі дегенге күмәнім бар, ал біздер – замандастары әрдайым есімізге алып қандай бір жиын-жиналыстарда айтып жүреміз.

Ақын Қошқарбай Жұматаев ерке Есілдің батыс жақ жағасында биік дөңнің басында орналасқан Кеңес ауылында туып өсті. Етектегі сарқырама бұлақтың суынан шөл қандырып, алқасында тал шыбықтан тай мініп қызықты күндерін өткізді. «Білімнің іргетасы бастауыш сыныпта» десек ұстаздары марқұмдар Қайыр Сызды-

ков пен Айтжан Кәсібаевтардың тәлім-тәрбиесін алды. Қошқарбайдың әдебиетке бір табан жақын болып, жастайынан өлең жазуға машықтануына ұстазы Айтжан Кәсібайұлының ықпалы болуы мүмкін. Айтжан ағай ұстаздықпен қатар көптеген қоғамдық жұмыстарды да бел шешіп белсене атқаратын еді. Әсіресе аудандық «Новатор», облыстық «Ленин туы» газеттерінің штаттан тыс тілшілері қатарында болатын. Айтжан ағасына еліктеген Қошқарбай да қолына ертерек қалам алып, бала кезден алғашқы тырнақалды мақалаларын жаза бастағанының куәсіміз.

Қошқарбай бастауыш мектепті бітіргесін оқуын Ленин орта мектебінде (Қазіргі М.Ахметбеков атындағы мектеп) жалғастырды. Бұл мектептің қабырғасынан көптеген ақын-жазушылар тәлім-тәрбие алып шыққанын тілге тиек етсек, олардың қатарында Г.Бельгер, Е.Қонарбаев, Ж.Нұрқанов, Қ.Қамзин, Г.Каленова, Б.Қожахметов және т.б. бар.

Сөз өнерін ту еткен өнегелі ортада қазақ әдебиетінің білгірлері Қағида Базарбаева, жас жазушы Ермек Қонарбаев сабақ берсе, ақын Ғалым Малдыбаев, Жылкелді Мұқановтар сөз өнеріне жақын талапты жастарға ақыл-кеңестерін айтып, жазушылық соқпаққа түсулеріне себепкер болды. Сол кезеңде әр сынып өзінің жеке қабырға газеттерін шығаратын үрдіс болған. Талабы бар Қошқарбай редколлегия мүшелігіне сайланып, әдебиет үйірмесінде өзінің алғашқы өлеңдерін оқырмандар назарына ұсынған шығар деп пайымдаймын.

Жылдар өте Қошқарбай өз өлеңдерін облыстық «Солтүстік Қазақстан» газетіне жариялап қалың оқырманға да таныла бастады. Газеттің «Сенбілік бет» деп аталатын әдебиет бөлімінен қанат қағып, өңірге танымал аға-аталары Ахметжан Нұртазин, Әшім Меңдібаев, Зейнел-Ғаби Иманбаев, Ермек Қонарбаевтармен бір қатарда көріну талантты да талапты жасты шығармашылықтың биігіне

жетеледі.

Орта мектепті бітірген Қошқарбай бірден Алматыға барып, ҚазМУ-дың журналистика факультетіне емтихан тапсырып ешқандай қиындық кедергісіз қабылданды. Университетті тамамдап, дипломын алған Қошқарбай өзінің өнеріне талбесік болған. «Солтүстік Қазақстан» газетінің мәдениет бөліміне әдеби қызметкер болып орналасады.

Менің Қошқарбаймен нақты таныстығым осы кезеңде басталды. Газеттің штаттан тыс тілшісі ретінде әр деңгейдегі семинар-сабақтарға шақырылып жүрдім. Қасиетті қара шаңырағымыз аталып кеткен газеттің редакциясындағы Бақыт Мұстафин, Мереке Тұралин, Мәлік Мұқанов ағаларымыз жанашырлық танытып, ақыл-кеңестерін беріп жатушы еді. Осындай өнегелі ортаға келген Қошқарбай Жұматаев ешкімді жатсынбай замандастары Зейнолла Әкімжанов, Қошан Қали, Өмір Есқали, Жоламан Шахановтармен бірге газет жұмысына бел шешіп кірісіп кетті.

...Өткен ғасырдың соңы болса керек. Қызылжарға жолым түсіп бір барғанымда редакцияға соғып, жасы үлкен ағаларыма сәлем беріп, заманы бір азаматтармен қауышып жатқанда сырттан салдырлап сөйлей Қошқарбай кіріп келді. Өзі біраз уақыт сырқаттанып емханадан шыққан беті болса керек өңі жүдеулеу көрінеді. Ол кезде жазатын қағаздың қат кезеңі, келе жігіттерді өзімсініп:

– Жігіттер егер болса маған қағаз бен қаламмен қарасыңдаршы деген сауал қойды.

Жанталасып газеттің кезекті нөмірін дайындап жатқан кейбір азаматтар:

– Уламай, шуламай жұмыс істеуге мүмкіндік беріндерші, – деп салқын қабақ танытып ұнатыңқырамай қалды.

Бір ауыз сөзді көңіліне ауыр алып қалды ма Қошқарбай маған:

– Қойшыбай, бұлардың жұмыс істеулеріне кедергі жасамайық. Жүр кеттік, – деп мені дәлізге алып шақты. Әлгінде ғана қалам мен қағаз сұрағаны есіме түсіп мен қалтамнан қойын дәптерім мен қалам алып Қошқарбайға ұсындым.

Осы іс-әрекетім Қошқарбайдың көңілінен шыкса білем:

– Жүр, кеттік менің тұрағыма деп Конституция көшесіне түсіп бастап кетті. Жолдағы дүкендердің біріне бұрылып, бір жарты мен ана-мына тіскебасар алып шықты. Бұрынғы «Восход» қонақүйінің қарсысында бой көтерген екі тоғыз қабатты биік үйдің біріне кіріп жоғарыға көтерілдік. Есікті өзі ашып мені кіргізді де ішінен кілттеп алды. Үйде екеуден екеуіміз. Әйелі мен ұлы қаланың екінші шетінде бөлек тұратындарын айтты. Өзі осы тұрақта жалғыздан жалғыз тұратынын сөз төркінінен аңғардым.

– Менің емханадан шыққан бетім, ащы суды татып алмаймын. Дәрі-дәрмек қабылдағасын керегі де жоқ деп ортадағы жалғыз қырлы стаканға орталай құйды. «Мен саған риза болдым» деп қолқалап отырып ішкізді.

Әңгімелесіп біршама отырғаннан кейін бір уақыт орнынан тұрып анадай жерде тұрған шабаданды ашып, ішінен сыңар сүйем қалыңдығы бар машинаға басылған өлеңдерін әкеп алдыма қойды да:

– Әкеңнің ауызын...баспадағыларға керек болмады?– деп біраз налыды. Ақын жанын, жағдайын өзімше түсіруге тырысып, алдымда жатқан өлеңдерді оқып отырмын, өзімнен білімі биік Қошқарбайдың өлеңдеріне баға беріп, сын айту менің қолымнан қайдан келсін. Бір емес бірнеше кітапқа жүк болатын Қошқарбай Жұматаевтың өлеңдерін баспагерлер кейін қайтарып жіберіпті.

Саз өнерін бағалап, ақын жанын түсіне білетін оқырман үшін шындығында ақын Қошқарбай Жұматаевтың өлеңдерінің жақсы әсер қалдырына шүбә келтіруге

болмайды. Өлеңдерінде Мұқағали ақынның әуені бар екендігі байқалады. Кейбір өлеңдерінде ақиқатты аңырата айқаймен сарнатса, кейбірлерінде мұңның, өкініштің сарыны бар. Аты-жөні беймәлім бойжеткен «А-ға» деген өлеңдерінде алғашқы сәтсіз махаббат мұңын шертеді. Мен «ол кім?» деп сұрамадым. Қошқарбай да бұл жайында тіс жарып ештеңе демеді.

Бір уақытта отырған орнынан көтеріліп, суреттер жиналған альбомды қолына алып ақтара бастады. Арасынан бір суретті бөлек алып:

– Мына сурет саған ескерткіш болсын, мені есіңе ала жүргейсің, – деп маған ұсынды.

Артынан бірер жылдан кейін өзі де өмірден өтті. Кезінде өңірімізде топ жарған ақын Қошқарбай Жұматаев ең құрығанда бір жыр жинағын көре алмай өкініште кетті...

Шылымын шегіп, шекесінен қарап, өздерін ақынмын деп жар салып, жыр кештерін өткізіп жүрген кейбіреулер Қошқарбайдың шаңына ілесе алмайтынын ойласам ішім өртенеді. Шіркін-ай қолдаушысы болмай кезінде нақты өнер бағаланбай қалды-ау.

Ақын Қошқарбай Жұматаевтың өмірден өзі өтсе де өлеңдері өлмеуге тиіс. Оларды қалай да қалың оқырмандарымен қауыштыру артында қалған туыстары, ұрпақтарының міндеті ғой деп ойлаймын. Осы мәселенің төңірегінде ақынның туған інісі Балабайдың Сергеевқада күзет бөліміне қызмет ететін баласын кездестіріп айтқанымда:

– Аға, Қошекеннің өлеңдері түгел Қызылжар қаласында тұратын баласының қолында сақтаулы, – деген.

Ол бала орыс мектебінде тәлім-тәрбие алған болса қазақша жазылған өлең-жырларды бағалай біле ме екен деген де күдігім жоқ емес. Ақын бауырын Қошқарбай Жұматаевтың жыр мұрасы жайлы облыстың «Асыл мұра» шығармашылық орталығының басшысы Таңат Сүгір-

баев ағаға, редакциядағы бір кездегі замандастары-ағалары Нұрсайын Шәріп, Қошан Қалиевтерге айтқанымда:

– Арамыздан бакилық болған қаламдастарымызды еске алып отыру мақсатында басшыларымыз Кәрібай Мұсырман мен Жарасбай Сүлейменов арнайы жиын өткізіп, келешекте әрқайсымызға естелік мақала жазып отыруға тапсырма берді, – деп көңілімді бір серпіліп тастады.

Шабаданның түбінде сары майдай сақтаулы жатқан ақын жерлесіміз Қошқарбай Жұматаевтың өлеңдерін елімен қауыштырған жағдайда кейінгі ұрпаққа тәрбиелік мәні бар жақсы бастама болар еді. Әйтпегенде ауданымыздан шығап, топты жарып оза шапқан Қошқарбай Жұматаев деген ақынның болғанын кейінгі ұрпақ білмеулері де мүмкін. Өзі тәлім-тәрбие алған мектептер де ақынды еске алып, оның өлең жырларын оқыса, ақын есімі ел жадында жатталар еді деп ойлаймын.

Қошқарбай бауырымның қолымдағы жансыз бейнесі осы мақаланы жазып, ақынды бір сәт еске алуға итермелеп маза бермеді.

Қойшыбай ШӘНИЕВ,
Қазақстан Журналистер одағының мүшесі.

НАШ ГОСТЬ – КОШКАРБАЙ ЖУМАТАЕВ

Известный североказахстанский журналист и поэт Кошкарбай Жуматаев родился в ауле Кенес района Шал акына. В 1974 году с отличием окончил факультет журналистики КазГУ. Стихи пишет с десятилетнего возраста. Будучи студентом, много общался с выдающимся казахским поэтом Олжасом Сулейменовым, который первым заметил и оценил поэтический дар талантливого студента.

Трудовую деятельность Кошкарбай Жуматаев начал сценаристом на киностудии «Жулдыз» работал корреспондентом в североказахстанской областной газете «Ленин туы» под руководством казахского поэта и прозаика Бахыта Мустафина. Был заместителем секретаря этой газеты. Его остросюжетные зарисовки, очерки, фельетоны публиковались на страницах областных газет, стих – в поэтических альманахах Казахстана. В своем поэтическом творчестве поэт Жуматаев не только наследник и продолжатель лучших традиций Абая Кунанбаева, Магжана Жумабаева, русских поэтов конца 19, первой половины 20 веков Игоря Северянина, Николая Гумилева, но, в первую очередь, лауреата Нобелевской премии Бориса Пастернака.

На первый взгляд, усложненный стиль стихотворений Жуматаева читать нелегко, но он несет огромную смысловую и философскую нагрузку. Поэтому стихи североказахстанского поэта не столько очаровывают читателя внешним блеском отделки: четким ритмом, правильной рифмой, умелой расстановкой логической ударений, сколько заставляют его думать о смысле жизни, счастье и невзгодах, здоровье и болезнях, любви и разлуке, дружбе и предательстве, о взаимоотношении человека и природы, о боге и сатане. Сегодня мы предлагаем читателям «Евразии» два таких стихотворения.

Каспаров или Каталонское начало.

Есть в шахматах начало и конец,
Как уходящей корабль от причала.
Всему бывает свой венец!
Но в любви и шахматах каталонское начало.
В шахматах любовь искренна,
Я с ней встречаюсь каждый раз,
Потому что она таинственна.
Гроссмейстеры достойны шахматной любви,
Они и с земной любовью связаны.
В шахматах нет персональной судьбы.
Они как бильярдные шарики мазаны.
Я люблю и шахматы, и женщин.
Как в повести любимой Бьянки.
Защищаю я и мужчин
От гнева сицилианки.
Корабль остановился у причала,
После шахматных бурь и ударов,
Если бы пришлось играть каталонское начало,
Я выиграл бы его, как сам Каспаров.

Пришла Любовь
Пришла любовь, когда увидел вас.
Я понял – вы жизнь сама.
Летел я, над облаком возвышаясь,
Ты меня окрыляла и жгла.
Дорогая! Я успокоюсь, наверное.
Видя тебя, я вижу белый свет.
Без тебя нет солнца и полярная ночь в душе...
Во мне покоя нет! Покоя нет.

22 апреля 2005 г. газета «ЕврАзия» №11(164)

МАЗМҰНЫ

Бірінші бөлім

ЖЫР БАСЫ	4
ҚАЗАҚСТАН	5
ТУҒАН ЖЕР	6
АУЫЛ	7
САҒЫНЫШ ӘНІ	8
БІЗДІҢ ЖАҚТА ҚАЗІР ҚЫС	9
ТУҒАН ДАЛА ҚҰШАҒЫ	10
СИЫР	11
КӨГІЛДІР КӨЛДЕР	12
СҮЙЕМІН БӘРІН	13
ҚЫСҚЫ ОРМАН	14
ӘКЕ, САҒАН АЙТАМ	15
ӘКЕМНІҢ СОҢҒЫ СӨЗДЕРІ	16
АНАМА	18
АНА КӨҢІЛІ	19
АНА	20
АНАШЫМ, МЕНІҢ АНАШЫМ	21
О, АНА, СЕНЕН ҮЛКЕН ЖОҚ МАХАББАТ	23
САЛҚЫН БАҚ	26
ЖАЛҒЫЗ ҒАНА СЕНЕМІН БАУЫРЫМА!	27
АҒАМ-АУ, АҒЫНДАЙМЫН	28
ҚАРЫНДАСЫМ	29
ҚОШ БОЛАРСЫҢ, АЯУЛЫМ... ..	30
ҚОС ІНІМЕ	32
ҰЛЫМ САҒАН АЙТАМ	33
ЖАНЫМНЫҢ ДҮРСІЛІ	34
БҰЛ ӨМІРДЕ ДОС-ЖОЛДАСЫМ КӨП ДЕМЕ... ..	36
ҚАЙ-ҚАЙДАҒЫ ТҮСЕДІ ЕСКЕ	37
МЕН ӨЗІНДІ, ҚАЛҚАМ-АУ, СӘУЛЕМ ДЕЙМІН	38
ҚАЙҒЫ-МҰНДЫ ҚАЙТЕМІЗ	39
ӨТКЕН КҮНДІ САУСАҚПЕНЕН САРАЛАП	40

АҒА ШАҚСЫН ӨЗ МҰҢЫН	41
ДОСЫМА НАЗ	42
ГАЗЕТИМЕ	43
ШАЛҚЫП БІР ӨТКЕН ОН ЖЕТИҢ	44
ОЙЛАРДЫҢ ЖЕТЕГІНДЕ	45
ОЙ	46
ӨЛЕҢ СЕРІК ЖҮРЕККЕ	47
ЖҮРЕК	48
ЖҮРЕКТІҢ НӘЗІК ТІЛІНДЕЙ	49
НӘЗІК ЖҮРЕК ДІРІЛДЕП... ..	50
ӨЗІҢЕ ІҢКӨР ЖҮРЕКПЕН	51
ЖҮРЕК, ШІРКІН... ..	54
КӨҢІЛДІҢ ЖАЛҚЫН КЕШІНДЕ	55
КӨҢІЛДІҢ КЕЙБІР КЕЗДЕРІ	57
ЖҰЛДЫЗДАР ТҮНДЕ САМСАҒАН	58
КҮНДЕР-АЙ ЫСТЫҚ... ..	59
СЕЗІМДЕР ҰШТАСҚАНДА	60
АЛҒАШҚЫ ҚАРДА ТУҒАН ОЙ	61
ЕЙ, АҚ ҚАРЛЫМ, АҚ ҚАРЛЫМ	62
БІР ГӘП ЖАТЫР КӨКМАЙСА БҰЛ ӨЛКЕДЕ	63
ҚАРАӨТКЕЛ БОЙЫН ТЕРБЕТКЕН	64
ТАМАША ҮН	65
ҚАЙТСЕМ ЕКЕН?.. ..	66
СЕНІ ОЙЛАҒАНДА	67
СЕН АЛЫСТАП КЕТПЕШІ	68
СЕНІ СҮЙГЕН ЖҮРЕГІМ	69
СЕН ЖАБЫРҚАМАШЫ... ..	70
СЕН МЕНІ ҰМЫТТЫҢ БА, ҚАРЛЫҒАШЫМ?	71
КӨЗІҢМЕН СЕНІҢ... ..	72
ҚАРАҚАТ КӨЗІҢ МӨЛДІРЕП	73
МЕН ЕШҚАШАН ӨЗІҢЕ ТИІСПЕДІМ	75
АЯЛАУМЕН ӨТТІ	77
АРМАНДАСАМ ӘНІМ БОЛДЫҢ	78
КӨҢІЛІМ КӨКТЕМ ӨЗІҢДІ, ЖАНЫМ, КӨРГЕНДЕ ..	80
АСЫЛ АРМАН	81

ҚАЙҒЫНЫ, УАЙЫМДЫ МЫҢ ЖҰТЫП	82
АҚ ҚАНАТ АСЫЛ АРМАН-АЙ	83
АРТТА ҚАП МҰҢ БАСҚАН КҮНДЕРІМ	84
ТЕРБЕСЕ ЕГЕР...	85
ЖАНЫМА ЖАРА САЛМАСЫН	86
КЕЗДЕСПЕЙ КЕТСЕК – СОЛ ҚАЙҒЫ	87
КЕЗДЕСПЕЙ КЕТКЕН БІР БЕЙНЕ	88
СЕНІ АҢСАУ	89
ӨЗІңДІ АҢСАҒАНДА...	90
ҚАЛАЙ ҒАНА ЖАНБАСЫН...	91
ҰНАЙДЫ САҒЫНЫСЫП КӨРІСКЕНІМ	92
САҒЫНДЫМ-АУ	93
САҒЫМДАЙ САҒЫНДЫРҒАН КЕКІЛДІМ-АУ...	94
КЕКІЛДІМ	95
САМАЛ БОЛЫП ЕРКЕЛЕШІ	96
САҒЫНЫШ ЖЕЛІН ӘБДЕН ЖАМЫЛДЫМ-АУ	97
САҒЫНЫШ ДЕРТКЕ МЕНІ ШАЛДЫҚТЫРДЫ	98
САН АҒЫСТАР МЕН САҒЫНЫШТАР	99
СЕН МЕНІҢ ӘНІМ ЕДІҢ...	100
ӘНІМ СЕН ЕДІҢ	101
ҚЫЗҒАЛДАҚТАР ГҮЛ ЖАРҒАН НАЗБЕН БІРГЕ ...	102
ЖАРАЛАНҒАН ЖАС ЖҮРЕК...	103
БОЛҒАН ДЕЙДІ	104
ЖҮРДІМ ДЕ ЖАСТЫҚ КҮЙБЕҢМЕН	105
СОҢҒЫ КЕЗДЕР ҚАЙҒЫ-МҰҢНАН	
ШАРШАДЫМ	106
СОҢҒЫ КЕЗДЕР	107
ӨТЕР ӨМІР МӨЛТІЛДЕП ШЫРАҒЫМДА	108
НАЗ	109
ДИДАРЛЫ ЖАЗДЫҢ АЛАУЫ	110
АҚ ГҮЛ ТУРАЛЫ ЭЛЕГИЯ	111
КЕТІП БАРАМ БЕЙУАҚҚА	113
СҮЙІКТІММЕН КӨЗ ІЛГІМ КЕЛЕДІ...	114
МЕН БІРАЗ ШАЛДЫҚТЫМ БА?	115
КҮНІ БОЙЫ САРЫЛЫП КӨП ҰЙЫҚТАДЫМ	116

БАЛ ТЕРІП АРА, ШІРКІН, ЖҮР АҢЫЗДА	117
(Н.....ға)	118
КӨЗІМДЕГІ ЖАЛЫНДЫ КӨРМЕДІҢ БЕ	119
Н...-ға	120
МЕН САҒАН ҒАШЫҚ БОЛҒАН КҮНДЕРІМДІ	121
ҚОШТАСУ	122
ОТ КӨРГЕНМІН СОЛ БІР ШАҚ ЖАНАРЫҢНАН ...	123
КӨЗІМДЕ ЖАС, ЖҮЙТКІП ҚЫРДА КЕЛЕМІН... ..	124
ГҮЛ ТЕРГЕН СОЛ БІР ЕРКЕ КЕЗ	126
ЕСКЕРТКІШ БОЛҒАН ҚЫЗДАР-АЙ	127
БАЛАУСА КӨКТЕМ КЕЗ ЕДІ	128
КАЙРАУ	129
НАЛУ	131
БАҚЫТСЫЗ, БАҚСЫЗ КӨП ӨТТІ ДОСТЫМ, ЖЫЛДАР-АЙ	132
ҚАШАН КЕЛЕР КҮЙІНЕ?	133
ТАҒДЫРЫМ-АЙ ӨЗ ЫРҚЫНА КӨНБЕГЕН	134
БОЛАШАҒЫМ	136
ТАУҒА ДА ҰРДЫМ БАСЫМДЫ	137
ПОЙЫЗДАҒЫ ОЙ	139
ҚАР ЖАУЫП ТҮР	140
ЖАТҚАНДА ҚЫЗЫЛ ГҮЛДІ ҚЫР АП ҚАШЫП	141
ТОЛҒАНЫС САЗДАРЫ	142
ІЗГІЛІК НҰРЫ	143
ЖЕЗ ҚАНАТЫМ КӨКТЕМДІ ІЛЕСТІРГЕН	144
КӨКТЕМІМ-АЙ, БЕУ СҰЛУ КӨКТЕМІМ-АЙ	145
КӨКТЕМ ТУЫП, ЖАЗ КЕЛІП, ҚЫСЫҢ ӨТІП	146
БАҚТАР ГҮЛДЕП, КӨКТЕМ НҰРЫН ШАШҚАНДА	147
ТЫРАУЛАП ТЫРНА	148
ЖАҢБЫРДА ТУҒАН ОЙ	149
ЖАҢБЫР МЫНАУ ЫМЫРТТА НӨСЕРЛЕГЕН	150
ЖАҢБЫР ЖАУҒАНДА	151
ЖАҒАДА ЖАЛҒЫЗ ТҮРҒАН ШАҚ	152
ТЕҢІЗ КЕШІП	153

ТОЛҚЫН АТЫП ҚАЛЫПТЫ	154
КҮЗ ӨРНЕГІ	155
ТҮСІНБЕЙ КЕЙ АДАМДАР ЖҮРМІН ЖАЛҒЫЗ... ..	156
ДИДАРЛЫ АШЫЛЫП ҚАБАҒЫ... ..	157
ӨМІР ТУРАЛЫ ОЙ	158
ӨМІР ЗАҢЫ	159
ӨМІРДІ СҮЮ	160
ТЕККЕ ТЕРЛЕП АДАМДАР ҰРЫСАДЫ	161
КІМГЕ СЕНЕМ?!	162
АПЫРАЙ, ОСЫ МА ЕДІ, ОСЫ МА ЕДІ... ..	163
ТЫҢДА МЕНІ... ..	164
ДАУЫСЫМДЫ ІЗДЕДІМ	166
БИІК-БИІК ТАУ ЕДІ... ..	167
ЗАҒАР ҰСТА КӨҢІЛДІҢ ҚАРЛЫҒАШЫН	168
ЖЕТЕР МЕНІҢ!... ..	169
БІР АРМАН	170
АРМАНДАР АЛЫС ЖЕТКІЗБЕЙ	171
МҰҢ ЖЕТКІЗБЕС АРМАНҒА	172
КӨҢІЛ	173
СЫР	174
СЫР ҒОЙ БІР	175
МЕН СОЛАЙ ЖҮРДІМ БІР СЫРМЕН	176
ҚУАНЫШ ТАҢДАРЫ	177
ОСЫНАУ ЖАЛЫН ЖҮРЕКПЕН	178
ЖАЛЫНДЫ ШАҚ	180
ОРАЙ ДА БОРАЙ... ..	181
ОТТЫ КЕЗДЕР, ӨТКІР КЕЗДЕР	182
АҚЫН ӨМІРІНІҢ МӘНІ	183
АҚЫНЫМ-АЙ	184
ҰСТАЗЫМ ЕДІ	185
СӨЙЛЕЙІН ЛАҒЫЛ ЖЫРМЕНЕН	187
ӨЗІҢ ЖОҚСЫҢ	189
О, АРДАҚТЫМ, КИЕЛІМ	191
ТӨЛЕГЕН-АЙ	192
МҰНАРА	193

АҚЫН ЖҮРЕГІ	194
ТҮСІНБЕЙ КЕЛЕМІН ӨЗІМДІ	195
БІЛГЕН ЖАНҒА...	197
САҒЫНДЫМ ҒОЙ ӨЗІңДІ...	198
ҚАЙРАН БІЗДІҢ МЕРАҒАҢ	200
ЖЕТЕДІ АҚЫН-ЖҮРЕК МҰҢАЙҒАНЫҢ	201
НҰРГҮЛГЕ	203
БЫЛДЫРЛАҒЫМ	204
БІЛСІН ЖҰРТЫМ...	205
ОТЫЗ БЕСІНШІ КӨКТЕМ	206
ҚАРАҒЫМ МЕНІҢ – ҚЫРЫҒЫМ МЕНІҢ	208
ҚЫРЫҚ ЖАМАУ ЖҮРЕГІМ	209
ҚОРҒАНА БЕРЕМ МЕН НЕГЕ	210
ЖЕРЛЕҢДЕР МЕНІ ӨЛГЕНДЕ!	211
МЕРУЕРТТІМ	212
ТАП БАСЫП, ТАНЫП БӘРІңДІ	213
ЖАРҚЫЛДАП ЖАЛЫН ОТЫ АЛАЙ-ДҮЛЕЙ	214
ДҮНИЕ ДҮРКІРЕП...	215
АДАМҒА МАХАББАТЫМ БҮРКЕНБЕГЕН	216
ТІЛ МЕН КӨЗ	217
АБАЙ ДЕП...	218
ҚАЙРАН БАСЫМ!	219
МЫҢ АУНАҚШЫП ТҮНІМЕН ҰЙҚЫМ МЕНІҢ... ..	220
МЕНІ ЕРТЕ ОЯТПАҢДАР...	221
МҰНАР ЖЫР	222
КЕЗІМ МЕНІҢ	223
БОСТАНДЫҚ АРАЛЫ	224
АҚТҮТЕК – ЖАНЫМ...	226
КЕЗДЕС, КЕЗДЕС...	227
ЭЛЕГИЯ	228
ТАҒДЫРДЫҢ БОЛАДЫ ЕКЕН БӨЛЕК ӘНІ... ..	229
ӨТКЕН КҮНДЕР	230
КҮТКЕН КҮНДЕР	231
АЯЛАУМЕН ӨТТІ	233
КӨКТЕМ КЕЛДІ	234

СОЛТҮСТІК ЖАҚТЫҢ...	234
ОТЫРШЫ	235
ТҮСІНЕР МЕНІ ЖҰРТЫМ БІР...	236
НҰРМҰҚАНҒА	239
САҒЫНЫШ ДӘПТЕРІ	240
СЕЗІМ ШУМАҚТАРЫ	242
ЖАЗҒЫ ЭЛЕГИЯЛАР	244
ЭЛЕГИЯЛАР	246

Екінші бөлім

ҚОШ БОЛ, ТОҒЖАН...	250
ПЕРВЫЙ СНЕГ	258
МЫСЛИ БЕЗ ПОВОДА	260

Үшінші бөлім

ӨМІР БАР ДА, ӨЛЕҢ БАР	262
ҚОШ, ҚАЛАМДАС ДОС!	263
ЕРТЕ ҮЗІЛГЕН ЖЫР-ҒҰМЫР	264
О ЛЮБВИ, СЧАСТЬЕ И СМЫСЛЕ БЫТИЯ	265
АҚЫН ЖҮРЕКТІ АЗАМАТ ЕДІ	269
ҚОШҚАРБАЙ АҚЫН ЕДІ ТОПТАН ОЗҒАН	274
НАШ ГОСТЬ – КОШКАРБАЙ ЖУМАТАЕВ	280

Қошқарбай Жұматаев

**«Жұлдызды жылдар жарығы»
шығармалар жинағы**

Құрастырғандар: *Ербақыт Амантайұлы*
Самрат Құскенов

Редакторы *Нұрғүл Оқашева*

Компьютерде терген *Самрат Құскенов*
Компьютерде беттеген *Есләмбек Бейсембин*

Басуға 28.10.2024 ж. қол қойылды. Пішімі 84х108/32

Офсеттік басылым. Көлемі 15,22 б.т.

Таралымы 500 дана.

Тапсырыс №248

«Асыл кітап» баспасы, индекс

Алматы қаласы, Абай даңғылы, 143/101-үй

Тел.+77071781294.

Тапсырыс берушінің дайын файлдарынан басылды.

ISBN 978-601-7619-24-4

9 786017 619244

казо

Қошқарбай Тойжанұлы Жұматаев
— ақын, журналист.

1952 жылдың 2 шілдесінде Солтүстік Қазақстан облысы, Шал ақын ауданы, Кеңес ауылында туған.

1974 жылы қазақ Ұлттық университетінің журналистика факультетін аяқтап, еңбек жолын «Ленин туы» (қазіргі «Soltüstik Qazaqstan») газетінде бастаған. Өмірінің әр жылдарында Павлодар, Жезқазған облыстық газеттерінде және «Қазақтелефильм» киностудиясында еңбек етті.

2005 жылы 2 желтоқсанда дүниеден өтті.